

Az Újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Tanszékének kiadványa

Tanulmányok

BALASSI BÁLINT
ÖSSZES VERSEI

1976
ÚJVIDÉK

SZERKESZTETTE:
BORI IMRE
(Felelős szerkesztő)
PENAVIN OLGA
UTASI CSABA

Műszaki szerkesztő:
CSERVENYÁK JÓZSEF

**Kiadta az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelvi
és Irodalmi Tanszéke a Tartományi Tudományügyi Ünigazgatói Érdekközösség
támogatásával**

**Készült az újvidéki Forum Lap- és Könyvkiadó Vállalat nyomdájában
Újvidék, 1977. augusztus 31-én**

Tanulmányok ■ Studije

AZ ÚJVIDÉKI
EGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI
KARÁNAK

MAGYAR NYELVI
ÉS IRODALMI
TANSZÉKE

(9. füzet)

Újvidék, 1976.

KATEDRA ZA
MAĐARSKI
JEZIK I
KNJIŽEVNOST
FILOZOFSKOG
FAKULTETA
UNIVERZITETA
U NOVOM SADU

(9. sveska)

Novi Sad, 1976.

WMB. 62 2717

BALASSI BÁLINT
ÖSSZES VERSEI

A VERSEK HELYREÁLLÍTOTT EREDETI
SORRENDJÉBEN

Közzéteszi

HORVÁTH IVÁN

HYMNI TRES AD S. S. TRINITATEM

PRIMUS

ad Deum Patrem, pro levamine malorum

Az Szent Háromságnak első személe,
Atya Isten dicsőséges felsége,
Mind ez széles világnak teremője,
Tekints reám, ilyen veszett szegénre!

Ments és vezess ki Uram az sok vészből,
Visell gondot rólam te árvád felől,
Ne szakadjak el tőled, Istenemtől,
Segéll, kiáltok hozzád csak egyedől.

Vesztett fejemnek mert oly állapotja,
Mint hajónak, kit el vert tenger habja,
Nincs senki vezére s kormány tartója,
Az sok víz közt csak az te kezéd ója.

Remémtelen mindenneknél életem,
Látván veszttem, örül sok ellenségem,
Csóváltván fejeket csúfolnak engem,
Barátim is mind idegenek tőlem.

Gondod nincs rám, mert mindenik azt tudja,
Hogy eddig is éltem, kiki csudálja,
Ennek, úgymond, mely veszett állapotja,
Lehetetlen, hogy senki szabadítsa.

De mind ennyi sok háborúimban is
Érzi lelkem, hogy reménség kívül is,
Csudaképpen még ki mentesz végre is,
Noha nem látom most egy csepp módját is.

Azért én lelkem érzette sok jódot
Ne halogasd meg szabadulásomat,
Mert ha el veszek is Uram, mi hasznod?
Aval ugyan nem öregbül hatalmod.

De ha meg mentesz, ez jók következnek:
Egyik ez, hogy mind holtomig dicsérlek,
Másik meg ez, hogy azok is meg térnek,
Kik segedelmedről kétségben esnek.

Terjeszd ki hát fényes orcád világát,
Szárazd aval szemeim nedves voltát,
Mert csak te fényed siralmat száraszthat
Búbúl menthet, s jóra mindent fordíthat.

Nabugodonozort hét esztendőre
Vivéd esmét királyi felségére,
Meg szánván szemedet vetéd szegénre,
Azért tekints reám is ily veszettre.

Kiért velem együtt földi kerektség
Dicsér téged, ó mennyei nagy felség,
Veszendőnek ki vagy igaz segítség,
Dicsőségeddel rakva mind föld s mind ég.

Hymnus SECUNDUS

ad Deum Filium, pro impetranda militari virtute

Az Szent Háromságnak, kinek imádkoznak,
Krisztus másod személe!
Régi vitézeknek, roppant seregeknek
győzhetetlen Istene!
Te hozzád kiáltok, ki katonád vagyok,
kérlek vígy vitézségre!

Régenten Dávidot juh mellől az pásztort
vid királyi felségre,
Midőn Góliáttal, az nagy óriással
meg víva szemtől szembe,
Kit reménség ellen csudálatosképpen
adál neki kezébe.

Jó Machabeusnak, Jephtének, Sámsonnak,
Gedeonnak, Juditnak
Észt és bátorságot adál diadalmot,
hogy vitézül járnának,
Midőn benned bízván hadnagyságod után
szerencsét próbálnak.

Most is vitézeknek te vagy bátor szüvek,
kik veled dicsekednek,
De az kevélyeknek, kik mással kérkednek,
csak szégyen vallás helyek,
Mert kit te nem segílsz, szüve s esze elvész,
háta ad ellenségnek.

Az te nagy nevedben én is most, Istenem,
kötöttem fel szablamot,
Sok jó szerencsét várok csak te tőled
s vitézlő sok szép jókot,
Mert nem fizetésért, sem gazdag prédáért
járom, tudod, utamot.

Hanem szent nevedért s az szép tisztességért,
kiben meg kisebbítél,
Noha nem méltatlan, mert rút és szántalan
bűnömért rám gerjedtél,
De felejts el kérlek, undok vétkeimet,
lám már eléggé vertél.

Te vagy szál kópíám, te vagy éles szablam,
jó lovam hamarsága,
Elmémnek vezére, karjaim ereje,
s szüvemnek bátorsága,
Bízában szent nevedbe, megyek örvendezve
bátran káromlóidra.

Csak te reád hadtam életemet Uram,
valamely helen járok,
Észt és bátorságot, szerencsés nagy sok jót
csak jó voltodtól várok,
Orcámról töröld el szép vitézségekkel
szégyent, kit mégis vallok,

Hogy vidám orcával, szép hála adással
én fel magasztaljalak,
Ez széles világnak téged hadnagyomnak
örömmel kiáltsalak,
Vérrel festett szablat ki adsz olyanoknak,
kik zászlód alatt járnak.

Hymnus TERTIUS
ad Spiritum Sanctum, pro felici coniugio

Az Szent Háromságnak harmadik személye,
Szerelemnek Isten szerént gerjesztője,
Az jó házasságnak ki vagy bölcs szerzője,
Szüvek szentelője,

Szent Lélek Úr Isten, te ki jókot osztasz,
Meg keseredteket örömmel látogatsz,
Félelmes szüveket bátorsággal áldasz,
Siralmast vigasztalsz;

Régi szentek házasságát te szerzedtet,
Az én szívemet is csak te ébresztetted,
Egy árva szép szűzhöz mostan gerjesztetted,
Érnem ezt engedted;

Könyörgök te néked, hogy szentell meg engem,
Tulajdon templomod hogy lehessen lelkem,
Szeplő nélkül tiszta legyen én életem,
Lakozzál te bennem.

Add meg azt is társul énnekem boldogul,
Az kit mostan kérek tőled én uramtúl,
Hadd vehessek búcsút immár bánatimtúl,
Legyek vig ezen túl.

Áldj meg mind kettőnket igaz szerelemmel,
Jó ép egészséggel és szent félelemmel,
Kétség és versengés közülünk vesszen el,
Éljünk csendességgel.

Te regulád szerént hogy igazán élvén,
Hozzánk tartozókkal imádjunk dicsérvén,
Téged vigasztaló Szent Lélek Úr Isten,
Mind öröké, Ámen.

[GYŰJTEMÉNYEKEN KÍVÜL FENNMARADT VERSEK]

MÉGIS BŐVEBB SZÓVAL
kérleli Istennek haragját

Ó én Istenem, ím mi törtinék én szegény fejemen?
Kit reménleni ingyen sem tudtam volna életemben,
Kíért csak hálát kell neked adnom, mert meg érdemlettem.

Azelőtt való reám bocsátott kemény ostoroddal
Meg nem tanulék s ihon mint járék veled, én Urammal!
Még sincs mit tennem, hozzád kell esnem én imádságommal.

Ha ennél nagyobb ostort bocsátsz is reám, meg érdemlem.
De kérlek Uram, szintén az földhöz ne verj immár engem,
Szent Fiad által tett ígéretid jussanak eszedben.

Ne adj felettébb az kísértetre, csak míg el tűrhetem,
Mert nyilván látod gyarló voltomat, én édes Istenem,
Ha el hadsz engem, ó hová legyek? kétségben kell esnem.

Igazságodot irgalmasságod, kérlek felül múlja,
Csendeszedjék meg szent felségednek fel gerjedt haragja,
Szent Lelked által szegény lelkemnek légy vigasztalója.

Szintén el fojtott és majd meg emészt engem az sok vétek,
Csak tőled lehet vigasztalása keserves szívemnek,
Ne vond meg tahát, kegyes Úr Isten, örömét lelkemnek!

Te minden jóra fordíthatod meg az én bánatomat,
Ne vess el azért Uram előled, kérlek, mutasd meg azt,
Hogy jó Isten vagy és meg hallgatod fohászkodásimat.

Ezen is kérlek, ne tarts sokáig rajtam haragodat,
Fordítsad immár kegyelmességre bosszúállásodat,
Érdemem szerint ne büntess engem, te szegény szolgádat.

Mi hasznod benne, ha martalékja leszek az Sátánnak?
Hiszen nem neki teremtetttél volt, hanem te magadnak.
Kinszenvedését valljon s heában hagyod-é Fiadnak?

Lám én értem is szintén úgy meg holt, mint az nagy szentekért,
Tartozol tehát engemet is meg hallgatni kedvéért,
Hallgasd meg azért fohászkodásim az ő szerelméért.

Szüvem állását és kívánságát voltaképpen tudod,
Semmi előtted el rejtven nincsen, mert te nyilván látod.
Tarts tisztán azért az én szüvemet, és adj bátorságot.

Teljes életemben kiért dicsérjem Uram felségedet,
Adj erőt arra, hogy segítségül híhassam nevedet,
Írass be, kérlek, az te könyvedben én könyörgésimet.

Emlékezetre kik mindenkoron legyenek előtted,
És ne bocsássák bosszúállásra szent istenségedet,
Te szent Fiadért kinek öröké legyen nagy dicséret.

BALASSI BÁLINT NEVÉRE

*melyben könyörög bűne bocsánatjáért, és hálákat is ad, hogy Istenhez
való megtérése által kedvet lelt Istennél, s az által az örök
kárhozattul meg szabadult*

Bizonnyal esmérem rajtam nagy haragod,
Felséges Úr Isten, és kemény ostorod,
Kivel tagaimot
Bűneimért nekem igen ostorozod.

Alázatos szívvel Uram téged kérlek,
Ellenem fel emelt kezeidet tarts meg,
Szent Isten, könnyíts meg,
Irgalmasságod is énhozzám mutasd meg!

Látom bűneimet, kikkel életemben
Vétkeztem ellened, vitt ördög az bűnben,
És az test az törben,
De még sem gondoltam, hogy így járjak ebben.

Anyámnak méhében bűnben fogantattam,
Kiből noha tőled ki mosogattattam,
De gyarlón maradtam,
És annak utánna vissza tántorodtam.

Soksága bűnömnek rettegtet engemet,
Nagy irgalmasságod de biztat engemet,
Siratván bűnömet,
És szüből óhajtom kegyelmességedet.

Illik, hogy el fordulj Uram bűneimtől,
Kivel rakva vagyok talpig mind tetétül,
De kegyességedtül
Nem illik, hogy meg fossz irgalmasságodtúl.

Bocsásd meg kötelét inkább ajakimnak,
Kik szüntelen téged fel magasztaljanak,
Hálákat adjanak,
Jó voltodért neked híven szolgáljanak.

Az én lelkem is kész mindenkor dicsérni,
Irgalmasságodért nagy hálákat adni,
Rólad emlékezni,
Gondolatim rajtad mindenkor tartani.

Légyen ez énekem az én bűneimért,
Nagyobbal is neked mert tartozom ezért,
Nagy sok vétkeimért
Engem el nem vetél sok álnokságimért.

Im ha bűneimből ki nem térek vala,
Vagy hogy vétkeimből ki nem emelsz vala,
Im mint veszek vala,
Örök kárhozatra tántorodom vala.

Neked azért nyelvem híven énekeljen,
El vött jóvaiddért tégedet dicsérjen,
És holtig tiszteljen,
Hogy annak utánna öröké élhessen.

Tanúságra szerzé ez verseket öszve,
Kinek neve vagy az versek fejébe,
Magát meg esmérte,
És ajánlja magát Istennek kezébe.

HÁBORÚIT ÉS SZIVE FÁJDALMÁT
számlálván, kéri Istent, hogy kétségben eséstől oltalmazza

Lelkemnek hozzád való buzgó kiáltása,
Jusson elődben valaha már óhajtása,
Ne hagyj vesznem bűnöm miatt, lelkem váltsága,
Nyújts ki segítő karodot szabadságomra!

Angyaloknak s embereknek erős Istene,
Jóval forró kegyelemnek élő kút feje,
Irgalmas, hű, tűrhető vagy téteményidbe,
Engedd, leljek kedvet szent színednek előtte.

Látod engem sok háború mint elburított,
Veszedelem minden felől körül bé fogott,
Nagy hatalma csak te reád immár szorított.
Emberi segítségtől, mindentől meg fosztott.

Ne hagyj azért én Istenem veszedelmemben,
Belőlem az fájdalmat vedd ki kegyelmessen,
Akar vigasztalásoddal s akar más képpen,
Csak könnyebbíts meg, hogy ne legyen tűrhetetlen.

Halld meg imádságim nékem kit te alkottál,
Ha bűnömért ostoroddal meg hódoltattál,
Jusson eszedben az mit régenten fogadtál,
Hogy mihelt néked könyörgök, szabadítánál.

Élsz Istenem s nem akarod veszedelmemet,
De kívánod meg értemet és életemet,
Ne hagyj el hát engem is nyomorult hívedet,
Ki bűnéből hozzád térvén tégedet követ.

Ne emlékezzél ez után gonoszságimról,
Mondd ezt inkább én lelkemnek te jó voltodbúl:
Ím én, ki te idvösséged vagyok, sok búdbúl
Ki menteni jelen vagyok, azért ne búsull!

PSALMUS 54.

Deus, per nomen tuum serva me

Az te nagy nevedért tarts meg én Istenem,
Győzhetetlen erőddel állj bosszút értem,
Hallgasd meg már sok imádságimot Uram énnékem,
Ne feledkezzél teljességgel így el én felőlem,
Bizonyos reménségem,
Segéll, most ideje, légy jelen nékem!

Én reám most mert nagy sokan fel támadtak,
Olyanok, kik veled semmit nem gondolnak,
Sürgetik lelkemet, mert szörnyű halálomra járnak,
Én pedig segítségül csak téged egyedül várlak,
Ím majdan elfogyatnak,
Ha elhadsz, és torkokban vetsz azoknak.

Én életemet, Uram, te támogatód,
Búal borult lelkemet meg vigasztalod,
Ellenségimnek az kölcsönt te bőven megadod,
Igazságoddal az álnok szüveket is meg rontod,
S nyilván meg bizonyítod,
Hogy segíli az hív embert jobb károd.

Te néked akkor hálát adok örömmel,
Áldozom szívem szerént szép dicsérettel,
Az te felséges nagy nevedet áldván tisztelettel,
Mint te teremtetted ember járhatok bátor szívvel,
Dicsérlek énekekkel,
Hogy veszteket láthattam két szememmel.

EBBEN A NOÉ BÁRKÁJÁBÓL EL REPÜLT GALAMB

*állapotjához hasomlitván állapotját, kéri Istent, hogy életének sűrű nagy
veszéliben ontsa reá kedvét, s áldásának bárkájában való bé fogadásával
mentse meg az sok kísértettől fejét*

Segéll meg engemet én édes Istenem!
Reméltelenségben ne hagyj el sillyednem,
Ím minden el hagyott, nincsen hová lennem,
Nem tudok mit tennem.

Sok nyavola miatt apadott hitemet
Most többits meg bennem, segítvén engemet,
Kit ez világ útál, csúfolván engemet,
Veszett életemet.

Mint galamb, ki Noé bárkájából repült,
Nagy víz özön miatt meg bárkára került,
Szájában ágot hozván tetejére ült,
Ki zöld ággal újult,

Szintén úgy most lelkem ő nagy inségében
Meg te reád került kételenségében.
Noha el hagyott volt; most reménletében
Rád szállott hitében.

Új könyörgést hozott néked új ág helyett,
Ki jó reménséggel virágzott s zöldellett,
S adja ő magát is kezédben ez mellett,
Így vár bárkád felett.

Mint egy nagy bárkában, vedd bé azért szegént
Jó áldomásodban fogadásod szerint,
Hogy az kétség miatt el ne hagyjon megént
Téged, szentséges fént.

Kiből Uram néked de mi hasznod lenne,
Ha az kétség miatt ő pokolra menne?
Lám már meg váltottad, hogy ne égne benne,
Sőt jót érdemlene.

Régen egy galambot ha Noé meg tartott,
Hát hogy hadnál engem, kit Fiad meg váltott,
Ki téged régen keserven kiáltott,
Szüve szerint áldott.

Segéll azért engem, kegyelmes Istenem,
Örvény fenekére ne hagyj alá mennem,
Kiért az míg élek, kész vagyok hű lennem,
Nagy háladást tennem.

EGY SZÉP ÚJ KÖNYÖRGÉS

az Oh kleines Kind nótájára

Nincs már hova lennem, kegyelmes Istenem,
Mert körül vett engem szörnyű veszedelem
Segedmem, légy mellettem, ne hagyj meg szégyenednem!

Vagy ha azt akarod, hogy tűrjem ostorod,
Csak rút szégyentül ódd fejemet, ha bántod,
Halálomat inkább elhozd, hogy nem rútíts orcámat.

Áldj meg vitézséggel s az jó hírrel névvel,
Hogy szép tisztességgel mindent végezzek el,
Öltöztess fel fegyvereddel, jó ésszel, bátor szível!

Ne gyalázzon engem kevély ellenségem,
Te légy Uram velem, jól tevő Istenem,
Nagy szégyenem ne viseljem tovább, s ne hagyj el esnem!

Kiért dicsérhessen lelkem minden képpen,
Hogy mindenek ellen meg tartottál éppen,
Áldott Isten, hála legyen neked öröké, Ámen.

PSALMI 27.

translatio Ungarico carmine juxta Buchanani paraphrasin

Az én jó Istenem, ha gyertyám nekem
minden sötétségembe,
S ha életemet őrzi s fejemet menti,
hát ki mint ijeszthetne?
Ha hogy sok ellenség reám fegyverkezők,
tőlük jó voltából meg mente,
Rám dühödt szájokból ki vőn ő markokból,
rajtam mert ingyen könyörüle.

Kiért áldom nevét és nagy kegyelmét,
míg ez testben élhetek,
Tőle ez előtt is ez egyet s most is
kértem, hogy rá nézhessek,
Az imádság lelkét adja reménségét,
hogy egyedül csak benne higgyek,
Eszemet az Sátán ne hajtsa más után,
szent cselekedetin örvendjek.

Őt áldja ének szóm, versemre okom
legyen csak ő énnekem,
Mert ő árnyékában és sátorában
meg tart, nem hagy el vesznem,
Mint erős kő szálra viszen hatalmára,
hol nem árthat sok ellenségem,
Sőt noha úgy tetszik, hogy most is aluszik
az Úr, de tőlök meg ment engem.

Kiért én meg állom nagy fogadásom,
s ötet holtig dicsérem,
Könyörüll én rajtam azért jó Uram,
s végy ki ez búbúl engem,
Emell fel Istenem, segéll reménségem,
mert csak benned bízik bús lelkem.
Szemem csak reád néz, félvén hogy majd el vész,
ne hagyj, reménlett idvösségem!

Ne hagyj az sötétben, s ne rejts előlem
szerelmes orcád fényét,
Vesznem szinte ne hagyj kísértet miatt
s tarts meg adtad életemet,
Sok ellenségimtől, kik vötték már körül
egyedül ártatlan fejemet;
Engem már barátim, szüleim, rokonim
el hattanak mint veszett embert.

De az jó Úr Isten, ki az híveken
 esik veszedelmekben,
 Engemet nem hagyja, bűnből ki hoza
 nagy csudálatos képpen.
 Irgalmas szent Atyám, engedjed, hogy tudjam
 az te utaidot követnem,
 Arról se félelem, se más dolog engem
 hogy soha el ne téveszthessen.

Rágalmazó nyelvtől, ál ellenségtől
 ments meg Uram, engemet,
 Mert hazug tanúkkal, keserves szókkal
 káromlják életemet,
 Nyelvek ő fegyverek, kivel dühösködnek,
 keresik csak veszedelmemet,
 Ha velem nem volnál s nem bátoritanál,
 éltemben értek volna véget.

De a te jó voltod és ígérted jód,
 kit bűm után vígan adsz,
 S az boldog élet s kegyelmességed,
 kit velem hittel váratsz,
 Biztat nyavalyámban, vigasztal sok bűmban
 s tudom is, hogy sok jókkal áldasz,
 Senki ne féljen hát, mert az Úr sok jót ad
 néked, ki csak ő benne bízhat.

DEO, VITAE MORTISQUE ARBITRO

*Ex oda Quem tu summe DEUS semel
 Placatus, patrio lumine respicis*

Ó szent Isten, kit kedvedben, mint kegyes kebledben
 egyszer már bé vettél,
 Annak szíve bátor, kedve víg, mert nincs félelme,
 rakva igaz hittel,
 Ördög, ellenség, sok bű, szegénység
 nem árthat, mert teljes reménységgel.

Mint nagy szál kő úgy meg áll ő, kárán nem törődő,
 mindent könnyen szenved,
 Ez világot, testi sok jót gyűlöl, mint nagy gondot
 s azokban nem eped,
 De menyországra mint főbb javára
 hal s vész, arra minden kedve gerjed.

Ha vétetni mér, mindjárt meg ér, s ha az bűn hozzá fér,
nem esik kétségben,
Isten lelke mert vezére, viseltetik teste
angyalok kezében,
Ójják lábait, mint szemek fényit,
hogyan valamin ne üsse az kőben.

Ó szent Isten, mind éltünkben s mind holtunk idején
egyedül reményünk,
Te vagy éltünk, s benned halunk, rajtad áll, minékünk
mikor légyen végünk,
Testünk romolván szent országodban
általad leszen gyönyörű éltünk.

Hogy tégedet, élő Isten szívünk kedve szerint
szolgáljon, s tiszteljen,
Jó egyezés, szent békesség és kedves kegyesség
szálljon mi közünkben,
Véletlen halál, ki reánk őrt áll,
ne fojtson meg hertelen éltünkben.

PSALMUS 42.

Mint az szomszárú szarvas, kit vadász rettentett,
Hegyeken, völgyeken széllal mind kergetett,
Rí, leh, s alig vehet szegény lélegzetet,
Keres kút fejeket,

Úgy keres, Úr Isten, lelkem most tégedet,
Szerte mind kiáltván az te szent nevedet,
Szabadulására hogy onts kegyelmedet,
Mint forrás fejedet.

Ételem mert nincsen fohászokodás nélkül,
Italom csak méreg keserű könyvetül,
Midőn ily szót hallok én ellenségimtül,
Kiben lelkem el hül,

Mond: Te számkivetett, nyavolás meg omlott,
Amaz reménletted Istened most holott?
Tőled immár régen talám el hasomlott,
Hogy vagy ilyen romlott?

Mely szó csak meg nem öl nagy szégyenletemben,
Hogy kevés ellenség azt véti szememben,
Kin el keseredem, s ottan jut eszemben,
Mint éltem helemben,

Midőn nagy sereggel, zengéssel-bongással,
Templomodban mentem szentelő áldással,
Szintén az ajtódig, sok szép hangossággal,
Oly nagy méltósággal!

De te mind az által szomjú lelkem ne féll,
Sőt régi uradban minden ellen reménnl,
Bízván kegyelmében, higgy és csendesen éll,
Gonoszt hozzá ne véll,

Mert még meg téríti régi szerencsédet,
Kiben virágoztat jókkal úgy tégedet,
Tél után tavasszal mint az szép kerteket,
Meg áldja fejedet.

Kiért mondasz te is néki dicséretet,
Mint egy fülemile sok szép énekeket,
Ámbár szenvedjek hát érte mindeneket,
Nyellek sok bút s mérget,

Csak legyen korosként lelkével mellettem,
Hogy fájdalom miatt ne vesszen el élttem,
Mint Jordán és Hermon fogyhatatlan hitem,
Legyen erős lelkem.

Mert ha tenger búsul parancsolatjára,
Hát rám is ő ereszt bút bűnös fiára,
Támaszkodom azért jó akaratjára,
Mint atyám karjára,

Fő képpen hogy tudom már, hogy nem sokára
Meg könyörül rajtam az bosszúságára,
Az ki járt életem vesztére s kárára,
Szégyen vallására.

Kiért áldom őtet, erős kösziklámot,
Csak ne hagyja fogyni el bizodalmamot,
Mikor bosszontással gyűjtják nyavolámot,
Mint olajjal lángot,

Mondok: Csak ne kérdjék, hogy hol én Istenem?
Mert mérgemben akkor nem tudok mit tennem,
Hogy azzal terjesztik keservemet bennem,
Kész volnék holt lennem.

No azért el bágyadt lelkem, te ne búsull,
Buzgó imádsággal sőt Uradra burull,
Erős reménsséggel csak ő hozzá szorull,
Tőle el ne fordull.

PSALMUS 148.

Menyei seregek, boldog tiszta lelkek,
Emberi nemzetre kik az Égből néztek,
Az Urat öröké ti mind dicsérjétek!

Angyalok, az Úrnak követi kik vattok,
Szentek, kik ő székét mind körül álljátok,
Öröké az Urat felmagasztaljátok!

Fényes Nap világa, ez világ fáklyája,
Szép Hold, éj lámpása, Égnek sok csillaga
Az Úrnak szent nevét mindöröké áldja!

Tüzes hatalommal forgó ti nagy Egek,
S az nagy tengerekkel együtt minden vizek,
Örök dicsérettel ötet tisztellétek!

Mert csak ő egyedül minden teremője,
S mindent bír valamint magában rendelte,
Meg marad mindenek ellen ő szerzése.

Földnek kereksege minden állatokkal,
Vízben való halak tengeri csudákkal
Az Urat öröké áldjátok szótokkal!

Tenger mély örvényi, menydörgés, s villámás,
Kőeső, hó, szélvész, háború, csattogás,
Hegyek, völgyek s nyárban fejlő sok havas,

Szép halmok, zöld ággal ékesült kis dombok,
Fák, kik külemb-külemb szép gyümölcsöt hoztok,
S füvek, kik gyönyörű szaggal illatoztok,

Sok színben tündöklő ékes szép virágok,
Erdőkben, cserékben vadak, kik lakoztok,
Örökké az Úrnak nevét kiáltátok!

Gyíkok, kigyók, földben lakó sok állattal,
Sőt az madarak is külemb-külemb szókkal,
Öröké az Urat áldják hangossággal!

Világ fejedelmi, urak és fő népek,
Kik községgel birtok s neki törvént tésttek,
Öröké dicsérvén az Urat féllétek!

Együgyű gyermekek, kegyesek, szép szüzek,
Felserdült ifjakkal, böcsülletes vének,
Dicséret töletek legyen ő nevének!

Mert ez az, az kinek hatalmában az Ég,
Neki enged Tenger, Meny s földi kerektség,
Segélli övéit mint menyei felség;

Ezt azért, ti hívek, Úrnak szent serege,
Kik leg inkább vattok néki szerelmébe,
Öröké szent nevét dicsérjétek menybe!

KÖNYÖRÖG ISTENNEK,

*hogy bújdosásában viselje kegyelmesen gondját, s terjessze is reá
újabb áldását*

Kegyelmes Isten, kinek kezében
életemet adtam,
Viseld gondomot, vezérld utamot,
mert csak rád maradtam.

Gyermekségemtől fogván egyedül
csak te tőled vártam,
Mint Atya után fiú kiáltván
könyörögvén jártam.

Most is csak benned reménségemet,
Uram, helyheztettem,
Magam rád hattam s rád támaszkodtam,
te alád vetettem.

Mi hasznod benne, hogyha veszélre
jutok kétség miatt,
Kit fiad által hozzád váltottál
mint fogadott fiat?

Hallgass meg azért te nagy nevedért
én könyörgésemben,
Mutasd meg jódot, sok áldásidot
az én szerencsémben.

Add meg énnekem én reménségem
szerént való jódot,
Áldd meg fejemet, ki bizik benned,
viselled gondomot.

Az szép harmatot, miként hullatod
tavasszal virágra,
Sok jódot Uram, úgy hullasd reám,
te régi szolgádra.

Hogy mind holtomig szüvem legyen víg,
téged magasztalván,
Mindenek előtt s mindenek fölött
szent nevedet áldván.

Ezeket írák az tenger partján
Oceanum mellett,
Kilencven egyet mikor jedzettek
más fél ezer felett.

[Ó ÉN KEGYELMES ISTENEM]

Ó én kegyelmes Istenem,
Mely igen meg verél engem!
Kegyelmezz meg már énnekem,
Ne hagyj bűnőmben el vesznem!

Nem tagadom, mert vétkeztem,
Hitemet gyakran meg szegtem,
Rút fertelmes volt életem,
Kiért im lám meg fizettem.

Legyen azért elég immár
Sok bűm és szenvedtem nagy kár,
Rút szégyen, ki mint hegyes ár
Lelkemben keservesen jár.

Hol az te irgalmasságod,
Kivel vertedet gyógyítod?
Hol az te erős jobb karod,
Kivel híved szabadítod?

Régen Dávidot Saultúl
Szabadítád s mentéd bűtül,
Noha sokszor vétett rútul,
Kiért meg verted azontúl.

Ellened való sok vétkem
Mint Dávidé olyan nékem,
Kiért azmint én azt vélem,
Vesztett keserves életem.

De te Dávid jó Istene,
Ki az ő szerencséjére
Vetél engem gyötrelmére,
Térj hozzám már kegyelemre!

Bűnömön talált bűm után,
Könyörüll lelkem fájdalmán,
Tégy szégyent azok orcáján,
Kik rám dühödtek méltatlan.

Engem pedig boszújokra
Emelj fel jó állapotra,
Ne tessék az, hogy heába
Bíztam magamot magadra.

Kiért az míg élek itten,
Dicsérlek felséges Isten,
Ki könyörölsz ily veszetten,
Áldott légy öröké, Ámen.

[ADJ MÁR CSENDESSÉGET]

Adj már csendességet, lelki békességet, mennybéli Úr!
Bujdosó elmémet, ódd bűtül szívemet, kit sok kín fúr!

Sok ideje immár, hogy lelkem szomjan vár mentségére,
Őrizd, ne hadd, ébreszd, haragod ne gerjeszd veszttségére.

Nem kicsiny munkával, fiad halálával váltottál meg,
Kinek érdeméért most is szükségemet teljesíts meg.

Irgalmad nagysága, nem vétkem rútsága fellebb való,
Irgalmad végtelen, de bűnöm éktelen s romlást valló.

Jó voltod változást, gazdagságod fogyást érezhet-é?
Engem te szolgádot, mint régen sokakat ébreszthet-é?

Nem kell kételkednem, sőt jót remélnem igéd szerint,
Meg adod kedvessen, mit ígérsz kegyesen hitem szerint.

Nyisd fel hát karodnak, szentséges markodnak áldott zárját,
Add meg életemnek, nyomorult fejemnek letört szárnyát,

Repülvén áldjalak, élvén imádjalak vétek nélkül,
Kit jól gyakorolván hallak meg nyugodván bú s kín nélkül.

[PSALMUS 50.]

Végtelen irgalmú ó te nagy hatalmú
Isten, légy már kegyelmes!
Onts ki mindenestől jódot rám kebledből,
mert la mely veszedelmes
Bűnöm miatt lelkem, ki titkon rág engem,
mert nagy sebbel sérelmes.

Mosd el rólam immár, kit lelkem alig vár,
mosd el bűnöm rútságát,
S együtt az rút hírrel, mint rút bűzt enyészd el
förtelmem büdös szagát,
Esmérem vétkeimet, kiért Nap engemet
rettent, mutattván magát.

Csak neked vétkeztem, bűnt ellened töttem,
ó kegyelmes Úristen,
Kit semmi ravaszság nem csalhat s álnokság
rejtve előtted nincsen,
Mert az nagy kék égből, mint királyi székből
látod, mit mível minden.

Ha érdemem szerint reám eresztesz ként,
veszek s jaj hová legyek?
Ha teljes éltemben bűnt tettem mindenben,
bizony pokolra megyek,
Mert még létem előtt testem meg fertőzött,
ó Istenem már meggyek?

Engem mert vétkével anyám éltetett el,
méhében hogy hordozott,
Vétket te pengig bánsz, igazt szeretsz, kívánsz,
ki tiszta szövet hozott,
Hogy életre adál, azonnal oktatál,
mint érteném titkodot.

Én rút, háladatlan azért, foghatatlan
Isten, hozzád kiáltok,
Tisztíts izsópoddal, irgalmasságoddal,
mert la ki nagy kint vallok,
Hogy undok vétkeimből meg tisztulván belől
legyek szebb hogy sem vagyok.

Legyek fejérb hónál s öröm mondásoddal
tölts bé az én fületem,

Élelmts elmémet küldvén örömedet,
ne szárazd ki velőmet
Csontomból bánattal, ne nézz rám haraggal,
mosd el inkább vétkeket.

Teremts ismét bennem, teremő Istenem,
tisza szövet kegyessen,
Fúd belém ismegént, hogy nagy szívem szerint
lelkem igazt szeressen,
Engem romlott szegént, rossz érdemem szerint
haragod el ne vessen.

Ne fossz meg lelkedtől, sőt idvösségemről
mondj örömet már nekem,
Szentelő lelkeddel hadd épüljön meg fel,
mint azelőtt bús lelkem,
Hogy sok tévelyedtek te hozzád térjenek
követvén bizvást engem.

Az kövér áldozat jó kedvet nem hozhat,
jól tudom, Uram, néked,
Mert ha az kellene, örömet tisztelne
bús fejem azzal téged,
Töredelmességgel, buzgó könyörgéssel
beszéllem azért néked:

Imé kioldoztam s te elődben hoztam
fene ötte sebemet,
Kit csak te gyógyíthatsz, életre fordíthatsz,
szánd keserves fejemet,
Bűneim kinjával, testem fájdalmával
ne gyötörd életemet.

Ha előbb nem hattad, sőt hozzád fogadtad,
tahát mostan se hadd el
Jó voltodból szegént, jó szokásod szerint
Sion falát támaszd fel,
Hogy mint áldozatot, adjak úgy hálákot,
ki neked leg inkább kell.

AZ MAGA KEZÉVEL ÍRT KÖNYVÉBÜL

ELSŐ

*egy horvát virág ének nótájára
aenigma*

Jelentem versben mesémet,
De el rejtem értelmemet,
Kérem édes szeretőmet,
Fejtse meg nekem ezeket.

Minap én úton jártomban
Láték két hattyút egy tóban,
Hogy volna csendes úszásban,
Együtt lassú balagásban.

Gyakran egy másra tekintnek,
Kiről ki tetszik szerelmek,
Egy máshoz való jó kedvek,
Hasomlók mind ketten szépek.

Hogy így együtt szerelmessen
Ők úsznának szép csendessen,
Azon közben nagy sebessen
Egy keselő csalárd képpen

Rájok menvén, az egyikét
Körme között, az szebbikét
El kapá, faggatá szegént,
Mint szeretőt, kedve szerént.

Látván társa, bánatjában
Riv keserves kiáltásban,
Széjjel balagván az tóban,
Nem tud meggyen nagy búában.

Mert látja társátúl váltát,
Látja maga özvegy voltát,
Búában elszánta magát,
Óhajtja már csak halálát.

MÁSODIK

az Lucretia éneke nótájára
Christina nevére

Cupido szivemben sok tüzes szikrákkal
szerelmét most újítja,
Elmémben mint várban vigyáztván vérasztó
herdóját ő úgy mondja,
Tüntetvén előttem szép csillagom képét
velem csak kívántatja.

Róla feledéken nem lehet vig szivem,
mert csak őtet ohajtja,
Mint esőt aszály miatt meg hasadozott
föld, őtet úgy kívánja,
Tüzem enyhítője, bánatom vivője
hogy csak ő már, azt vallja.

Immár ő érette egyebek szerelme
nálam mind semmié lőtt,
Mert szeme nyilával, nagy igazságával
mint célt engem már meg lőtt,
Bé vett szerelmiben, kivel mintha engem
ő ugyan idvőzített.

Siralmas nagy bánat külemben nem bánthat,
csak mikor őt nem látom,
Szép kertek tömlecnek akkoron tetszenek,
vig ének is siralom,
Viszont mikor látom, vagy szavát hallhatom,
nincsen semmi bánatom.

Törödelmes szivem édes leveliben
szintén igaz úgy indul,
Régi betegségből mint támadott ember
újul rózsa szagátúl,
Vagy mint az régi rab szabadságnak örül,
elszaladván fogságból.

Inségéből immár mert engem ő ki vett
előbbi szerelmemnek,
Bús voltát szivemnek lengedező szele
el verte jó kedvének,
Bú szerző szerelem már nem árthat nekem,
mert oltalma fejmemnek.

Nem régen szép gyűrőt szerelmesem küldött
ki rubinttal mind rakva,
Egy szép drága gyémánt kellő közép aránt
vagyon közte foglalva,
Hozzám szerelemben tekéletes szive
is így vagyon kapcsolva.

Ajándékon viszont kiért hív szívemet
én is neki mutattam,
Szorítva kit neki szerelemnek tüzes
fogójában nyújtottam,
Fejemet, lelkemet, teljes életemet
ajánlottam s vallottam.

Melyet szerelmesen és igen jó néven
túlem rabjátúl el vett,
Édes hívségiben mint erős szekrínben
be zárolván rekesztett,
Nagy igazságában mint szép lágy ruhában
tűrvén kebelében tett.

Távol vagyon immár nagy keserűségem,
gyönyörű én életem,
Mely szépek tavasszal sík mezők virággal,
boldogsággal jó kedvem
Azon módon rakva, nem győz örvendezni
eleget szeretőmen.

HARMADIK

az Palkó nótájára

Eredj édes gyűrőm, majd jutsz asszonyodhoz,
Ki viszen tégedet csókolni szájához,
Ó hogy nekem ahoz
Nem szabad most mennem, én vigasztalómhoz!

Mondd szolgálatomat ő neki én szómmal,
Kérjed, emlékezzék valaha felőlem,
Ne felejtсен engem,
Lám csak benne vagyon én gyönyörűségem!

Mint te burítva vagy fekete zománcban,
Így szívem is érte öltözett most gyászban,
Búskodik magában,
Hogy nem részesülhet ő nyájasságában.

Mint hogy te ékes vagy szép drága gyémánttal,
Így ő is mentől szebb, kedves szép szavával,
Maga tartásával
Engemet felgerjeszt rózsá orcájával.

Mint hogy gyémánt drágább és szebb minden kőnél,
Így ő is mentől szebb minden szép szüzeknél,
Szerelmes mindennél,
Egyéb szép személy is ő példájával él.

Járásban, ruhában csak őtet szemlélik,
Módjában asszonyok, lányok őtet nézik,
Formáját követik,
Beszédét, erkölcsét mindenek kedvelik.

Ez gyémánt mint fénlik, élete oly tiszta,
Alázatos lévén nagyon bátorsága,
Mert bűn nem furdalja,
Fejér ruhájában mint szép fehér páva.

Természetiben is gyémánthoz hasonló,
Mint acéllal gyémánt hogy meg nem rothadó,
Így ő sem hajlandó,
Tekéletes szívó, igen igaz mondó.

Tudja ez világnak minden álnokságát,
Nem hiheti senki hízelkedő szavát,
Igen ójja magát,
Vagy okossága, jól rendeli dolgát.

Ezt meg mondván neki, utólszor kérd erre,
Hogy miként az gyűrőt foglalták jól eszve,
Nincsen soha vége,
Legyen így vég nélkül én hozzám szerelme;

Foglaljon engemet szintén úgy magához,
Miképen az gyűrőt foglalták gyémánthoz,
Ne hajoljon máshoz,
Legyen igaz hozzám, mint hív szolgájához.

NEGYEDIK
ugyan azon nótára

Bizonyal esmérem rajtam most erejét,
Szívemben fel gyuladt szerelemnek tüztét,
Sebesen égését,
Kit tűrök naponkint egy szép víg kegyesért.

Annak személyének drága ékessége,
Szabadságomat már magamtul el vette,
Rabságra vetette,
Kínlódom érette, vette is eszébe.

Látja szerelmemet, hozzá hívségemet,
Azt jelenti, hogy ő sem gyűlöl engemet,
De azért éltemet
Szüntelen kínozza büntelen fejemet.

Akaratomban ő semmit meg mívelni
Nem akar énnekem semmiben engedni,
Sőt lelkem rontani
Igyekezik jó voltomért meg utálni.

Semmi azért nekem világban már éltem,
Két szememnél több sincs, ki sirasson engem,
Ó én szegény fejem,
Magamot mint vesztém, mire juta ügyem?

Szivem nyughatatlan titkon ő magában,
Bú miatt gyötrődik, fárad bánatjában,
Nagy kén vallásában
Emésztetik, mint fa tüztől sebes lángban.

Ím sok példát hallván mint vesztém en magam,
Tudván hogy így járok, mégis elhajlottam,
Nézd mire jutottam,
Hogy tudva magamot kínra bocsátottam.

Bizony nem vethetek senkire egyébre,
Csak magam eszére; de meggyek? ha erre
Vett az ő szépsége,
Hogy magamot érte ejteném az törbe.

Annak szép személye és vig tekintete
Kit nem gerjesztene gyönyörű beszéde,
Örvendetessége?
Penig érte és nem másért vagyok ebbe.

Legyen az én kinom ő egészségéért,
Legyen halálom is bátor személyéért,
Ám szenvedjek azért,
Csak ne utáljon meg én hív szerelmemért.

Jót várnék ő tüle, de ő csak gonosszal
Fizet külemb-külembféle sok kinokkal,
Kegyetlen válasszal,
Kivel engem meg ől gyakorlatossággal.

Nem panaszkodom semmit már felőle,
Azt sem érdemlettem volna bizony tőle,
Hogy nagy szerelmibe
Engemet már bé vett, vagyok szeretője.

Tulajdona vagyok, szabad ő én velem,
Rabja vagyok, meggyek? ha meg ől is engem,
Vagy csak gyötri lelkem,
Szabad, ihon vagyok, övé szegény fejem.

Hiszem ha esméri idővel én bennem,
Hogy nem csalárd szívvel személt szeretem,
Talám megszán engem,
S nem leszen kegyetlen öröké ellenem.

Engem noha mostan előle elúze,
Búcsúmot úgy adá mint számkivetésre,
De talám még végre
Jutok ő nékie valaha eszébe.

Azért immár nekem el kell most indulnom,
De elmémet ugyan itt kell nálad hadnom,
Rólad gondolkodnom,
Legyen Isten hozzád, édes vigasztalóm.

Nem úgy megyek el, hogy lennék nálad nélkül,
Mert miként hogy test nem élhet lélek nélkül,
Így te szerelmedtül
Soha nem válhatom meg halálom nélkül.

Ne felejts el azért te is, kérlek, engem,
Ha immár elűzél, csak ne gyűlölj lelkem,
Enhíts meg szerelmem,
Mondd: ez bizony igen szeret vala engem.

Az vers szerző neve fel vagyon jegyezve,
Könyhullatásban rendelte ezt egybe,
Keserves énekbe,
Ha Istent szereted, ne tréfálj meg érte.

ÖTÖDIK
az *Gianeta padovana* nótájára

Nő az én örömem most az én szép szerelmem
erre való néztében,
Bús kedvem sincsen semmi énnekem,
mert ismeg bé vett nagy szerelmiben;
Meg engedett, fogott kezét,
meg békéltet kegyesen,
Halálomtól meg térített,
engem csókolván édesen.

Szép Venust azért már kis fiával jó téteért
míg élek, mind áldom,
Hogy jóra hozta szerelmesemmel
vétkemért gonoszul fordult dolgom;
Kegyelmet nyert, meg be szerzett,
tudta mert hív szolgálatom,
Hogy vétettem, nem szán szándék
oka, de tudatlanságom.

Mint az idvösség semmi nem egyéb az Isten
színinek látásánál,
Én boldogságom is csak abban áll,
ha szerelmét látom igazsággal;
Örömré fordít, ha szólít
magához édes szavával:
Boldogít, ha hozzá szorít,
ölelve gyöngé karjával.

Ezelőtt neki csak rabja voltam, ötöt
jutalom nélkül szolgáltam,
Rabságból ki vett, szolgájává tett,
szolgálatom nem esik heában,
Mert ajakát mint jó szoldját
adja hogy én meg csókoljam;
Szerelmivel ajándékoz,
csak hogy tovább is szolgáljam.

Sem Jason az szép aranygyapjúnak, sem
vitéz Eneas Laviniának
Nem örült enyit mostan amenyit
én örültem jó akaratjának;
Mert mi lehet ennél kedvesb,
édesb én kívánságomnak,
Mint csókolni dicsőséges
színét mennyei orcának?

Valljon s ki élheti én nálamnál nagyobb
kedve szerint már világát?
Vagyon-é inkább ki hasomlitsa
én boldogságomhoz állapotját?
Szerető, ékes, kegyes, kedves,
mutatja hozzám hív voltát:
Nincs bánatom, gyanóságom,
mert esmérem igazságát.

Gond nélkül azért vígan éneklek, örvendek
csak igaz szerelemnek;
Míg élek, arra figyelmes leszek,
hogy ne legyek ellene kedvinek:
Dicsértessék jótétejiért,
meg bocsátott már fejemnek
Meg csókolván és ezt mondván:
Miért mondasz kegyetlennek?

HATODIK

Bebek Judit nevére
az Magam gondolt nótájára

Beteges lelkem ismeg énnem most új szerelemtől,
Mely betegségem támadott nekem az tekintetiből,
Kinek személye, maga tartása engemet most megöl.

Ennek termete igyenes, magas, mint szép liliom szál,
Két szép társával mint Venus asszony tetszik hogy veszteg áll,
Tettetés köztök mint világos nap, ha sűrő köd le száll.

Bátran két szemét mikor kegyesen én reám fordítja,
Ottan szívemnek ő nagy szerelmét magához fel gyűjtja,
Mert csak két szeme az én szívemet fel gyújtó két fáklya.

Erkölcse szelíd és szemérmetes, emberséggel elegy,
Édes ajaka piros, szinte oly, mint jól meg nem ért meggy,
Jeles tréfájú, édes beszédű szavában ő mint egy.

Ki ki övele táncát eljárni oly igen kívánja,
Mert mint főz után ha magasságból magát sólyom rúgja,
Oly nagy sebesen táncát ő járja, nem mozdul dereka.

Ily szép s jó lévén ez kegyest hát én miért ne szeressem?
Szeretem bizony, csak viszont ő is engemet szeressen:
Szolgálatomért szemei elől engem el ne vessen.

Vig leszen kedvem, ha ő magához engemet kötelez,
Ha néha néha gyötreni fog is, tudom meg kegyelmez,
Mert hív szerelmem nála énnékem nagy jó kedvet szerez.

De az én dolgom mint lenne valljon hogyha nem kelletnék?
Meg ójjon engem attól az Isten, mert én úgy nem élnék!
Most ha így vagyok, és az történnék, osztán hová lennék?

Judit nevére méltán nevezték ötet keresztségben,
Mert hasomlónak Judit asszonyhoz látom mindenekben,
Gerjedek ehez mint Holofernes én is szerelemben.

Távozván attól, aki szerelme gerjesztett engemet,
Utána való nagy bánatimba éneklém ezeket,
Ajánlván neki szolgálatommal együtt szerelmemet.

HETEDIK

Morghai Kata nevére
az Fejemet nincsen már nótájára

Mondják jüvendülők bizonynal énnékem,
Hogy születésemben Venus megkért engem
Arra, hogy csak magának szolgáltasson velem.

Oly ha mint ha hinném én magam is ez szót,
Mert látom, hogy Venus kíván nekem sok jót,
Szerelmimben mert gyakran hoz énnékem hasznót.

Reám eleitől fogva gondot viselt,
Mint fogadott fiát erkölcsemben kedvelt,
Látván természetemet, jól magához nevelt.

Gyakran szerelmimben most is szerencsésít,
Én jó szerencsémre utat nyitván nódít
Arra, mert szolgálatom esik kedve szerint.

Az mint hogy mostan is megajándékoza,
Rabul egy szép szüzet én kezembe ada,
Mondván: szolgálatodnak ez is egy jutalma.

Ily szép mint ez, akkor sem volt ő maga is,
Hogy neki ítélte arany almát Páris,
De ilyen kívánt lenni, ha istenasszony is.

Kívánván szépségét irigykedik rea,
Hogy nálánál szebbnek ítéljem, azt bánja,
Ha meg nem őrzem, tőlem elveszti, azt mondja.

Adta szép rabomnak, mert olyan szép színe,
Mint rubint gyémánttal miként illik egybe,
Vagy fejr liliommal ha rózsát fogsz eszve.

Több szép szüzek között lévén oly tettetes,
Mint csillagok között teli hold mely fényes,
Mint mennyei seregnek éneklése édes.

A csak vétek benne, hogy ilyen tudatlan,
De meggyek, ha látom, mely igen ártatlan?
Mód nélkül tekint reám, tréfál minduntalan.

Mit mondjak felőle többet? én nem tudom,
Mert minden szépségnek jelít rajta látom:
Legyen fottig jó hozzám, én csak azt kívánom.

NYOLCADIK

egy német villanella nótájára
Ich hab vermaint

Reménségem nincs már nekem ez földön éltemben
senki szerelmiben,
Mert szerelmem ki volt nekem, az elfut előlem,
semiben sem kedvez,
Meggyek én immár, ha keserves kár
engemet ez világból ki végez?

Menvén hozzá vigad vala sietető szüvem
buzgó szerelmiben,
Fáradtságát, minden gondját reménlvén letenni
szerelme ölében,
Nem félvén attól, hogy élnék távol
szeretőmtől keserves helyemben.

De el utált, mert mást talált, én tőlem már elvált,
hagyván szernyő halált,
Ád sok mérget az jó helyett, lelkem csak heában
ő utána kiált,
Mert nem hallgatja, de sőt utálja,
magához mert új szerelmet foglalt.

Siralmával mint hogy meg csal az krokodilus gyík
úton járó embert,
Így engemet el hitetett, hitetvén már vesztett,
mint ártatlan lelket;
Prédája vagyok, mert már meg fogott,
valamint akarja, úgy gyötörhet.

Ki nem hinné vagy gyűlölné az ő mézzel folyó
szerelmes beszédét,
Esküvését, látván könyvét és alázatosan
formált szép személyét?
Bizony meg csalna, akár ki volna,
aki nem tudná ravasz elméjét.

De ha szinte nem beszélne valljon s ki keresne
egyebet helyében?
Ha olyan ő mint sík mező az jó kikeletnek
áldott idejében,
Ifjú, szép, ékes, mindennél kedves,
nincs vétek személye természetében.

Ó egyetlen egy szerelmem, miért vetettél el
szemed elől engem?
Hogy verhetett benned fészket szintén ilyen igen
az harag ellenem?
Ám bár mást szeress, csak el ne vedd
engem, ki neked adtam már lelkem.

Te jó Isten, ki e törben engem csudaképpen
már régen ejtettél,
Ezt engedjed, hogy szánjon meg velem kit ily igen
te meg szeretettél,
Vagy vígy ki hozzád, ha jó szót sem ad,
ugyanis már lelkem sem hal sem él.

KILENCEDIK

az Palkó nótájára

kit az szeretőjével való haragjában szerzett

Ó te csalárd világ, nyughatatlan elme,
Forgandó szerelem, változó szerencse,
Mire most szívemben
Új gyötrelmet hozál eszem vesztésére?

Engem most két felől hiteget két dolog,
Szerelem, bosszúság most bennem fegyvert fog,
Egymás ellen forog,
Kitül szívem mint nád* ide s tova inog.

* [Vagy:] hal, vész,

Miképpen hogy Bessus az két fiattól
Két felé vonódom én ez két dologtól,
Gyötrettem azoktól,
Hajtatom mint felhő égi háborútól.

Mint el tévedt ember két járt útra jutván
Nem tud melyikének indulni csapásán,
Meg áll gondolkodván,
Így én is nem tudok indulnom mely után.

Mert miképpen laptát mikor ketten jádzák,
Tudod hogy egy másra ütik és hajítják,
Így szívemet húzzák
Szerelmem s bosszúság ide s tova vonszak.

Indít mind az kettő bizonyos okokkal,
Hol ide hol tova hajtnak szép szavakkal,
Csalogatásokkal,
Jól előmben hánnak mindent okossággal.

De még egy felé is nem adtam magamot,
Noha az bosszúság igen megindított,
De még el nem hajtott,
Régi szerelmemtül el sem szakaszhatott.

Elmém csak téveleg széllal kétségében,
Mint vas macska nélkül gálya az tengerben,
Kormány eltörésben,
Nincsen reménsége senki szerelmében.

Ó én idvözítő kegyelmes Istenem!
Légy ez dolgaimban én kegyes vezérem,
Vezess ki már engem,
Szégyentől, pokoltól hogy meg menekedjem!

Az mi neked tetszik, bár azt cselekedjed,
Csak hogy kárhozattúl lelkemet őrizzed,
Testemet ám verjed
Bár az mint akarod, csak ne szégyenítsd!

Minap vőm eszemben szeretőmnek dolgát,
Hozzám szerelmiben állhatatlan voltát,
Ravasz álnokságát,
Azért így jelentém szívem titkos kénját.

TIZEDIK

*kiben az szeretője háládatlansága és keménysége felől panaszkodik
egy siciliana nótára*

Valaki azt hiszi, hogy nyerjen menyeken és szűzeken
Szerelmivel vagy hívséggel, az házat rak sík jegen,
Vagy pedig heában hord vizet rostás edéniben
Avagy hogy verő fönt akar fogni bolondul keziben.

Nem használ mi nekünk szerelmünk nálok, sem könyörgésünk,
Nem esnek rajtunk, bár kint valljunk, sőt nevetkeznek velünk;
Mely kedves sáskának az harmat, úgy nekik is könyvünk,
Sok bűnkkal, fáradságunkkal túlek mi csak kint érdemlünk.

Az fel gyuladt tűz sem gerjedhet fült kemencében inkább,
Mint én elfáradott bús szívem, ki már nem élhet tovább
Szerelem miatt, mert oly bágyadt, nem lehet nyavalyásb,
Mert már ni annyira jutott, hogy ugyan nem szállhat alább.

Mint hogy tiszta vízzel buzog fel forrás tiszta kút főben,
Olyan tisztasággal fordogál szívem nagy szerelmiben,
Örömet szolgálja, jól lehet csak gyötri szüntelen,
Jó kedvvel tűr, szenved, enged, csak juthatna jó kedviben.

Szerelmemnek de még mind eddég csak az sem volt jutalma,
Hogy valaha hozzám kegyessen vagy egy szót is szólott volna,
De sőt még ingyen szép személyét csak látnom sem hatta,
Csak azért, hogy szerelmiben szívemet több kinnal bántsa.

Mint párdúc prédának, kínomnak is kegyetlen örvendez,
Háládatlan képpen bűnemben gonoszul fizet s bút szerez,
Mosolyog kínomon, mint nagy jón, hogy lelkem epedez,
Szerelmiben mint szél vészben látván hogy szintén úgy evez.

Meggyek? már nem tudom, ha látom, hogy én el nem hagyhatom,
Noha kinjárt vallom, de válnom tüle nem kívánhatom,
Szeretnem pedig azt, ki fáraszt sok búal, mi hasznom?
Hát meggyek? ellene vétsek-é? Azt sem lehet, mert szánom.

Ellen, inkább ellen, vig legyen, valamit mível velem,
Hogy lelkem érte jár, lássa már, legyen kegyelmes nekem,
Esmérje valaha, hogy soha egyebet szerelmem
Nálánál, kivel élten-él, nem követhet, mert ő lelkem.

Szerelmire mint egy szent helyre elmémet ím fordítom,
Mint egy áldozatot, magamot abban esmég fel gyűjtöm,
Csak hogy keservemben, már kiben régen fekszem, szánjon;
Meg szánjon, térjen meg hozzám s engemet meg boldogítson.

TIZEN EGYEDIK

bor ivóknak való az Fejemet nincsen már nótájára
in laudem verni temporis

Áldott szép Pünkösdnek gyönyörű ideje,
Mindent egészséggel látogató ege,
Hosszú úton járókot könnyebbítő szele!

Te nyitod rózsákat meg illatozásra,
Néma fülemile torkát kiáltásra,
Fákot is te öltöztetsz sok színű ruhákba.

Neked virágoznak bokrok, szép violák,
Folyó vizek, kutak csak neked tisztulnak,
Az jó hamar lovak is csak benned vigadnak.

Mert fáradság után füremedt tagokat
Szép harmatos fűvel hizlalod azokat,
Új erővel építvén úzéshez inokat.

Sőt még az végbeli jó vitéz katonák,
Az szép szagú mezőt kik széllal bejárják,
Most azok is vigadnak, az időt mulatják.

Ki szép fűven lévén bánik jó lovával,
Ki vígan lakozik vitéz barátjával
S ki penig véres fegyvert tisztítat csiszárral.

Újul még az föld is mindenütt te tőled,
Tisztul homályából az ég is te veled,
Minden teremtetett állat meg indul te benned.

Ily jó időt élvén Isten kegyelméből,
Dicsérjük szent nevét fejenkint jó szüüből,
Igyunk, lakjunk egy mással vígan szeretetből.

DECIMA SECUNDA

ejusdem generis
az nótája Lucretia énekének

Széllal tündöklenni nem ládd-é ez földet
gyönyörű virágokkal?
Mezők illatoznak jó szagú rózsákkal,
sok színű violákkal,
Berkek, hegyek, völgyek mindenütt zöngenek
sok féle madár szókkal.

Új rózsza koszorúban kegyesek, szüzek
ifiakkal táncolnak,
Jó szavú gyermekek vígan énekelnek,
mindenek vígan laknak,
Mind meny, föld és vizek, ládd-é, úgy tetszenek
mint ha meg újulnának?

Sőt még Cupido is mostan fel törölte
homlokán szőke haját,
Gyöngé szárnyacsáján tétova mint angyal
röpül, víg kedvet mutat,
Szerelmes táncokban kinek kinek adván
kezére szép mátkáját.

Azért ne bánkódjál én jó vitéz társam,
ürülj minden gondoktól,
Elégge hordoztuk heában az sok bút,
legyen már tőlünk távul,
Mostan igyunk, lakjunk, vigadjunk, táncoljunk,
távozzunk bánatunktól!

Nem de valakiért aggasztaljuk volt mi
inkább ifjú éltünket,
Kiből azt sem tudjuk, hol és mely órában
ki szólítnak bennünket?
Kivel mit gondoljunk? Ha Isten jó urunk,
ő mindennel jól tehet.

Aggasztaló bánat, bú szerző szerelem
távol legyen mi tőlünk,
Jó borokkal töltött aranyos pohárok
járjanak mi közöttünk,
Mert ez napot Isten örvendetességre
serkengeti föl nekünk.

Marullus Poeta azt deákul írta,
ím én pedig magyarul,
Jó lovam mellett való füven létemben
fordítám meg deákbúl,
Mikor vígan lagnám vitéz szolgálímmal,
távozván bánatimtúl.

TIZEN HARMADIK
kit egy szép leány nevével szerzett
a nótája az Régi siralmas

Siralmas nékem idegen földön már meg nyomorodnom,
 Szüvem meg hervadt nagy bánat miatt, nincs már hova fognom.

Laktam földemről, szép szerelmemről mikor gondolkodom,
 Jutván eszemben ott én mint éltem, könyveimet hullatom.

Mint az szarvas fi anyja után rí, ha tüle el tévedt,
 Szüvem úgy hal, vész, halálra már kész, hogy oda nem mehet.

Már ha nem látom, bár csak hallanom adná Isten ötét,
 Ki velem együtt sok szerelmet túrt, vennék mégis kedvet.

De igen ritkán és bizontalan hírt felőle hallok,
 Akkor sem merem ötét kérdezni, mint rab csak hallgatók:

Ki miatt kedvem szintén oly nekem mint nap az esőben,
 Vagy mint az zöld ág, ki hamar el agg téli rút időben.

Vagyok már szinte özvegy gerlice, szomorú én éltem,
 Nem kell arany lánc, sem penig víg tánc, nincs semmihez kedvem.

Felejtett árva itt mint pusztába csak remete módra
 Tengek, nem élek, lenni sem lélek, mert jutottam búra.

Ti mezők, hegyek, berkek, szép völgyek, kiben gyakran jártam,
 Szép szelid vadat, hangos madarat ott hallottam, láttam,

Isten hozzátok s adj, rajtatok az avagy örvendjen,
 Az ki engemet akkor szeretett, mostan se feledjen.

DECIMUS QUARTUS
a nótája a Lucretia nótája
Borbála nevére

Csak bú bánat immár hagyatott énnekem,
 kiben el fogy életem,
 Mert jó reménségem kiben vala nekem,
 az most el hagyott engem,
 Kiért mindenkoron nyughatatlanságban,
 fohászzkodásban lelkem.

Ha néha hogy értek egyéb embereket
szeretőjükről szólni,
Akkor én bús lelkem rólad emlékeztén
nem tud szegén mit tenni,
Mert a gondolkodó búskodó szerelem
szüvemet csak emésztí.

Azért én szerelmem és gyönyörűségem
mért hagyál el engemet?
Ó te fényes napom, mire nem terjeszted
én felém is fényedet,
Hogy vigasztaltatnám én nagy bánatimba,
látván szép személyedet?

Kívánságim nekem látni személyedet
naponként öregbülnek,
Kik hogy ez ideig be nem telhettenek,
szemeim könnyeztenek,
Mert ki oka voltál előbb örömemnek,
most vagy csak keservemnek.

Bánat miatt hova legyek, én gyötrelmimen
ha te nem könnyörölsz?
Betegségemet is, kinek vagy orvossa,
ha nem gyógyítod, megölsz;
Én hív szerelmemet ha jól meggondolod,
bűn ha hozzám nem térölsz!

Oly igen nagy csudám nekem ezen vagyon,
hogy mely kemény te szüved,
Te gyenge színedhez nem hasomló, higgyed,
te acél természeted,
Mert lám nem érdemlem az te itt létedben,
hogy szemedet rám vessed.

Rajtam szabad vagy te, én édes szerelmem,
valamit művelendesz,
Mert azt így jól látod, hogy vagyok te rabod,
ha szintén meg ölendesz,
Azért ám bár gyötörj, szüvem, mégis engem,
hogy ha abban örvendesz.

Bírsz ugyanis engem szinte úgy mindenben
a miképpen akarod,
Az én víg szüvemet te meg szomorítod,
ismeg meg vigasztalod,
Szomorú lelkemet mint egy fiatal fát
mint bölcs kertész úgy hajtod.

Az fiatal fához vagyok már hasonló,
ki még nyers és zöldellik,
Ki az tűzben lévén egy felől nedvesül
s más felől égetetik,
Igy egy felől szívem tőled kínoztatik
s ismeg vigasztaltatik.

Lám az Aetna hegyet, mondják, tengeren túl,
hogy korosként égten ég,
Kit soha nem olthat meg sem eső sem hó,
sem másféle nedvesség,
Kinek égésében sohasem volt, sem leszen is
ez világon vég.

Az én szívemnek is, ki nagy szerelemben
hozzád régen fel gyulladt,
Tüzét meg nem oltja sem bú sem nyavalya,
sem egyébféle bánat,
Ha szerelmemért szinte meg ölsz is engem,
de ugyan el nem hadhat.

Én szerelmemnek mert akkor leszen vége,
mikor a folyó vizek
Vissza folyók lesznek s minden felé hegyek
árkokká lönni kezdnek,
Kik, hogy meg legyenek, te magad is jól
tudod, hogy lehetetlenek.

Rólam azért vedd el szomorú néztedet
és mutasd víg kedvedet,
Te két szép szemeddel, mélyel gyakran meg ölsz,
élessz viszont engemet,
Tudod, úgy szeretlek, tégedet kedvellek,
mint tulajdon lelkemet.

Tovább immár beszédimet én nem nyújtom,
mert ne talám meg bántlak,
Hosszú beszédimmal mint szintén magamot
nem örömet untatlak,
Csak ezen könyörgök, hogy engem mindenkor
tarts tulajdon rabodnak.

Gyönyörűségem mert minden reménségem
nekem csak benned vagyon,
Mi oka? nem tudom, hogy mind éjjel-nappal
szívem téged gondoljon,
Tégedet óhajtson, te felőled szóljon
és csak tégedet várjon.

Tégedet ajánllak kegyes Istenemnek
kezében kegyelmében,
Én magamot pedig a te jó kedvedben
és édes szerelmedben:
Ki írta? tudhatod, hiszem mert látszanak
könyveim ez levélben.

TIZEN ÖTÖDIK
az lengyel ének Byś ty wiedziała nótájára
ad apes

Hallám egy ifjúnak minap éneklését,
Egyedül lévén egy kertben törődését,
Hol hallgatja vala méheknek zengését.

Gyötrődik magában, mert forog eszébe
Szép szerelmesinek gyönyörű beszéde,
Azért énekének így leszen kezdete:

Nagy méltán bizony sokszor panaszkodom,
Szerelem hamis voltán ha gondolkodom,
Hogy azt szeretted velem, ki gyilkosom.

Nincs semmi hálája jó szolgálatomnak,
Szerelmemért csak jó szót is ritkán adnak,
Igy sem élnem s hálnom énnekem nem hadnak.

Ó kegyetlen, miért vagy gonosszal annak,
Ki téged mindenkor tart boldogságának?
Csak engem tartasz-é gonosz akaródnak?

Ezt mondván azonban fordula méhekhez,
Hallván zengéseket monda: Ez mit jegyezz?
Azért nekik szólván lőn beszéde emez:

Ő szól: De ti mézet gyűjtő bolond méhek,
Rózsán, violákon itt mit szedegettek?
Ha mézet kerestek, azt nem itt lölitek.

Hanem az én szerelmesem édes száján
S meg ért cseresnéhez hasonló ajakán,
Ott mézet találtok eleget mindnyájan.

De meg lássátok, hogy az méz el szedésben
Fuláhtok ne ejtse őtet szerelemben,
Mert higgyétek, viszont lesztek büntetésben.

Mert mint szájakoknak hogy vagyon fulákja,
Igy ő szemének is nagyon nagy hatalma,
Meg sért szerelmivel mihelyen akarja.

Ő tekintetiben villámik szerelem,
Kivel néha meg öl, néha éleszt engem,
Örömré bánatra csak ő én vezérem.

Mondok: ha ki őtet köztetek meg sérti,
Szerelem nagy kinját viszont az meg érzi,
Mert bosszúját aval szokta meg állani;

Szinte így gyötrődtek mint szinte én magam,
Ha nem fogadjátok nekem igaz szavam,
Azért ám lássátok, én igazat mondtam.

TIZENHATODIK

az Vir monachus in mense Maii nótájára
in somnium

Kikeletkor jó pünkesd havában,
Mikor volnék nyughatatlanságban,
Szerelem kínjában,

Sokszor vigyázva én meg virradtam,
Magamban nagy sokot gondolkodtam,
Hogy ne bánkódhassam?

Azért mikor egy éjjel mind addig
Veszekedtem volna mind virradtig,
Szép piros hajnalig,

Akarván szívemet enyhíteni
Igen reggel menék ki mulatni,
Tetszém meg újulni.

Ki mentemben egy csergő patakra
Találék oly hívesre, tisztára,
Mint fényes kristálra,

Partja búves sok gyöngy virágokkal,
Ékes sok jó szagú violákkal,
Két rózsa bokorral,

Mellette egy kiterjedt ciprusfa,
Kinek szép zöld bojtos ágaiba
Fülemile szóla.

Ott az fa árnyékába leülék,
Fülemile hogy ott hangoskodnék,
Szüvem gyönyörködék.

Sok vigyázás és fáradság után
Törtinék, hogy én ott elalunnám,
Álmomban azt látám:

Hát az ki ez világon szerelmesb
Nekem annál senki sincsen kedvesb,
Életemnél édesb.

Előttem mint ha meg állapotott,
Nagy kegyesen reám mosolyodott,
Ily ígéket szólott:

Tudod, úgy mond, nem vitt szüvem erre:
Veled együtt élek szerelembe,
Mert voltam kétségbe,

De hogy látom hozzám szerelmedet
És érettem untatod az Istent,
Ez gerjeszt engemet.

Azért neked adott már engemet,
Jüendőben gonosztúl fejemet
Ódd kérlek híremet.

Látod, hogy én sem sok csácsogással
Nem gondoltam rágalmazó szókkal,
Vagyok hozzád jóval.

Azért kérlek a te szerelmedért
És énnekem be adott kezedért,
Mi együtt éltünkért,

Hogy amiket én nekem fogadtál,
Beteljesíts és meg ne változzál,
Szerelmedben meg áll!

Irgalmasságnak ura Istene,
Ki így is szoktál jelentenie
Mi könnyörgésünkre,

Teljesíts be ígéreted rajtam,
Adjad bizonyában hogy hallhassam,
Mit álmomban láttam.

TIZENHETEDIK

az Bánja az Ur Isten nótájára

kiben annak adja okát, hogy él, noha a lélek a szerelmeséhez
el szökött tüle

Csókolván ez minap az én szép szeretőmet,
Szerelmes szájában felejtém én lelkemet,
Lelkem nélkül lévén
Keresni elküldém
Lelkem után szívemet.

Ki sok járás után lelkemet meg találá,
Mert szerelmesemnek ajaki között látá;
Látván lakó helyét,
Hogy kíváná éltét,
Lelkemnél ott marada.

Vagyok immár azért mint lelkem szívem nélkül,
Ki mind kettő nekem szép szeretőm száján ül,
Holt-eleven vagyok,
Mint kór csak tántorgok,
Majd el válom éltemtül.

De ha kérded, hogy hogy élhetek lélek nélkül,
Ha lélekkel együtt megyen élet emberbül?
Ne csudáljad szómot,
Érts meg csak dolgomot,
Okát adom ezentül:

Ugyan akkor mikor lelkem tülem elszökék,
Szeretőm lelkiben magamnál meg maraszték,
Ki nagy szerelmemben
Mégis éltet engem,
Hogy szinte ki ne múlték.

De ez is ez engem éltető édes lélek,
Látván szerelmemben hogy mely igen gerjedek,
Mint meg gyulladt helybül,
Ki futna testembül,
Hogy ilyen igen égek.

El is megyen penig, ha az én szerelmesem
Édes szerelmével meg nem enhíti tüzem;
Nosza táplálója
Életem tartója,
Hosszabbíts meg életem!

Lelkem nyugszik rajtad, meghidd, nagy szerelmében,
Bízik jó voltodban, nincsen hozzád kétségben,
Csendes elméjében,
Gerjed örömeiben
Rólad elmélkedtében.

Árnéknak tetszik már ez világnak szépsége,
Nálam te kivöled álom gyönyörűsége,
Lelkem könnyebbsege
Te vagy reménsége,
Választott édessége.

TIZEN NYÓCADIK

azon nótára

kiben eről, hogy meg szabadult az szerelemtől

Szabadsága vagyon már én szegény fejemnek,
Szerелеmtől nincsen bántása én lelkemnek,
Vagyok békességes,
Én elmém is csendes,
Nincs gyötrelme lelkemnek.

Meg szabadult rabhoz hasomló állapotom,
Mint szinte annak, nekem sem volt szabadságom,
Én nagy szerelmemben
Mint gonosz tömlecben
Éjjel-nappal volt gondom.

Szabadon örülök minden multságoknak,
Búsultát sem gyakran látják vidám orcámnak,
Azért mert köteles
Nem vagyok szerelmes
Senki ékes voltának.

Örülök, röpülök, nem különben mint karul,
Kinek sárga lába láb szíjakkból szabadul,
Nem kesereg lelkem,
Mert meg menekedtem
Szerелеm békójából.

Kell immár énnekem csak jó ló, hamar agár,
Ifjak társasága, éles szablya, jó madár,
Vitézek közt ülven
Kedvem ellen sincsen
Jó borral teli pohár.

Kegyések, szép szüzek, reám bár úgy nézzenek,
 Valamint akarják, avar mind egyet érnek;
 Mert sem szerelmekkel,
 Sem gonosz kedvekkél
 Többé vízre nem visznek.

Vehetnek ifiak, vénék példát én rólam,
 Én nagy szerelmemben mennyi nyavalyát láttam;
 Néha mint örültem,
 Néha keseregtem,
 Mint nyughatatlankodtam.

Ójja, en a tanács, szerelemtől meg magát
 Minden ki kívánja életinek nyugalmát,
 Mert ki azt követi,
 Higgyed, kínját érzi,
 Veszi gonosz jutalmát.

Szerzém ez nyolc verset vig és szabad elmével,
 Gyűlésben indulván jó ruhás legényekkel,
 Hozzám hasomlókkal,
 Vitéz ifiakkal,
 Nem kehegő vénekkel.

TIZEN KILENCEDIK
 azon nótára
 titkos szerelméről szerzette

Vaj ha én tüzemnek nagy tűrhetetlen volta,
 Ki titkol én bennem életemet fogyasztja,
 Olyan természetű
 Volna mint egyéb tűz,
 Dolgom mind helyin volna.

Mert egyéb tűz nem csak önnek magát emésztí,
 Hanem mindent, amit szene gyűjt, el égeti,
 Amit langja el ér,
 Szinte úgy mint magát
 Ugyan hamuá teszi.

De az nagy szerelemtől meg gyúladott tüzem
 Csak egyedül nekem meg emésztí életem,
 Szeretőmet penig,
 Kihez égek fottig,
 Csak fel sem gyűjtja nekem.

Régtől fogva égven, lassan-lassan elfogyok,
Szinte mint magátúl gyulladott fa oly vagyok,
Titkos szerelemtől
Mint tűz hévségétől
Fa, én is úgy száradok.

Miképpen hogy az oly tűznek nincs semmi langja,
Ki magátúl gyúlt fát az erdőben fogyatja,
Én szerelmemnek is
Noha nincsen híre,
De életemet rontja.

De ám bár romlanék, csak egyedől ne élnék,
Ki úgy lehetne meg, ha én attúl szót vennék,
Az ki én szívemnek
Királné asszonya,
Ha annál kedvesb volnék.

Mint én hogy így égjen, én magam sem kívánom,
Kínját nem akarom, mert őtet igen szánom,
És csak úgy szeressen,
Hogy el ne felejtsem,
Meg is enheszik kínom.

Hiszem, hogy nem lenne hozzám oly háládatlan,
Szerelmem jutalma tüle nem lenne tiltván,
Csak meg ismerhetne,
Sok kínom helyébe
Jóval lenne én hozzám.

HUSZADIK
az Toldi Miklós éneke nótájára
somnium proponit

Már csak éjjel hadna énnekem nyugodnom,
Ha nappal miatta nyughatatlankodom,
De lám éjjel, nappal érte csak kínlódom,
Gyakran, költ álmombúl róla való nagy gondom.

Ez étszakai sok vigyázásim után,
Virradta felé szenderedve aluván,
Szeretőm személyét én álmomban látám,
Meg rettenék látván, hogy haragudnék reám.

Tetszék, mintha volna kéz íja kezében,
Kinek mérges nyila vetve idegében,
Arányoz azzal engem ölni éltemben,
Ezt látván mint ha így szólanék ijedtemben:

„Ne siess engemet meg ölni, Asszonyom!
Ezt érdemlette-é tőled szolgálatom,
Hogy miattad essék most szernyő halálom?
Kegyetlen, mit mívelsz? Te lész-é a gyilkosom?”

Hát az ilyen szómra ő mind ezt feleli:
„Elköltél, mond, arról, könyörgésed semmi.
Meg halsz, meg halsz, úgymond, meg nem menthet senki,
Világbul akarom, hogy kezem miatt múll ki.”

Ez szavára viszont mint ha ezt mondanám:
„No ám bár legyen úgy, ez ám én jutalmam,
Kiért neked fottig én híven szolgáltam!
Vedd el bár életemet, ugyanis csak kínlódtam.”

HUSZON EGYEDIK
az Lucretia éneke nótájára

Nő az én gyötrelmem az én szerelmemről
való gondolkodtomban,
Reméltelen vagyok, immár csak kívánok
jutni hamar halálban,
Hogy halálom által vég szakadhasson már
enyi sok nyavalyámban.

Engem már szép Venus ő édes fiával,
Cupidóval sirasson,
Nyavalyás voltomban mint régi szolgáját
keservesen megszánjon,
Ha eszében jutok, fohászkodásokkal,
engemet ő óhajtson.

Mert az én szívem tulajdon fejedelme
hozzám mostan kegyetlen,
Engemet elvetett ő szemei elől,
forog életem ellen.
Szándéka néki az, hogy mennél tovább lehet,
engem kesergessen.

De te én elmémnek az előtt szerelmes
s kegyes tömlőc tartója,
Mit engedhetnél meg, ha ellened való
vétkem nekem nem volna?
Vedd el haragodat immáron én rólam,
légy életem oltalma.

Procrisnak elfuttán, nagy szernyő halálán
miként ura kesergett,
Vagy isméni ifjú mely bánatban akkor
mátkájáért lehetett,
Hogy az hajósoktól tengerbe mátkája
kegyetlenül vetetett:

Ezeknek szüvéhez az én szívem is már
keservében hasonló,
Örök siralomban foglalta ő magát,
mindenkor csak búskodó,
Mert az én szerelmem, látom teljességgel,
hogy engemet utáló.

Ó meg repedezett kősziklák közt legelt,
kietlenben született,
Tigris nemen termett, párduc tejjel nevelt,
mire nem szánsz engemet?
Elveszthedd-e azt, ki tégedet mind holtig
híven, igazán szeret?

El szántam magamban: mint nyomorodott rab
hajamot meg eresztem,
Gyász ruhában járván mindennek előtte
meg alázom életem,
Titkos helyemen is mind lelkem fottáig
szerelmed keseregjem.

No meg óhajtasz még nagy fohászkodással,
ezt bizonynyal elhittem,
Hallván gyászruhámot, keserves voltamot,
így szólasz még felőlem:
El űzém, mond, tülem, valljon hol keressem
őtet már, én Istenem?

Bocsánatot várok tőled mind ezekért,
ó én reménlett kincsem,
Ha jóval már nem vagy, csak azon könnyörgök,
gonosszal se légy nekem,
Míveld ezt magadért s az jó szerencsédért
mint raboddal én velem.

HUSZONKETTÖDIK

az Byś ty wiedziała nótájára
kit egy násfa felett küldett volt a szeretőjének,
kire Pellikán madár volt föl jegyezve

Ime az Pellikán az ő fiaiórt
 Mint szagatja szüvét azoknak éltekért,
 Csak hogy élhessenek, szüvébül ont ő vért.

Tekinthetsze mellyét, nézd mely igen veres,
 Fiaihoz szüve mégis mely szerelmes,
 Hogy meg halni érték kész és nem félelmes.

Ez oktalan állat ha ezt cselekszi,
 Én hát szeretőmért szánjak-é szenvedni,
 Ki szerelmemet szerelmivel fizeti?

Meg vagyon jutalma én szolgálatomnak,
 Nem mint az Pellikán szörnyű halálának,
 Ki életit kárban adja fiainak.

Azért életemnek ki nyílt szép virága,
 Legyen már csak neked egyedül ajánlva
 Az én hív szolgálatom teljes mi volta.

Viseld egészséggel ez kis ajándékot,
 Ne nézd ez kis dolgot, de nézd te szolgádot,
 Ki te szerelmedért mindent hátra hagyott.

HUSZONHARMADIK

ének olasz nótára

Keserítette sok bú és bánat az én szívemet,
 Kiben régoltátul fogva viselem életemet,
 Nem tudok már mit tenni, hova fogjam fejemet,
 Mert sok nyavalya után új kín gyötör most engemet,

Reám mert hertelenséggel most az szerelem jüve,
 Egy igen szép virág magának kötöleze;
 Egyetlen egy szépségem mind éltig így kínzasz-é?
 Az te hív szolgádot meg ölni nem szánod-é?

Vége bár keserves életemnek legyen ha akarod,
 Ha szerelmemet kinnal fizetni jobbnak gondolod,
 Ám teljék neked kedved, csak hogy te jobb karod
 Hozza el életemért nekem kedves halálomat.

Semmit mert nem gondolok immár szernyő halálommal,
Csak hogy élessz-é meg te lilium színő karoddal?
En szerelmem, gyilkosom, boldog leszek aval,
Ha az én kínaimnak végét éred halálommal!

Jóllehet ha meg kell halnom, okát tudni akarnám,
Mert ha szerelmemért miveled ezt mostan én rajtam,
Az jóért hogy gonosszal akarsz lenni hozzám,
Nem illik, hogy szolgálatomért túled így kínzassam.

Térj hozzám azért most egyetlen egy gyönyörűségem,
Tégy te szolgálddá engem én édes drága szépségem,
Mert csak te benned vagyon nekem reménségem,
Hiszem hogy még valaha meg szánván jól tész vélem.

Ime lám naggyal meg haladtad az te szépségeddel,
Az kinek nevét viseled te vezeték neveddel,
Az napnál hatalmasb vagy te két szép szemekkel,
Szép Diana is semmi hozzád maga viseléssel.

Látván minapi napon hajad arany színő voltát,
Kaláris szabású ajakid édes mosolygását,
Gyönyörű beszédednek hallám zengő szavát,
Álmélkodván csodálám te rózsza színű orcádot.

Oly igen nagy ereje vagyon te két szép szemednek,
Akiket akarnak, meg ölnek s ismeg meg élesztnek;
Az hónál fejérb kezéd, kit Istentől kérek,
Hogy rövid nap szorosan ölelvén rám keröljenek.

Nem illik azért neked lenni hozzám most fél kedvvel,
Ha meg gondolod, hogy kiket hattam érted el,
Szántalan fáradságot vettem én érted fel,
Kiket csak egyedül érted viseltem békével.

Az szükség viszen túled ilyen igen messze most engem,
Nem lehet különben, el kell immár sietnem,
Nagy víg kedvő szerelmem, ne felejts el engem,
Vegyed öröké való szolgálatomat nekem.

Poema VIGESIMUM QUARTUM
kit egy bokrétáról szerzett
Már csak éjjel hadna nótá[jára]

Most adá virágom nekem bokrétáját,
Magához hasonló szerelmes virágát,
Kiben violáját kötötte rózsáját:
Ügy tetszik, hogy értem ebből ő akaratját.

Viola szép színe mutatja hívségét,
Rózsa piros volta hozzám nagy szerelmét,
Fejér rózsá penig mondja tiszta éltét;
Nézsze mint mutatja bölcs és eszes elméjét!

De látom, hogy evel nem csak azt jelenti,
Hanem viszont hogy én is oly legyek, kéri,
Hív, tiszta, szerelmes legyen szívem, inti,
Az mint hogy ő magát is mondja hozzám lenni.

Azért e bokrétát én édes szerelmem
Meg szolgálom s egészségedért viselem,
Mit parancsolsz vele nekem, így jól értem,
Higgyed, te helyetted nem kell senki más nekem!

De te ne kövessed ez bokréta dolgát,
Ki noha most ily szép, de estve elhervad,
Virágja mind elhull, csak a töve marad,
Légy állandó hozzám végig, mint én te hozzád.

Gondolj mi közöttünk való kötelezést,
Ne szerezz senki mi közöttünk eszvést,
Mert bánja az Isten fogadás szegését,
Bünteti heában aki veszi szent nevét.

Ezer öt száz és hetven nyolc esztendőben,
Egy szerelmes helyen hogy volnék rejtőkben,
Az adá virágát akkor én kezemben,
Kit Istentől kérek gyakran könyörgésemben.

VIGESIMUM QUINTUM

*Losonczy Anna nevére
a Palkó nótájára*

Lelkemet szállotta meg nagy keserűség,
Csak nagy bánat leszen életemben már vég,
Ó én szívem mint ég,
Hogy szerelem miatt örök kínban esék!

Oly nehéz lelkemnek attúl elválása,
Ki szerelmét hozzám igazán mutatta,
Mint testnek halálban
Vagy az lélektől nehez távozása.

Szinte mint hogy a test mikor az lélektől
Fáj, hogy el távozik mint szeretőjétől,
Így árva fejemtől
Az vált el, ki engem szeretett hű szívből.

Ó én két szememnek szerelmes világa,
Keserves fejemnek te valál gyámola,
Mire hát bánatra
Hagyál el engemet ilyen árvaságra?

Nem de nem kedvedért hagyék el egyebet?
Valljon s kinek ajánlottam szerelmemet?
Szerettem-é többet?
Tudod, kedveltelek egyedül tégedet.

Csak te valál nekem minden ékességem,
Szerelemre te gyújtád szívemet nékem,
Mire hadsz el engem,
Ha nálad nélkül im elfogy én életem?

SZegény fejemet már mivel vigasztaljam?
Szívemnek keservét kinek panaszoljam?
Magam hova fogjam,
Ka siralmim miatt én ugyan elasztam?

Igazán törtint ez is méltán én rajtam,
Mert ok nélkül magam búcsút neki adtam,
Szegént háborgattam,
Hozzám nagy szerelmét semminek tartottam.

Azért én kegyetlenségemnek jutalmát
Most veszem háládatlanságomnak hasznát,
Fejem árvaságát
Méltán vallom immár gyámoltalanságát.

Nem volt kettős szüve, ki miatt énnekem
Kellett volna félnem vagy idegenednem;
Tudom, mit írt nekem,
Erős esküvéssel mint bizlalt meg engem.

Ne kövessen azért senki engem ebben,
Hanem ha ki akar gyötrődni szívében,
Mert egész életében
Hív szerelem mássát nem löli mindenben.

Az ki most ezeket öszve szedegette,
Szeretője után kesereg szívébe,
Kit más szűz kezére
Mint tudatlan ember ok nélkül ereszte.

VIGESIMUM SEXTUM

*magis docte quam amatorie, magisque Musis quam Veneri canitur
azon nótára*

kit egy gyémánt kereszt mellett küldött volt a szeretőjének

Szent Írás szerint is kereszt csak bűt jegyez,
Én kínaimat is jelenti bizony ez,
Mert nekem oly nehéz,
Hogy szerelmem neked sok bánatot szerez.

De ha így végezte Isten, el kell túrnunk,
Minden szükségünkben neki könyörögjünk,
Mert nincs hova lennünk,
Ha segítségével nem leszen mellettünk.

De nézd ez keresztben három gyöngy függését,
Nézzedsze azoknak tiszta és szép színét,
Mondd nekem értelmét,
Ha eszedben vetted ennek megfejtését.

Gyöngynek az kettei jedzi személyünket,
Az öregbik penig mi nagy szerelmünket,
Ki mellé bennünket
Keresztre függesztett Isten mint két gyöngyet.

De mint hogy a két gyöngy szinte egy aránt áll
Az öregbik mellett, egyik sem másíknál
Alább vagy feljebb áll,
Minket is egymástól válasszon csak halál.

Legyünk egy arányúk mi nagy szerelmünkben,
Ne fogyatkozzunk meg egy másnak hívségben,
Kereszt viselésben
Legyen gyöngyünk másért kész mindent tűrésben.

Vedd ezt is eszedben, hogy gyöngynek örege
Vagyon fel függesztve keresztnek végiben,
Nincsen el esésben,
Amaz két gyöngy között függ szinte közepben.

Igy mi szerelmünket mi se hagyjuk túlünk
Rágalmazók miatt elesni közülünk,
Ám szóljon felőlünk
Ki szinte mit akar, hiszen tiszta lelkünk.

Adék szeretőmnek egy gyémánt keresztet,
Kire függesztettek három drága gyöngyet.
Jelentvén ezeket
Kérem ne búskodják, mutasson víg kedvet.

HUSZON HETEDIK

Anna nevére

ugyan azon nótára

kiben a szeretője ok nélkül való haragja és gyanúsága felől ír

Az én szerelmesem haragszik most reám,
Hogy ingyen bánkódom, azt véli én hozzám,
Hogy ötet meguntam,
Fogadásomat gondolja, hogy meg bántam.

Nem tudok mit tenni, mint kedvét keresni,
Mert ha bánkódom is, ládd-é mire érti?
Ő magát mint gyötri?
Ha penig örülök, azt is másra véli.

Nem hiszi, hogy neki s nem másnak örvendek,
Ha víg vagyok, azt hiszi, hogy mást szeretek,
Egyebet kedvellek,
S annak meg nyelésén örvendek, nevetek.

Az ő szerelmének hozzám nagy hívségét
Jól látom szüvének minden jó szándékát,
Hogy énnekem magát
Adta, hogy érezzem nagy jó akaratját.

Maga én szívemnek az ő állapotját
Ha látná, tudom bizony meg szánná kínját,
Érte nagy fájdalmát.
Ki csak tüle várja meg vigasztalását.

Én keserves szívem hozzá olly állandó,
Mint fenőfa télben nyárban maradandó,
Nem tétova hajló,
Nincsen dolgaimban semmi álnok háló.

Reá mind ezért is de én nem haragszom,
Mert nagy szerelmétül vagy ez, jól látom;
Félt engemet, tudom,
Másnak nem engedne, bizonynyal gondolom.

Te böcsülhetetlen drága szerelmesem,
Kinek jó voltában nyugszik fáradt lelkem,
Nincs kívüled nekem,
Ki sok bánatimban vigasztaljon engem.

Hitemet én el nem felejtetem, higyged,
Jutván eszemben mézzel folyó beszéded,
Hogy hadnálak téged?
Ha elmémben forog szüntelen szerelmed.

Ezer öt száz és hetven nyolcnak végében,
 Hogy volna szeretőm én hozzám kétségben,
 Úgy szedém ezt egyben;
 Nevét meg találod versek eleiben.

HUSZON NYOLCADIK

egy török ének

Ben sejrane gider-iken
 a nótája is az

Minap mulatni mentemben
 jöve két kegyes előmben.
 Egyik mondá: „Hallad, legény,
 melyikünk szebb, ez-é vagy én?”

Felelém: „Ez szót nem fejtem,
 véteken én nem leledzem
 Nem akarok meg felelnem,
 mind szépnék tetszetek nekem.

Nektek szemetek fekete,
 két-két narancs kebletekben,
 Vattok szépek személytekben,
 édesek beszédetekben.”

Mondá ismeg: „Kérlek téged,
 melyinket vennéd inkább meg?
 Melyinkért adnád több pénzed?
 mondd igazán feleleted.”

„De im hol nektek az igaz,
 szépségtekrül rövid válasz,
 Szömölcsöt visel mellyén az,
 a ki leg szebb, kisebbik az.”

VIGESIMUM NONUM

carmen tenui nec pingui Minerva compositum
 az Să nu me lase'n casa fata oláh ének nótája

Mint sík mezőn csak egy szál fa egyedül úgy élek,
 Szerelem tüzes langjátúl szüvemben én égek.

Mikor hallom az fecskéknek reggel éneklését,
 Fel indítom ottan azzal szüvemnek szerelmét.

Személye mert jut eszemben édes szerelmemnek,
Kivel újul csak gyötrelme keserves lelkemnek,

Mert kívánom őtet látnom, véle beszélgetnem,
De nem lölem semmi módját, mint kell szemben lennem.

Irigyeiktől mert oly nehéz én vigasztalómhoz
Nekem jutnom, mint tevistül az szép violához.

De hogy nem mint távol lévén az ő személyétül,
Szerelmemben ő utána vertengek egyedül,

Jobb hogy együtt véle lévén az ő szemeitül
Reá nézvén úgy vesszek el, mégis szívem örül.

No hozza hát én elmémnek ti gyors gondolati,
Lölletek módot mint kell szerelmesemhez jutni!

Engem bár ne kémélletek nagy veszedelemtül,
Csak hogy őtet őrizzétek gonosz hirtül-névtül.

Meg érdemli, ha érte lesz is fejem halála,
Mert életét hírét-nevét csak én reám bízta.

HARMINCADIK
a Toldi Miklós nótá[já]ra

Mire most barátom azon kérdezkedel,
Hogy engem szerelem ennyire hajtott el?
Valljon s csak te vagy-é kit nem gyújthatott fel?
Csudálom, ha neked nem volt még közöd evel!

Mert indul szerelem mi természetünkbul,
Minden állatokban adatott Istentül,
Ládd-é minden állat társának mint örül?
Vehetsz egyebrül is példát, nemcsak emberrül.

Vedd eszedbe csak, hogy az oktalan állat
Mint őrzi, szereti mindig az ő nyáját,
Kiki az övéért nem szánja halálát,
Csak hogy azt szeresse, akinek adta magát.

Hol vagyon oly állat, ki szeretőjéért
Halált nem szenvedne annak oltalmáért?
Hát mit csudálsz rajtam, ha szerelmesemért
Okos állat lévén gyötrödem nyereséért?

Fulgosius egy sasról ír ilyen csudát,
Ki úgy szerette, együtt nevelte lányát,
Hogy csak annak vitt minden fogott madarat,
Sőt leány haláláért meg is ölte magát.

De hagyjuk bár el ezt. Nézd a vetemények
Tavasznak örülnek fák és minden füvek,
Vigadnak be jöttén mint szeretőjeknek,
Gyászokot elvetvén mind fejenként zöldülnek.

Gondolj régi időt eleitől fogva,
Meg esmered, hogy volt mindenütt hatalma,
Bölcsnek, vitézeknek jóvát ő meg bírta,
Szerelem erejét senki meg nem állhatta.

Ádámot atyánkot valljon s nem de Éva
Alma ételire hiszem ő izgatta?
Az első véték is lőn szerelem mia,
Mert Éva szerelme vitte Ádámot rea.

Mi veszté el Sámson erejét, két szemét?
Herkulesnek is mi vette volt el esztét,
Hogy viselné szeretője öltözetét,
Asszony népe között sodorgatná ő szöszét?

Aristotelesnek mit használt bölcs esze,
Hogy szép felesége ötét meg nyergelte?
Salamonnak hol volt nagy tudós elméje,
Mikor szeretője pogánságra hitette?

Ariadné miért adta volt fonalát
Thezeusnak, ki meg ölte osztán bátyját?
Mért mutatta aval Labirinthus útát?
Azért hogy inkább szerette Thezust mint bátyját.

Párisnál ki volt szebb, akár Absolonnál?
Ki volt valljon jámborb szent Dávid királynál?
De szereté asszont ki volt Uriásnál,
Isten ellen véte, mert vigada ő azzal.

Medeát, Ilonát mi vitte volt erre,
Hogy egyik Párist, másik Jásont szeresse,
Kiki szeretőjét nagy messze kövesse?
Ládd-é, szerelemnek vagyon mely nagy ereje?

Acontius ifjat valljon mi taníta,
Cydippe szovával hogy almán azt írta,
Mint ha már Cydippe volna ő mátkája,
Erős esküvéssel vele azt fogadtatná.

Trójának mi rontá el erős kő falát?
Priamusnak mi veszté el királságát?
Piramust és Tisbét, az igen szép leánt
Szerelem ölé meg, látod-é nagy hatalmát?

Achiles Trójában csak Polixenáért
Ellenség keziben ment csak ő kedvéért;
Eneas Turnussal meg vitt Laviniáért,
Gismunda megölte ő magát Gisquardusért.

Szénás városbeli hol szép Lucretia?
Hol vitéz Deiphobus szeretője, Lyda?
Hol vagyon karthagóban lakó Eliza?
Ezeknek mind csak az szerelem volt gyilkosa.

Hol Diomedessel az ferdős leánya?
Leander szerelme az is egy nagy példa;
Jusson Procrisnak is eszedbe halála,
Spániában nem rég mint járt Donya Liciza?

Penelope özvegységének mi oka?
Ispitályban miért lakott Magelona?
Philis Demofont is addig miért várta?
Azért mert szüvekben gerjedt szerelem lángja.

Igaz szerelmő Leucippét nyavalyára,
Ifjú Theagenest annyi bujdosásra,
Nagyot kicsin renden való házasságra
Mindent csak szerelem vitt képtelen dolgokra.

Akarék csak régi példát elő hoznom,
Mert mostaniakról nem jó nekem szólnom,
Szerelem most sem szűn meg, igazán mondom,
Titkon-nyilván lenni nagy sokakon jól látom.

Nincs senki oly eszes, kit az nem téveszthet,
Viszont tudatlant is ez meg eszesíthet,
Valljon s ki oly erős, kit ez meg nem győzhet?
Rútat szerelembe mint szépet ő úgy ejthet.

Mint hatalmasnál nincs személy válogatás,
Igy szerelemnél is nincs semmi választás,
Kinek kinek az övé helyett nem kell más,
Béka lévén fogolynak tetszik a kedves társ.

De ez mind hadd járjon, nezsze csak személyét
Annak, aki engem szeret, mint két szemét,
Vajha te hallhatnád gyönyörű beszédét,
Inkább nem csodálnád, hogy gyötrődöm én azért.

Mert aki szerelme alá magam adtam,
 Annak személénél szebbet én nem láttam,
 Engem hogy igazán szeret, azt meg tudtam,
 Kiért magam én is csak neki ajánlottam.

Kész azért már szívem szenvedni érette,
 És mást nem szeretni soha ő helyette,
 Kész szolgálni míg e földön tart élete,
 Mert meg érdemlette túlem igaz szerelme.

Fészket vert szívemben már az ő szerelme,
 Előttem szüntelen képe, jó termete,
 Ha szinte aluszom is, álmodom vele,
 Mert csak övé vagyok, senkié sem egyébé.

Nincs azért e földön oly teremtetett állat,
 Ki nem fáradt volna a szerelem alatt,
 Csudálom, hogy eddig még sem jutott reád.

[HARMINCEGYEDIK]

[HARMINCKETTEDIK]

*Egy lengyel ének
 ígéről ígére és ugyan azon nótára
 Blohosław nas*

Áldj meg minket Úr Isten az te jóvoltodból,
 Világosíts meg minket irgalmasságodból,
 Orcád világosságával, lelked ajándékával,
 Hogy éltünkben ez földön járjunk igazsággal.

Engedd meg ezt minekünk kegyelmes Istenünk,
 Hogy mindnyájan tégedet igazán esmérjünk,
 Hadd az kicsiny hitűkkel együtt örvendezzünk,
 Mikor megítélsz uram, kegyelmezz meg nekünk.

Ne tántorodjunk mi el soha uram tőled,
 Ne kételkedhessünk is többé már felőled,
 Nyughassék meg mi lelkünk igaz hittel benned,
 Vallhassunk mindenkben urunknak csak téged.

No azért dicsérjük most fel szóval az urot,
Mert lám csak ő viseli mindenütt gondunkot,
Uram, a te nevedben áldd meg szolgáládot,
Kiért viszontag mi is dicsérjük fiadot.

HARMINC HARMADIK

az nótája Bánja az Úr Isten

kiben bűne bocsánatjáért könyörgett akkor, hogy házasodni szándékozott
Balassi Bálint nevére

Bocsásd meg Úr Isten ifjúságomnak vétkét,
Sok hitetlenségét, undok fertelmességét,
Teröld el rútságát, minden álnokságát,
Könnyebbíts lelkem terhét.

Az én búsult lelkem én nyavalyás testemben
Tétova bujdosik mint madár nagy szélvészben,
Tőled oly igen fél, reád nézni sem mér,
Akar esni kétségben.

Látván sok szántalan véle tött jóvaidot,
Kiért viszont téged nem szolgált, jól tött urot,
Háládatlanságát látván hamis voltát
Ugyan utálja magát.

Akarna nagy sokszor viszont te hozzád térni,
De bűnei miatt nem mér elődben jönni,
Tőled el ijedett tudván, hogy vétkezett,
Színed igen rettegi.

Semmije nincs penig, mivel elődben jöjjen,
Kivel jó voltodért viszont téged tiszteljen,
Nagy alázatossan, méltó haragodban
Tégedet engeszteljen.

Sok késértet éri, minden képpen ijeszti,
Tőled rettegteti, kétségre kényszeríti,
Ki miatt majd el vész, ha véle jól nem téssz,
Magát pokolra ejti.

Jajgatván nagy sokszor említi szent nevedet,
Mondván: Vajha az Úr hozzá fogna engemet,
Bizony nem vétkezném, csak őtet követném,
Mint édes Istenemet.

Bátorítsad Uram azért biztató szóddal,
Mit használsz szegénnek örök kárhozatjával?
Hadd inkább dicsérjen ez földön életében
Szép magasztalásokkal.

Az te szódot tudom mihelen meghallhatja,
Ottan szent nevedet nagy felszóval kiáltja,
Ki terjesztett kézzel, sűrű könyves szemmel
Magát reád bocsátja.

Le görögvén könyve orcáján úgy megkövet,
Magad is meg szánnád látván mint keseredett,
Mert zokogásokkal, siralmas jajszókkal
Kér fejének kegyelmet.

Irgalmasságod is annál inkább meg tetszik,
Mennyivel több bűnöm tőled meg engedtetik,
S mit engedhetnél meg, ha nem vétkeznének
Te ellened az hívek?

No nem tartod tovább haragod, tudom, rajta,
Mert az békességre te jobb kezéd kinyújtva,
De csak olyanoknak, kik utánad járnak,
Mert vagy mindennek Ura.

Térj azért én lelkem kegyelmes Istenedhez,
Szép könyörgésekkel békéljél szent kezéhez,
Mert ő hozzá fogad, csak reá hadd magad,
Igen kegyelmes Úr ez!

Higgyünk mindörökké egyedől csak ő benne,
Büntől őrizkedjünk, ne távozzunk el tőle,
Áldott az ő neve örökké mennyekbe,
Ki most megkegyelmeze!

Éneklém ezeket nagy keseredett szűvel,
Várván Úr kegyelmét fejemre szent lelkével,
Tétova bujdosván, bűnömön bánkódván,
Tusakodván ördöggel.

Ezek az énekek, kiket Balassi Bálint gyermekségétől fogva házasságáig szerzett, jól lehet, kettő hija. Az egyik egy virág ének az *Irgalmas Úr Isten* nótájára, kinek az kezdeti így volt: *Vajjon meddig akarsz engem kesergetni* — az elveszett. Másik egy könyörgés a *Palaticz* nótájára, ki az nyiri Báthori Istvánnál és Ugnotnénál is volt. Így kezdetik el: *Láss hozzám, üdvösségemnek Istene.*

* * *

Ezek után immár akik következnek, azokat mind, kiket házasságába, kiket a feleségétől való elválása után szerzett, jobb részre a virág énekeket inkább mind Juliárul, mely nevére azért keresztelte az szerelmét, hogy a régi poetákat ebbe is kövesse, kik közül Ovidius Corinnának, Joannes Secundus Juliának, Marullus Neerának nevezte szeretűjét.

HARMINC NEGYEDIK

Ezt akkor szerzette, hogy a felesége idegenségét és hamisságát eszébe kezdte venni, kin elkeseredvén, jutván annak az szerelmesének igazsága eszébe, akit ok nélkül, bolondul elhagyott volt feleségéért, úgy szerzette ezt
az Már szinte az idő vala ki nótá[já]ra

Méznél édesebb szép szók, örvendetes csókok!
 Most emlékeztetnek elmúlt régi sok jók,
 Melyekbe ezután már soha nem jutok.

Titkos keservemben hull orcámrúl könyvem,
 Rólam mit prófétált, tölt mert mind fejemen,
 Aki keservesen válék el én tülem.

Fájdalmam öregbül napokint bűnemtül,
 Mert mint gyümölcsiért dió fát ág közül,
 Tülem úgy elverém jóváért ok nélkül.

Kiért reám szállott Istentül nagy átok,
 Betegség, kár, sok gond, szégyen, rút hír, szitok,
 S ha kiért vétkeztem, hozzám az is álnok.

De méltó vétkemért már holtig szenvednem,
 Mint gonosz oltvának bűnem hasznát vennem,
 S más meg ette mérget nekem is meg ennem.

Mint halálra vált kór nem tűr orvosságot,
 Mert halál sürgeti, nem kedvel semmi jót,
 Én sem hallgathatok vigasztaló szép szót.

Vigasztalás, jó társ nem adhat vig kedvet,
 Bús fejem egyedül csak bujdosni szeret,
 Mert pokolnak tetszik ez világi élet.

Könyörgők Istennek csak ez két dologért:
Szánjon meg immáron elsőben csak ezért,
Kit soká szolgáltam híven szerelmiért.

Nézzen vétkem mellett nagy szerelmemre is,
Még is mint szolgáltam, tudja ő maga is,
Vétkemnek sok bűt mint viseljem most is.

Ezt ha meg nyerhetem, bár meg hallak ottan,
Búmnak mint hattyúnak legyen vége vígan;
Más kívánságom ez: idvözüllek osztán.

HARMINCÖTÖDIK

*Ezt akkor szerzette, hogy az ő felesége idegensége miatt az régi
szeretőjén kezdett szívében meg indulni
arra az oláh nótára, azmint az eltévedt juhokat siratja volt az oláh leány*

Régi szerelmem nagy tüze hamuvá vált vala szinte,
De ím nem tudom mi löle, hogy bennem meg fel gerjede.

Elvált hiv szeretőm miatt új bánat nagy kénnal fogyat,
De nem látom semmi módját, mint oltsam szerelmem langját.

Mert mint mérges nyíllal lőtt vad, kiből nyíl vas ki nem szakad,
Fetreng, sem élhet sem halhat, úgy tűr én szívem fájdalmat,

Hogy véletlen most Cupido meg lőtt az mordály áruló,
Maga hittel lőn köztünk szó, hogy frigyünk lenne állandó.

De hitit ugyan nem állja, frigyét ez fattyú fel bontja,
Elmémet olyra gyulasztja, ki csak kár, maga is látja.

Mert annak édes szerelmét, kinek ígéri személyét,
Magánál vesztette kedvét, nézsze tekéletlenségét.

Aval régen gyűlöltetett, az ki szerelmivel éget,
Veszdelmemre de siet, hogy bennem gyújt régi szenet.

Átkozott, ha nem más móddal, végezd búmot halálommal
Ne gyújts olthatatlan langgal, metszesz keserves kínommal?

Vagy hogy ha égetni akarsz, mint bolondot mit játszódtatsz?
Arra gerjessz, kit meg adhatsz, nyerhetetlenre ne gyulassz!

[HARMINCHATODIK]

*Kévénsága szerint cselekszik (tudni illik egy igen igen szép kegyest ád),
okát jelenti Venus annak is, miért árolta el az felesége*

De ez Pető Gáspárnénál vagyon
az nótája csak bú bánat

Egy nagy követséggel küldte sietséggel
Venus hozzám Cupidót

HARMINC HETEDIK

*Ezt akkor szerzette, mikor az feleségétől elvált, kiben emlékezteti
Cupidót arra, amit Venus ő általa fogadott neki, ha feleségétől békével
elválik, kire meg felel Cupido, Juliát mutatván s dicsérvén neki*

Ez világgal bíró felséges Cupido,
emlékezzél meg szódra:
Mit fogada anyád énnekem általad,
ha az meg szabadulna,
Ki már meg szabadult, tülem el is vadult?
jut eszembe gyakorta.

Felele Cupido úgy mond: Nagy búskodó
keserves régi hívem,
Kit sok jókkal láttam, sokat is kínozottam,
de igaznak esmertem,
Ne bánkódjál semmit, mert hamar meg vidít,
tégedet ígéretem.

Am hol szép Julia, anyám helytartója
ez föld kerektségében,
Szemiben nyílamot, horgas kézi íjamot
adtam szemüldekében,
Szenem ajakában, fáklyám orcájában,
mézem foly beszédében.

Illendő kedvesség, gyönyörű ékesség
valami volt én bennem,
Azt mind ő módjában, szavában, dolgában
csak reá helyhez tettem,
Anyám fényes haját, gyöngy szín apró fogát
neki tüle meg nyertem.

Erkölcset Diana, elméjét Minerva,
 Merkurios beszédét
 Már ő neki adta, mert kedves barátja;
 mindenik szép személyét
 Szereti, kedvelli, böcsüllí, tiszteli,
 kívánja szerencsáját.

Cupido így szólván, szememet fordítám,
 tekinték Juliára.
 Mondék: De mit tréfálsz? Juliával mit csalsz?
 hiszem tudod kicsoda?
 Ez az, ki kevésért engem öröké sért
 lelkem szernyő kínjára.

Felele: Nem csallak, sőt ismeg meg áldlak
 ő édes szerelmével,
 Hozzád fel gerjesztem, csak veled égetem,
 hogy örüll személyével,
 De meg lásd, hogy jobban becsülled ez után,
 ne bánts keserűséggel!

Minden keménségét, nagy idegenségét
 jó kedvre fordította,
 Hozzád gyűlölségét, nagy idegenségét
 anyám meg lágyította,
 S te nagy szerelmedre esmét gerjesztette,
 kezébe esmét adta.

Ez amaz Julia, kinek ábrázatja
 mint címer egy pecsétben
 Szüvedben fel metszve, kiben magát nézze,
 ha képét tükeriben
 Ő látni akarja, mert ott szebben látja
 minemő színe, képe.

HARMINC NYOLCADIK

*Immár, hogy az Cupido mutatására meg salditja Juliát, az felé megyen,
 kit szinte egy kapu közben talál elő, s közöl így szól
 ugyan azon nótára*

Egy kegyes képében az gyász öltözetben
 valljon angyal tűnék-é?
 Vagy ember magzatja angyal ábrázatba
 szemeimnek tetszék-é?
 Angyal-é vagy ember az, ki ezen ment el?
 lelkem de immár övé.

Lelkem drága kincsét, dicsőséges színét
jobb részre mind bé fedte,
Csak vidám szemeit, lelkem éltetőit
én reám függesztette,
De azt sem kegyesen, sőt nagy idegenen
csak mint ha nem esmerne.

Vajha ez az volna, kit Vénus fogada
fia által énnekem,
Hogy kezemben adna, ha ő szolgálója
szabadulna igyében,
Szüvem nagy bánatja öröme fordulna,
vég lenne könyveimben.

De ne adja Isten, hogy ez ilyen legyen,
ez bizony inkább tündér,
Vagy vadász Diána, vagy isten asszonya
szüvemnek, amit fel vér,
Mert noha szereti, de azért rettegi,
csak szólni neki sem mér.

Kegyesség, kedvesség, ékesség, édesség
épen mind benne látszik,
Tekintet, nyájasság, okosság, vidámság
rajta nyilván meg látszik,
Ő szépség formája, illik minden módja,
mert menybélínek tetszik.

Bár magát ne lássam, de csak szavát hallam,
szüvem ő hozzá készül,
Belülem ki indul, úgy dobog azontúl,
nem élhet nála nélkül,
Csak ő érte hal s vész, mindent szenvedni kész,
semmit se fél egyébtől.

Hanem csak ő tőle, az kinek kívöle
vigasztalója több sincs,
Semmi szép multság, semmi jó nyájasság,
semmi világi nagy kincs!
Nosza, én nagy búmban így szólok magamban
mondván: Lelkem rám tekints!

Egy kapu köziben juték eleiben
vidám szép Juliának,
Hertelen hogy látám, előszer alítám
ötet lenni angyalnak,
Azért ő utába így szólék utána
mint isten asszonyomnak.

HARMINC KILENCEDIK

*Hogy Juliára talála, így köszöne neki
az török Gerekméz dünja sensüz nótájára*

Ez világ sem kell már nekem nálad nélkül, szép szerelmem,
Ki állasz most én mellettem, Egészséggel! édes lelkem.

Én bús szívem vidámsága, lelkem édes kívánsága,
Te vagy minden boldogsága, veled Isten áldomása.

Én drágalátos palotám, jó illatú piros rózsám,
Gyönyörű szép kis violám, áll sokáig szép Juliám!

Fel támada napom fénye, szemüldék fekete széne
Két szemem világos fénye, áll, áll, életem reménye!

Szerelmedben meg gyúlt szívem csak tégedet óhajt lelkem,
Én szívem, lelkem, szerelmem, idvez légy én fejedelmem!

Juliámra hogy találék, örömemben így köszénék,
Térdet fejet neki hajték, kin ő csak elmosolyodék.

NEGYVENEDIK

*Cupidónak való könyörgés, okul elől hozván az Salamandra példáját,
azaz, hogy vagy leszen ő hozzá jó valaha, vagy sem, de mint az
Salamandra tűz kívül, ő sem élhet soha az Julia szerelme nélkül
az Csak bu bánat nótájára*

Engemet régólta sokféle kínokba
tartó én édes szívem
Hozzád kiált lelkem, sírván keservesen,
mert gyötrődik sok képpen:
Könyörüll már rajtam, légy kegyelmes hozzám,
ne légy ilyen kegyetlen!

Távozás keserve, emlékezet mérge
veszt és sillyeszt engemet,
Támasztván előmben esztelenségemben
esett szörnyű vétkeket,
Kinek nagy terhétül, mint halálos büntül
oldozz meg már lelkemet!

Az sötét éjszakák minden állatoknak
kedves nyugalmot hoznak,
Emberek dologtúl, állatok munkátúl
meg akkoron tágulnak,
Csak nekem vesztettek, hogy mind napok éjek
szörnyű kínommal múlnak.

Most is örömemet magaddal el vitted
kedvemmel egyetemben,
Reád gyúlt szerelmem titkon éget engem
keseredett elmémben,
Áldott szemeidet, gyenge szép szénedet
jutatván én eszemben.

Cupido, ne mesd fel ilyen szörnyű sebbel
szüvemben annak képét,
Ki halálra gyűlöl és sok halállal öl,
úgy tart mint ellenségét,
Hozzám vagy enhíts meg, vagy ha az nem lehet,
olts meg bennem szerelmét!

De mit mondok? bumba ha mint Salamandra
tűz kívül nem élhetek,
Azonnal elveszek, ha az kívül leszek,
többet tudom, nem élek,
Édes keserűvel, sok mérget kis mézzel
halálnál jobb hogy nyeljek.

Lelkem szemed előtt, mint viasz tűz fölött
könyvein lásd úgy olvad,
Szemed verőfénye, mert lelkem gyötrelme
haraggal ha rám támad,
De viszont meg újít, sok búmban vidámít,
ha szerelmessen fogad.

Mint szép virágok, fák meg nem újulhatnak
tavaszi harmat nélkül,
Akképpen örömem nem lehet víg kedvem
nekem is nálad nélkül,
Vigasztald meg tahát te kit lelkem imád,
hadd éljek már bú nélkül.

Ó te bölcs természet, minden nagy szépséget
együvé így mint foralsz?
Világ csudájára, szüvek gyújtására
egy kegyesre mit csinálsz?
Angyali áldott szént, dicsőítő fént
halandóra hogy hogy adsz?

Fénlik sok kövektől mint a verőföntől
 erős vér tiszta gyégen,
 Lebeknek szemei mint a meny csillagi
 télben éjjel szép égen,
 Kivel rabjává tett, szabadságból ki vett
 engemet immár régen.

Ó kis ábrázatban tündöklő menyei
 dicsőséges nagy szépség!
 Ékességgel együtt te beléd hogy jött
 keménység, kegyetlenség?
 Szánd meg jó szolgád, kin vallott rabodot,
 ki te szerelmedben ég.

For gerjedt elmémre mint hangya fészkére
 sok új vers, mint sok hangya,
 Arra mert szüvemben, szerelem tüzének
 csak te vagy édes langja,
 Szózatod bűm verő vigaság tételnek
 zengő s gyönyörű hangja.

Öszve kulcsolt kézzel, hajlott térdel fölvel
 Juliámnak könyörgék,
 Midőn jó voltától mint isten asszonytól
 kegyelmet reménlenék,
 Hogy meg kegyelmezne, tovább ne gyötrene,
 Áment rea kiálték.

NEGYVEN EGYEDIK

de Julia venante

a Julia vadászatjáról

kit írva küldött volt Juliának

azon nótára

de voce ad vocem ex Angeriano

Széllal hogy vadásza én lelkem Julia
 egy igen szép cserében,
 Tündérek egyike vevé őt eszébe
 s monda lassú beszédben:
 »Itt e földön angyal mit jár vadászattal,
 ha vagyon helye menyben?«

Hevült vala penig Julia sokáig
 vadak után jártában,
 Ki kapcsolta azért hónál fejérb mellyét
 hűl szép szellőn árnyékban,
 Kit hogy tündér láta, csak reá ámula,
 így szóla ő magában:

»Két Diána vagyon talám ez világon?
 Mely hasomló ez hozza!
 Diána módjára meg eresztve haja,
 kezében szép dárdája,
 Könnyű zöld ruhája, oldalán kéz ija,
 szép aranyas puzdrája.

Képe, keze, szeme, teteme, termete
 olyan mint Diánának,
 Beszéddel, énekkel, maga viseléssel
 ők mely hasonlatossak!
 Mulatságnak örül s néha lóra is ül
 mind kettő, úgy vadásznak.«

De csak szarvasokat és egyéb vadakat
 ver és vadász Diána,
 De vitézek között szerelmére kötött
 s fogott sokat Julia,
 Senki el nem szakad, valakire akad,
 mert erős ő hálója.

Kiben engemet is mint egyebeket is
 régen fogott s fogva tart,
 S így ő el sem bocsát, fel sem mészárlotat,
 kétség között tartoztat,
 Hogy tűzében égjek, valameddig élek,
 mint egy gyújtó áldozat.

NEGYVEN KETTŐDIK

Inventio poetica

*azt írja meg, mint veszett össze Julia Cupidóval
 azon nótára*

Fáradtsága után nyugodni akarván
 Cupido fejet hajta
 Julia ölében, kit hogy vőn eszében
 kegyes, haragvék rajta,
 S nagy haraggal ottan kis Cupidot onnan
 öléből ki taszíta,

S monda: »Bujasággal, gerjedő langoddal
 ne rútíts meg ölemet!«
 Cupido meg így szól: »De te mit haragszol?
 Mire úszs el engemet?«
 Felele Julia: »Te hitván marcona,
 nem tudod-e nevemet?

Én vagyok Julia, én szemem hatalma
 mindennek szüvével bír,
 Én meg bódogítók, kit jó szemmel látok;
 kit gonosszal: hal, vesz, sír,
 Én szerelmem ellen ez világon sincsen
 orvosság és hasznos ír!«

Cupido tekinté s mihent meg esmeré,
 azonnal meg félemlék,
 Mint ha egy kígyóra szegény hágott volna,
 riada, el futamék,
 Futtában csak monda: »Meg bocsáss Julia,
 nem akaratommal véték!

Szép Venus-anyámnak téged alítalak,
 bízomban csak úgy menék
 Te áldott öledben, mint anyám ölében,
 hogy fejem ott nyugodnék;
 Tetszél szemeimnek lenni szép szülémnek,
 vétkem csak abból esék.«

NEGYVEN HARMADIK

*A fülemilének szól
 azon nótára
 altera inventio*

Te szép fülemile zöld ágak közibe
 mondod el énekedet,
 De viszont az ellen az én veszett fejem
 mond keserves verseket,
 Kiket bánatjában, szerelem langjában
 szép Juliáról szerzett.

Menybeli szép harmat tégedet mosogat,
 engem pedig könyvhullás
 Szüntelen nedvesít s bánattal keserít,
 hogy oly kemény mint a vas
 Az én szép Juliám, kitül jómot várnám,
 hogy lenne már irgalmas.

Az hév verőfénnek mi voltát nem érzed,
 mert ülsz híves árnyékban,
 Engemet pediglen gyújt buzgó szerelem,
 sülök, fülök langjában;
 Te szabad vagy, repülsz, hol akarod, szállsz, ülsz
 nem úgy mint én e vasban.

Örömmel és szépen csak tavasz időben
 szép énekeket mondasz,
 Énnekem peniglen mind nyárban mind télben
 versem oka csak panasz,
 Kínomot számlálom, Juliát imádom,
 dolgom nekem mind csak az.

Lengedező szellő s híves tiszta idő
 tégedet gyakorta hűt,
 Engemet viszontag öröké való lang
 olthatatlan képpen fűt,
 Kegyetlenségével, Julia szemével
 nagy szerelem üttön-üt.

Vagy te egészséges, én peniglen sebes*
 szerelem nyila miát,
 Énekelsz víg szóval nem mint én bánattal,
 mert nem is érzed kínját
 Az szép Juliának, kinek szép voltának
 adta lelkem meg magát.

Jobb és mindenkben különböz én tülem
 te boldog állapotod,
 Egyenlők csak ebben vagyunk mi mind ketten,
 hogy énekedet mondog
 Te is szinte mint én s fogyhatatlan képpen
 csak arra veszed gondod.

Juliát gondolván és szavát hallgatván
 egy kis fülemilének
 Juta bús elmémbe ezen néhány versben
 rendeltetett kis ének,
 Kiben állapotja meg tetszik mivolta
 igazán életemnek.

NEGYVEN NEGYEDIK

*Inventio poetica
 grues alloquitur
 a darvaknak szól
 ugyan azon nótára*

Mindennap jó reggel ezen repültök el,
 szóldogálván, darvaim!
 Reátok néztemben hullnak keservemben
 szemeimből könnyeim,
 Hogy szép szerelmesem jut eszemben nekem,
 meg újulnak kínjaim.

* [Vagy:] penig beteges

Látom, utatokat igazítottatok
arra az ország felé,
Az holott az lakik, víg szívemet aki
ő magánál rekeszté;
Valaha én rólam, ki híven szolgáltam
valljon s emlékezik-é?

Bujdosom mint árva, idegen országba
veszettül mint szarándok,
Ruhámban sötét színt, szívemben szörnyű kint
viselek én, úgy gyászlok,
Szárnyam nincs mint neked, kin mehetnék veled
ahoz, a kit óhajtok.

Szárnyad vagyon, repülsz, szintén ott szállsz le, ülsz
földében hol akarod,
Te szomjúságodot, szép forrásból csorgott
tisztá vizével oltod,
Örömem környékét, az ő lakó helyét:
paradicsomot látod.

De ne siess kérlek, tőled hadd üzenjek
neki rövid beszéddel,
Vagy ha az nem lehet, csak írjam nevemet
mellyedre fel véremmel,
Kin meg esmérhetsze, hogy csak ő érette
tűrök mindent jó kedvvel.

Adjon az jó Isten neki egészséget,
víg és hosszú életet,
Mint mezők virággal, tündököljék sok jókkal,
áldja mindennel őtet;
Nyomán is tavasszal teremjen rózsza szál,
s keserüljön engemet.

Sok háborúmban, bujdosó voltomban,
midőn darvakot látnék
Szép renden repülni s az felé halanni,
hol szép Julia laknék,
El-felfohászkodván s utánok kiáltván
tőlük én így izenék.

NEGYVEN ÖTÖDIK

Dialogus

*kiben azt beszéli egy barátjával a maga szerelméről
az Már szintén az idő nótájára*

Kérde egy barátom: Így miért gerjedek?
Mondám: Köszönhetem régi szerelmemnek,
Venus s kis Cupido kiben ejtettének.

Kicsodák szüleid? nekem meg így szóla.
Szerelem, siralom hozott ez világra,
Dajkámot is mondám, hogy óhajtás volna.

Lakó helyemet is tülem ő meg kérdé,
Gonddal tele cellámot mutatám, nézsze.
Eledelemet is kérdé, ha kenyér-é?

Mondám, hogy az csak haszontalan reménség,
Hitető sok szép szó, nyerhetetlen szépség.
Mondám, hogy beszélni tanít esztelenség.

Ruhámot is kérdé, hogy miben öltözném?
Vajudt tagaimot hogy mivel fedezném?
Az szenvedést, türeést mondanám hogy viselném.

Mondá: Itt mit keressz? Mondék: Szörnyű halált.
Mondá esmét: Mit sírsz? Julia haragját.
Mint élsz? úgy mond. Mondék: Mint Julia-utált.

Örökké így élsz-é? mondék, hogy öröké.
Okát fájdalmidnak meg tudnia jó-é?
Mondám, hogy szerelem s búmot keserülé.

Julia szerelmén való búsultomban
Egy jó barátomnak így felelek szómban,
Várván Juliától jómot bánatomban.

NEGYVEN HATODIK

*Az Dobó Jakab éneke, az Már szintén az idő vala ki nyilásban ellen
szerzett ének
azon nótára*

Bezeg nagy bolondság volt az balgatakban,
Cupidot ki írta gyermek ábrázatban,
Mert nem gyermek, aki bír mindent világban.

Császárok, királok vadnak hatalmában,
Bölcsők, jó vitézek járnak udvarában,
S valljon s ki nem égett soha nagy langjában?

Vaknak sem mondhatja őt senki igazán,
Aki meg kóstitolta mérges nyilát magán,
Sok szüvet nem löne vétetlen, vak valván.

Látjuk minden szüvet mely igazán talál,
Kit célul arányoz löni mérges nyíllal,
Hát nem vak, sőt jól lát szeme világával.

Szárnyát sem hihetem kin ő repülhetne,
Azon is meg tetszik, mert fekszik heverve
Régen én szüvemben, csak tüzet rak benne.

Nem is mezítelen, ki mindeneket foszt,
Nem szűkölködik az, ki enyi sok jót oszt,
Jókkal vagyon közi, nem kedveli a roszt.

Ezt írván Julia kérde, hogy mit írnék?
Szerelem szép képét írom, neki mondé.
Monda: Hát engem irr! s reám mosolodék.

Ez ennehány versben feleltem meg annak,
Az ki alította nem kis okosságnak
Cupidora gyermek személt hogy irtanak.

NEGYVEN HETEDIK

Item inventio poetica

az ő szerelmének örök és maradandó voltáról
Csak bu nótájára

Idővel paloták, házak, erős várak,
városok el romolnak,
Nagy erő, vasztagság, sok kincs, nagy gazdagság
idővel mind elmúlnak,
Tavaszi szép rózsák, liliom, violák,
idővel mind elhullnak;

Királi méltóság, tisztesség, nagy jószág
idővel mind elvesznek,
Nagy kövek hamuvá s hamu kősziklává
nagy idővel lehetnek;
Jó hírnév, dicsőség, angyali nagy szépség
idővel porrá lesznek;

Még az föld is el agg, hegyek fogyatkoznak,
idővel tenger apad,
Az ég is béborul, fényes nap setétül,
mindennek vége szakad,
Márván kőben metszett írás kopik, veszhet,
egy heliben más támad;

Meg lágyul keménség, meg szűnik irigység,
jóra fordul gyűlölség,
Istentül mindenben adatott idővel
változás, bizonyos vég,
Csak én szerelmemnek mint pokol tűzének
nincs vége, mert égten ég.

Végzetetlen voltál, semmi változását
szerelmemnek hogy látnám,
Kiben Juliátul mint Lázár ujjátul
könnyebbségemet várnám,
Ezeket úgy írák és az többi után
Juliának ajánlám.

NEGYVEN NYOLCADIK

Hogy Juliának s nem az Szerelemnek adta meg magát

Szerelem s Julia egy más mellett állva
reám szikráznak vala,
Gerjeszt mind a kettő, mert mindenike lő,
nagy mindenik hatalma;
Egyik szép szemével, másik nagy szemével
erejít rám támasztá.

Ily veszedelmemben a csalárd Szerelem
szép szóval szóla nekem:
Add meg, mond, magadot, hatalmomot látod,
csak kár, hogy víz ellenem,
Mert kezemben akadsz vagy ugyan itt meg halsz;
lám régen esmersz engem!

Nem adom magamot neked, meg hidd, mondok,
noha mindenekkel bírsz,
De ím ez kegyesnek holtig rabja leszek,
mert te csak méreggel írsz
Azoknak fejére, kik vadnak kezédbe,
kit csalárdul hozzád hívsz.

Ez kegyesnek legyen mind fejem s mind lelkem
maga kottyavetyéje,
Szép szeme láttára csörögjek vasában,
legyek kín szenvedője,
Csak öröm mondani, hogy magamot kötni
látám nagy szerelmére.

Vidám Juliának, kinek víg voltának
ó hogy én akkoron hűk!
De kegyesnek tetszék, hogy keziben juték
s nem is tudtam, hogy oly szűk
A kegyes szerelmes, ki miatt nagyon már
rajtam bonthatatlan nyűg.

Julia kezében, szörnyű tömlecében
fejem miképpen esett
És hogy nem könyörül rajtam, kiki ebből
könnyen értelmet vehet:
Az oly kegyetlentől, ki szemeivel ől
az Isten ójjon mindent.

NEGYVEN KILENCEDIK

*Sokféle dolgokhoz hasomlítja magát és a szerelmet
ezt jobb résznél németből fordította meg
a Már szintén az idő nótájára*

Ha ki akar látni két eleven kutat,
Kik ő forrásokból szüntelen ki folynak,
Nezsze két szememet, kik mindenkor sírnak,

Az én szerelmesem háládatlanságán,
Szüvem gyúladásán, szörnyű kínján, búán
Sok könyvet hullatnak, csaknem ki apadván.

Ha ki akar látni olthatatlan szemet,
Nezsze az én véghetetlen szerelmemet,
Ki mint pokol tüze, öröké csak éget.

Noha langját ennek senki nem láthatja,
De azért lelkemet fogyatton fogyatja,
Soha semmi bennem már meg nem olthatja.

Ha ki akar látni szörnyű mély sebeket,
Nezsze szerelemtől sebesült szüvemet,
S ottan meg esmeri mint gyötör engemet.

Ha ki akar látni egy nyomorult lelket,
Nezsze az én árva keserves fejemet,
Kit szerelem tüze csak nem hamuá tett.

Ég olthatatlanul buzgó szerelemben,
Bízik csak egyedül egy vidám kegyesben,
Kinek ajánlotta életét keziben.

Ha ki ez kínokat akarja megtudni,
Ily kegyetlen képpen hogy bennem ki szerzi,
Életemnél lelkem azt inkább szereti.

Igaz szerelmemért de la mennyi kint ád,
Ha szolgálatomért egyszer jó szemmel lát,
A helyett viszontag érzem ezer kinját.

Híves forrás felett serkenvén álmomból,
Fordítottam magyarul vidám Juliáról,
Mikor lelkem fülne szerelme langjától.

ÖTVENEDIK

*Juliát hasonlítja a Szerelemhez,
mely hasonlatosságot a Julia dicséretén kezd el
az Csak bu bánat nótájára*

Julia két szemem, olthatatlan szenem,
véghetetlen szerelmem,
Julia víg kedvem s néha nagy keservem,
örömem és gyötrelmem,
Julia életem, egyetlen egy lelkem,
ki egyedül bír velem.

Julia az lelkem, mikoron szól nekem,
Szerelem beszél velem,
Julia ha rám néz, azonnal eszem vész,
mert Szerelem néz engem,
Julia hol alszik, még az is úgy tetszik,
hogy ott nyugszik Szerelem.

Ő tüzes lelkemnek, fájdalmas szívemnek
kívánt jó orvossága,
Ő szemem világa, árnyék tartó ága,
jó szerencsés csillaga,
Ő kinek kívülre ez világ szépsége
nem kell, sem vigassága.

Vagy áll, ül, nevet, sír, örül, levelet ír,
Szerelem is azt teszi,
Vagy mulat, énekel, vagy sétál alá s fel,
Szerelem azt műveli,
Mert mint jó barátját Venus-asszony fiát
kezen fogva viseli.

A Paradicsomba termett szép új rózsza
dicsőséges orcája,
Test szín ruhájába aki ötlet látja,
szép Venusnak alítja,
Új formában illik, mint nap úgy tündöklöklik
gyöngy között fényes haja,

Duna le föltába rugaszkodott sajka
mely sebességgel mégyen,
Táncát ő úgy járja, merőn áll dereka
mintha osúszna sík jégen,
Valahova lépik, sok szemek kísérik
csudálván jár mely szépen.

Midőn néha terül vagy mellettem kerül,
szoknyája elterjedvén,
Szerelmével belül veszen akkor körül,
engemet fel gerjesztvén
Udvari jó módját látván érzem kínját,
keservesen rá nézvén.

Akkor az én dolgom azonképpen vagyon
a mint a bölcsők írják,
Hogy egy kárhozattnak pokolban nagy kányák
szüvét rágják, szaggatják,
De nem fogyathatják, noha rágton rágják,
mert nőttön nőni látják.

Én szívemet is így, mikor én hozzám víg,
ő nevelten neveli,
De viszont mint kánya ő kegyetlen kínja
rágja, szaggatja, eszi,
Én állapotomot, mint egy kárhozatot
oly keservessé teszi.

Dolga mind egyenlő, Szerellemmel egy ő,
csak erkölce különböz:
Kegyes a Szerelem, s Julia kegyetlen,
engem halálra üldöz,
Szerelem mely édes, Julia oly mérges,
mert engem csak ver földhöz.

ÖTVEN EGYEDIK

*Hogy nyerte el Julia a Cupido nyilát, iját, s hol viseli, azt írja meg,
könyörögvén az végében itt is az Juliának
az Magam gondolván nótájára*

Aldott Julia ki ballagtába Cupidót találá,
Ki mérges nyíllal szörnyű halállal veszteni akarta,
Látván szép színét elveté ijét s ugyan elámula.

Kivel csak szüvet és mesterséget Juliának ada,
Mert szép szemétül hogy ő igen fél, rajta nyilván látta,
Nagy szerelemmel vilamó szemét azért rá fordítá.

Rettene ottan Cupido s onnat mindjárt el futamék,
Futtában ija, nyila, puzdrája ő róla leesék,
Kiért féltében csak meg sem tére, minden ott hagyaték.

Ki hogy meg láta kegyes Julia, az földről fel vevé,
Nyilat puzdrába, sinórt ijába egyengeté, veté,
S ottan fel köté, kivel erősbbe szép személyét tevé.

Azért már nála mind ija, nyila Cupidónak vagyon,
Szemében nyila, afelett ija vonva haragosszon,
Kivel szüvetem, mint célül tett jelt lövi, hogy kint valljon.

Sokakat sebhét, de csak engemet gyakran inkább talál,
Mert én nálamnál mint egy nagy célnál közölb senki nem áll,
S ez oka, hogy én több sebet tűrvén, több kint vallok másnál.

Vénus módjára mikor akarja, nekiket vigasztal,
Nékiknek pedig ad csak szörnyű kint nyughatatlansággal,
Mint hogy engem is vesz, noha mégis tűrök igazsággal.

Nagy bánatomot, sok fájdalmamot már mint orvosoljam?
Nagy szerelmemnek, szenvedésemnek én mi hasznát várjam,
Ha az keserget, kit lelkem szeret s kell hogy kinját valljam?

Akik szeretnek, gyakran szüveket éjjel vigasztalják,
Mert titkon akkor kedvekre sokszor ők azokat látják,
Kiktől javokat, boldogságokat reménlik és várják.

Nekem peniglen éjjel is lelkem keservesen ohít,
Szüvem-béli tűz ágyamból fel űz, házad fele indít,
Utcádon járok, reád vigyázok, de szemem nem saldít.

Azonban az nap esmét fel támad újabb gyötrelmemre,
 Hogy nem szólhatok, mégis csak írok, de leveleimre
 Csak választ sem téssz, sőt reám sem néssz mint egy el vetettre

Mind ennyi sok bút szegény nyomorult én honnan érdemlek,
 Te háládatlan, az te langodban ha tudod mint égek?
 Szerelmes lelkem, tégy már jól velem, szolgáljak, míg élek.

ÖTVEN KETTŐDIK

kiben morog Cupidóra, hogy csak ígérte, s nem adja meg Juliát

Édest keserűvel elegyítő gyermek,
 Régi ellensége nyugalmas éltetnek,
 Méz közt mérget miért adsz nekem veszettnek?

Velem ha egyéb jót te immár nem mívelsz,
 Csak gyorsan világból engemet ki végezz,
 Ne szíts nagy tűzemet, hadd lehessen csendesz!

Ez-é az fogadás, kit anyád szavával
 Hitedre fogadván énnekem te mondál?
 Ó szégyen, eborca, mely igen meg csalál!

Az ígért áldott jót te csak meg mutattad,
 Kivel szerelmemet te csak fel gyújtottad,
 De mint csalárd hamis, nekem még sem adtad!

Sőt kínomra tülem csak idegeníted,
 Hozzám keményítvén semmit sem gerjeszted,
 Velem kívántatván szívemet égeted.

Hol tüzes laptáid, kikkel távul gyűjtasz,
 Akiknek fáklyáddal közöl te nem áthatsz?
 Add meg, ha ígérted, heában mit kinzasz?

Igy feddvén, törödvén Cupido felele:
 Hitván ember, úgy mond, úgy veszem eszembe,
 Hogy ok nélkül így szídsz jó tétem helyébe!

Hertelen akarnál ily nagy jóhoz jutni,
 Kiért sok kint kell még vallani, fáradni;
 Nagy jót könnyen anyám nem szokott osztani.

De kérlek, gyümölcsöt valljon s mely fa hozott,
 Minek előtte míg meg nem virágozott?
 Bolond, nem tudod-é, hogy tűrés ad hasznót?

De ne kételkedjél, bizony tied leszen,
Noha most így próbál, de esmét beveszen,
Julia tégedet meg bódoggá teszen.

Vajha az úgy lenne, ámbár mindent túrnék,
Égnék, fűlnék, sülnék, tömlecben is ülnék,
Csak hogy szerelmébe valaha kerülnék.

ÖTVEN HARMADIK

*Az hét planétákhoz hasomlitja Juliát
az Csak bu bánat nótájára
sibi canit et Musis*

Hét fő csillag vagyon az égi forgáson,
kik által embereknek
Istentől szerencse adatik fejekre,
ezek mind meg tetszenek
Vidám Juliában, mert ő szép voltában
mind heten tündöklének.

Fejér ábrázatot mutat a teljes hold,
fénlik mint tiszta ezüst,
Julia is fejér, kivel szép tej sem ér,
sem gyolcs, kit nem fogott füst,
Ékes szóval tudós, mint a Merkurios,
kitül szüvem föl mint üst.

Mint az szép fényes nap ez földnek világát
hogyan csak egyedül adja,
Úgy csak szép Julia fényes ábrázatja
bánatomat tisztítja,
Hogy meg vigasztalja, fejemet meg áldja,
ő csak azon imádja.

Miképpen Mars csillag jó vitéz, jó hadnagy,
fegyverével mindent győz,
Úgy két szép szemével mint két éles törrel
Julia győz, meg kötöz;
Nincs oly jeles vitéz, valaki reá néz,
kit meg nem bír s tömlecöz.

Mind reggel s mind estve mely szépen az égből
hajnalban Venus feljő,
Több szép közt léteben mindenkor ékessen
mindent jól s helyén ejt ő,
Mint tavaszi idő, mely jó, mely gyönyörű,
ékes, kedves, illendő.

Az mint hogy Jupiter, kit sok bölcs jól esmer,
 embereknek jókot ád,
 Akképen Julia ahova fordítja
 szemét, mindent jóval áld,
 Csak az igaz bódog, ki kedvében forog,
 menyei jót csak az lát.

Mint a vén Saturnos, kedvetlen s haragos
 természetnek csillaga,
 Az én szép Juliám oly kedvetlen hozzám,
 kin szüvem vidámsága
 Azonnal úgy múlik, amint elenyészik
 felhőben nap világa.

Jó és nagy szép voltát áldott Juliának
 ha ki tudni akarod,
 Egi planétáknak gondold ő mi voltát
 s azonnal meg tudhatod,
 Mert rajta látszanak ereji azoknak,
 kiről arányozhatod.

ÖTVEN NEGYEDIK

Dialogus

*kiben uton járván, az vers szerző beszél Echóval, de ezt nem értheti
 jól meg az, aki nem tudja, micsoda az Echo
 a Csak bu bánat nótájára*

Ó magas kösziklák, kietlenben nőtt fák,
 kik nagy szerelem tüzén
 Igaz bizonságim vattok, mert kinaim
 tudjátok szinte mint én,
 Ki látta éltében, hogy így haljon vesszen,
 más mint én szerelmesén?
 Echo: Én.

Ki felele nekem? Távul az erdőben
 lőn ugyan valami szó.
 Talám egyik tündér jár itt valamiért
 vagy valami nyulászó;
 Ha ló nem nyerített, ki itt csörögetett,
 ha lábain volt békó?
 Echo: Echo.

Echo, nagy kínomba, kibe szép Julia
engem vertengeni hágy,
Mi könnyebbíthet meg s mitül leszen ésmeg
kemény szüve hozzám lágy?
Régi gyötrelmimet mi enyhítheti meg
s mi az mire lelkem vágy?
Echo: Ágy.

Ágy, igazán mondád, de mondd meg azt is hát,
ott ki vigasztalhatna?
Búm helyett örömet, gyönyörű életet
nekem ott ki adhatna?
Igazán ki neve, kit jómnak felette
lelkem oda kívánna?
Echo: Anna.

Azt bizony meg vallom, de jó szolgálatom
kedves-é neki vagy nem?
Szép Julia-Annám leszen-é jó hozzám
s meg kegyelmez-é nekem?
Hogy régen szolgálom, leszen-é jutalmom
s kell-é jót reménlenem?
Echo: Nem.

Kegyetlenségiért, türtem sok kínjáért
hát még Istentül sem fél?
Ő fejér mellýében mint szép lágy fészekben
kegyetlenség hogyhogy él?
Mert mint nyelved beszél, búmmal én hiszem él,
ó mely igen nem kémél!
Echo: Él.

Ó hova legyek hát, túrvén enyi kínját,
kivel vett körös köröl?
Nincs út szerelméhez, mert már el vetett ez
kegyes szemei elől,
Vetett gyötrelmre s még meg is öl végre,
az mint látom, hogy gyűlöl.
Echo: Öl.

Már csak mutasd módját, mint olthassam langját
szerelmemnek, ki csak nő,
Mert hogy így szeretem s jutalmát nem érzem,
oka talám nem is ő,
Hanem más gonosz nő, ördögös bűvölő,
mert kegyes ő semmint kő.
Echo: Ő.

Hát megyek én veszett, kit szerelem éget
s kit már ő be nem fogad?
Szüvem régi búmban, mint szép virág nyárban
szintén igaz úgy hervad;
Azért adj tanácsot, szánd meg nyavalyámat,
ha sebemet gyógyíthadd:
Echo: Hadd.

Vajha elhagyhatnám, volna mi nyavalyám?
de la szüvem mint gerjed,
Ha gyenge orcáján mint pünköszt rózsáján
látom, hogy színe terjed,
Magad se mondanád elhadni ha látnád,
nézd meg csak és esmerjed:
Echo: Merjed.

Nem merheti lelkem, hanem ha két kezem
végez ki életembül.
No törrel, méreggel nagy búmot verem el,
mert kiesém kedvébül,
Látom, hogy csak gyűlöl, énnekem nem örül,
rajtam nem is könyörül.
Echo: Örül.

Hogy hihessem én azt, ha ládd-é mint fásaszt
szántalan sok veszéllel?
Szemeim láttára nagy kegyessen másra
nézdegel vidám szemmel,
Énnekem peniglen még szerelmem sem kell,
veszt, sillyeszt gyötrelmekkel.
Echo: Kell.

Ó vaj ha kellene, szerelmébe venne,
veszne szüvem bánatja,
De nem azt jelenti kemény tekinteti
s az mint magát mutatja,
Hogy esmét szeressen, nem adja azt Isten,
noha lelkem imádja.
Echo: Adja.

Ha Isten azt adja, lelkem viszont áldja
nevét minden időben,
S talán meg is adja és szüvét fordítja
hozzám még szerelemben
Vidám Juliának, ki egyike annak,
kiknek hazájok a Men.
Echo: Amen.

Meg dicsőült színben, hogy gerjedt szüvemben
vidám Julia tűnék,
Egy sűrű erdőben én úton mentemben
fel szóval így éneklék,
Kérdezkedésemre verseim fejébe
Echótúl ily választ vék.

ÖTVEN ÖTÖDIK

Mind ezekre is a vers szerző találmányokra, kiket a könyörgése után ide irt, midőn Juliától sem izenethen, sem levélben semmi választ nem vehetne, busul magában, és sápolódván azon, hogy menekedhessék meg a Julia haszontalan szerelmétül, Cupido tanácsot ad neki ez is ugyan azon nótára vagyron

Mi dolog Úr Isten, hogy ez egy kegyesen
kívül senki nem tetszik?
S de mi oka valljon, hogy csak ez asszonyon
lelkem így hal, vész, esik?
Ezen kívül senkit az lelkem nem ohít,
noha érte kínlódik.

Nem de nem az-é ez, ki meg nem kegyelmez
semmi könyörgésemre?
Régóltától fogva ártatlan voltomra
veszt s vetett gyötrelmemre,
Kiben hogy lát, örül, kínoz kegyetlenül,
mert bűm esik kedvére.

Ó nyavolás lelkem, elbolondult fejem,
haszon nélkül mit szolgálsz?
Aki téged utál s hozzád haraggal áll,
mért hogy attól meg nem válsz?
Ilyen kegyetlennek könyvedet ejtened
mi haszon, ha bűt találsz?

Mondhatatlan szépség, kiben hamar lesz vég
s ki idővel elmúlik,
Másnak is adatott (gondold meg magadot),
kik közül találkozik,
Ki téged szeressen, nem mint ez kegyetlen,
ki veled kinnal játszik.

Igy feddvén, törödvén nagy kegyetlenségén
áldott szép Juliámnak,
Csak egy véletlenül hát már előttem ül
személye Cupidónak,
Ki rám mosolodván így szólala vígan
nekem, régi rabjának:

Tusakodnod azon, hogy ez kegyes asszony
 nálad felejtve legyen,
 Csak kár: szót higyed, hanem még ha lelked
 is belőled ki megyen,
 Mert ennen kezemmel benned metszettem fel
 őt kophatatlanképpen.

Azért ábrázatja lelkedből már soha
 míg élsz, ki nem kophatik,
 Földön szerte szerint csak érte vallasz kint,
 míg rajtad meg nem esik.
 Azért en a tanács, hogy dolgozhoz jól láss,
 mert így kedved nem telik.

Szerelem gyúlasztó szentséges Cupido,
 mondd hát, mint löljem kedvét?
 Monda: Mind holtodig maradj meg ebben így,
 amint imádod képét,
 Rá felelek s meg ládd, hogy meg hozza fogad,
 noha tüle most elvét.

Juliának dolgán nyughatatlankodván,
 el keseredett szívem
 Vőn ily bátorságot Cupidótúl jó szót
 veszet nyavolás fejem,
 Kiben ő úgy fogad, hogy meg hozza fogad
 az én fene szerelmem.

ÖTVEN HATODIK

*kiben csak azon könnyörög, látván, hogy semmi választ nem vehet tüle,
 hogy ottan csak ne feledkezzék el róla
 ez is azon nótára, mint az előbbi*

Kegyes vidám szemű, piros rózsza színű
 én édes fejr hölgyem,
 Kin hű szerelemmel s teljes reménsséggel
 nyugszik tüzesült lelkem,
 Nem de nem siralmas kár-é énnekem az,
 hogy el feledtél engem?

Jó vitézek harca hol volt, gondolhatsz,
 piros vér ontás nélkül?
 Szerelemben esett vígan ki élhetett
 külön szerelmesétül?
 Ne felejts engemet, ne veszed lelkedet,
 hitetlen, féll Istentül!

Az szelid daruhoz szintén hasomlatos
te kegyes tekinteted,
Rózsát jegyez orcád, kalárist kis szép szád,
mézet ereszt beszéded,
Jőjj immár előmben, mondjam örömömben:
Az Isten hozott téged!

Kerített városok, kertek, mezők, szép tók
nálad nélkül mind tömlőc,
Mint sólyom kis fúot, bús lelkem magadot
szerelmében úgy üldöz,
Jussak már eszedben, láss meg keservemben,
magad jőjj, mást ne küldözz!

Hangos fülemile gyönyörű szép kertbe
zöld ágak között csattog,
Én is szegény rabod, új verssel kiáltok
hozzád, hogy lelkem buzog,
Mit vétettem, kérlek, hogy nem szánsz engemet,
kinek szüve háborog?

Érted, hogy elmentél és el felejtettél
engem szegény árvádot,
Ily reméntenül szép személyed nélkül
ne hagy veszni szolgádot,
Emlékezzél rólam, fényes fejér rózsám,
add már látni magadot!

Szüvem nagy szerelmét s titkon fel gyúlt tüzét
jelenteni nem merem,
Mert ha meg jelentem, nagy tüzemmel féltém,
hogy sokak eszit vesztem,
Ha pedig titkolom, csak magam fogyatom,
mert belső tűz vesz engem.

Török szép versekből szerelmese felől
csak nem régen fordítá,
Igérül igére nem szinte teheté,
de hertelen jobbitá,
Régi szörnyű kárán így veszett bankódván,
Juliának ajánlá.

ÖTVEN HETEDIK

*Frustra omnibus rationibus incendendae Juliae tentatis ardentissima
precatone eam in sui amorem alicere conatur variis ad persuadendum
exemplis allatis*
ugyan az elébbi nótára

En édes szerelmem, egyetlenegy lelkem,
mi haszon nekem élnem,
Ha semmit nem segít, jómra fel sem indit
az én esedezésem,
Sok könyörgésemre, szép leveleimre
csak választ sem tész nekem?

Lelkemnek fájdalmát, érted való kínját
maga te így jól látod,
De ingyen sem érzed, sőt inkább nevedet,
magadban csak csúfolod,
Mondván: Hadd hadd (úgy mond), hiszem veszi nagy gond,
kínomot úgy mosolgod.

De mi hasznod vagyon sok könyv hullásomon?
kétségekben mire tartasz?
Mint mérget sok mézben, édes beszédedben
gonoszt elegyítve adsz,
Egy felől édesgetsz, másfelől kesergetsz,
csak bánatra taszítasz.

Szép sólymok, vad rárók, kiket madarászók
tanítanak, viselnek,
Bánással, tartással, szóval, kiáltással
szelídek, kézre jűnek,
Az erős kösziklák hevétől az Napnak
romolnak, repedeznek;

Nincsen oly erős vas, kit tűzzel jó kovács
idestova nem hajthat,
Vérrel erős gyémánt, kit az acél sem bánt,
végre mind elhasadhat,
A piros márványkő, kit ver gyakor eső,
csepegéstől lyugadhat:

Téged penig sólymom, én édes vad ráróm,
az én sok kiáltó szóm
Kezemre nem híhat, s csak úgy se lágyíthat
mint vasat tűz, nagy langom,
Sem mint márványkövet, kit eső csepeget,
nem hathat könnyhullásom.

Vérem hullásával, ha hozzám hajlanál,
tündöklő szép gyémántom,
Arra is kész volnék, csak tőled érthetnék,
végeznéd el már kínom,
De mind sok írásom, szóm, siralmom, langom,
szolgálatom csak károm.

Az én gyötrelmemre s Istenre tekintve
indull fel szerelmemre,
Nagy háládatlanság miatt nyomorúság
hogy ne szálljon fejedre,
Vagy segéll meg immár, vagy végezz ki hamar,
ne tarts tovább kétségbe!

Az menyei orcát, életem birtokát
ha Isten neked adta,
Angyali ábrázat ha vagyon te rajtad,
mire vetsz engem kínra?
Menybeliek szerint ennyi sok szörnyű kint
enhíts meg jó szolgádban.

Úr Isten, hogy lehet az kegyetlenségnek
ilyen nagy szépség fészke?
Ha az menybeliek olyan kegyelmesek,
térj te is kegyelemre!
Angyali orcádot mert te meg alázkod,
ha úpsz szám ki vetésre.

Színed dicsősége most ez új versekre
elmémet serkentette,
Képtelen nagy szépség, ki miatt szívem ég,
mert már el rekontette
Buzgó szerelmedben, kiben mint tömlecben
sírva ezt éneklette.

ÖTVEN NYOLCADIK

*Videns Juliam nec oratione nec ratione in sui amorem inflammari posse,
quaestubus miser coelum, terras et maria implet, pollicens indignabundus
se nullum carmen Juliae gratia deinceps cantaturum*

Ó nagy kerek kék ég, dicsőség, fényesség,
csillagok palotája,
Szép zölddel bé borult, virágokkal újult
jó illatú föld tája,
Csudákat nevelő gallyákat viselő
nagy tenger morotvája!

Mi haszon énnekem hegyeken völgyeken
bujdosva nyavalognom,
Szörnyű havasokon fene párdúc módon
kietlenben bolyognom,
Tövis közt bokorban, sok esőben, hóban
holtig csak nyomorognom?

Medvéknek barlangit, vadak lakó helyit
mi haszon, hogy be járom?
Emberek nem lakta földön ily régóta
mi jutalmomat várom?
Ha mindenütt éget szerelem engemet,
mind bűm, kínom csak károm.

Sokszor vadászással, szép madarászással
én mind csak azon voltam,
Hogy nagy szerelmemet, ki forral engemet,
szívemben mint meg öltsam,
De semmit nem nyertem vele, sőt vesztettem,
mert inkább égtem, gyúltam.

Mert valahol járok s valamit csinállok,
elmémben mind ott forog
Julia szép képe, gyönyörű beszéde,
lelkem érte forr, buzog,
Valahova nézek, úgy tetszik szememnek,
hogy mind előttem mozog.

Noha fel metszette szívem közepette
Cupido neki képét
Gyémánt szép bötűkkel maga két kezivel,
de mégis szép személét
Nézni elűz engem, noha nyilván érzem,
hogy csak vallom gyötrelmét.

Más kegyes is engem szeret, de én őt nem,
noha követ nagy híven,
Azért mert az Isten csodául nagy bölcsen
csak Juliára éppen
Minden nagy szépséget e földön úgy szerzett,
hogy senki szebb ne legyen.

Ó én reám dihűdt, el veszttemre esküdt
igen hamis szerelem!
Miért nem holdultatsz meg annak, kit jártatsz
utánam szerelmessen?
S mire kedvem ellen gyújtasz ahoz engem,
aki meg nyerhetetlen?

De te törvényidnek, noha csak vesztenek,
kételen kell engednem,
Zsámolyul vetettél, rabjává ejtettél
mert Juliának engem,
Kínját, hiszem csuda, hogy mint ha jó volna,
oly örömet viselem.

Mint az lepentőcske gyertya lang közibe
magát akartva üti,
Nem gondolván vele, hogy gyertya lang heve
meg is égeti, süti,
Szüvem is eképpen Julia szénében
magát örömmel fűti.

Hatalmas szemei, haragos beszédi
engem noha vesztenek,
De minden szépségnél, minden szerelemnél
mégis inkább tetszenek,
Rajta esik, hal, vész lelkem s csak az nehéz,
hogy tart szám ki vetettnék.

De ám akar meggyen velem bár szerelem,
szabad legyen már vele,
Csak hogy ezt engedje kinom érdemébe,
hogy az mint felmetszette
Juliát szüvemben, szintén úgy versemben
is tessék meg szép képe.

Hideg levén kívől, égvén pedig belől
Julia szerelmétül,
Jó hamar lovakért járván Erdél földét
nem nagy fáradság nélkül,
Ezt őszve rendelém, többé nem említvén
Juliát immár versül.

EZ AZ JULIARÓL SZERZETT ÉNEKEKNEK AZ VÉGE.

ÖTVEN KILENCEDIK

*Következik más
Zsófi nevére*

Szerelem istene, Venusnak ereje
most meg meg környékezett,
Elmém nagy bánatban, szüvem is új langban
egy szép szűz miatt veszett,
Kit előbb is láttam, de reá nem gyúltam,
mert így mint most nem tetszett.

Mi haszon énnekem hegyeken völgyeken
bujdosva nyavalognom,
Szörnyű havasokon fene párduc módon
kietlenben bolyognom,
Tövis közt bokorban, sok esőben, hóban
holtig csak nyomorognom?

Medvéknek barlangit, vadak lakó helyit
mi haszon, hogy be járom?
Emberek nem lakta földön ily régóta
mi jutalmomat várom?
Ha mindenütt éget szerelem engemet,
mind bűm, kinom csak károm.

Sokszor vadászással, szép madarászással
én mind csak azon voltam,
Hogy nagy szerelmemet, ki forral engemet,
szívemben mint meg oltsam,
De semmit nem nyertem vele, sőt vesztettem,
mert inkább égtem, gyúltam.

Mert valahol járok s valamit csinállok,
elmémben mind ott forog
Julia szép képe, gyönyörű beszéde,
lelkem érte forr, buzog,
Valahova nézek, úgy tetszik szememnek,
hogy mind előttem mozog.

Noha fel metszette szívem közepette
Cupido neki képét
Gyémánt szép bötűkkel maga két kezivel,
de mégis szép személét
Nézni elűz engem, noha nyilván érzem,
hogy csak vallom gyötrelmét.

Más kegyes is engem szeret, de én őt nem,
noha követ nagy híven,
Azért mert az Isten csodául nagy bölcsen
csak Juliára éppen
Minden nagy szépséget e földön úgy szerzett,
hogy senki szebb ne legyen.

Ó én reám dihűdt, el veszttemre esküdt
igen hamis szerelem!
Miért nem holdultatsz meg annak, kit jártatsz
utánam szerelmissen?
S mire kedvem ellen gyújtasz ahoz engem,
aki meg nyerhetetlen?

De te törvényidnek, noha csak vesztenek,
kételen kell engednem,
Zsámolyul vetettél, rabjává ejtettél
mert Juliának engem,
Kínját, hiszem csuda, hogy mint ha jó volna,
oly örömet viselem.

Mint az lepentőcske gyertya lang közibe
magát akartva üti,
Nem gondolván vele, hogy gyertya lang heve
meg is égeti, süti,
Szüvem is eképpen Julia szénében
magát örömmel fűti.

Hatalmas szemei, haragos beszédi
engem noha vesztenek,
De minden szépségnél, minden szerelemnél
mégis inkább tetszenek,
Rajta esik, hal, vész lelkem s csak az nehéz,
hogy tart szám ki vetettnék.

De ám akar meggyen velem bár szerelem,
szabad legyen már vele,
Csak hogy ezt engedje kinom érdemébe,
hogy az mint felmetszette
Juliát szüvemben, szintén úgy versemben
is tessék meg szép képe.

Hideg levén kívől, égvén pedig belől
Julia szerelmétül,
Jó hamar lovakért járván Erdél földét
nem nagy fáradság nélkül,
Ezt öszve rendelém, többé nem említvén
Juliát immár versül.

EZ AZ JULIÁRÓL SZERZETT ÉNEKEKNEK AZ VÉGE.

ÖTVEN KILENCEDIK

*Következik más
Zsófi nevére*

Szerelem istene, Venusnak ereje
most meg meg környékezett,
Elmém nagy bánatban, szüvem is új langban
egy szép szűz miatt veszett,
Kit előbb is láttam, de reá nem gyúltam,
mert így mint most nem tetszett.

Ó véghetetlen kín, kit angyali szép szín
 víg szívemre bocsátott!
 Immár orvosságot hol leljek gyógyítót
 bűm ellen ki rám jutott,
 Ha súlyos szerelem kinnal sujtol engem
 s bűra esmét fordított?

Fekete gyászában mint sűrű árnyékban
 liliom úgy fejezlik,
 Szép piros orcája fekete zománcba
 mint rubin úgy tündöklük,
 Slejt öltözetiben mint a sovány bőjtben
 Mária képe úgy fénlük.

Igazán görögül nevet keresztségből
 adtak szép személyére,
 Méltán Sófi neve azért, mert bölcs esze
 vagyon neki mindenre,
 Tud fedni szerelmet, noha igen szeret,
 nincsen gonosz hírére.

Áldott Vénus-asszony, kinél nyilván vagyon
 lelkem sullyos gyötrelme,
 Jó szolgálatomért nagy kín vallásomért
 gyújts fel ezt szerelmemre,
 Régi sok bűm után hadd élhessek vígan
 evel immár kedvemre!

Mikor fényes bogár Szent-Ivány hóban jár
 az nyárnak közepiben,
 Ajánlván lelkemet akkor egy szép szűznek
 áldozatul keziben,
 Szerzém ezt versekben az más fél ezerben
 és a nyolcvan kilencben.

HATVANODIK

az Doklei sem si devihicom bila nótájára, vagy
 amaz lengyel nótára: A pod liesem
 Bécsi Zsuzsannáról s Anna-Máriáról szerzette

Az Zsuzsánna egy szép német leán,
 Bécsben lakik Tiefengrab utcáján,
 Piros rózsza tündöklük orcáján,
 Szép kaláris tetszik az ajakán,
 Kit sok vitéz kíván
 Szép voltát csudálván,
 De csak heában szeretik sokan.

Vagyon ennek egy szép attya fia,
Kinek neve víg Anna-Mária,
Sok jó úrfi csak azt síja-rija,
Mert mint nénje szép s nincs semmi hija;
Arany színű haja,
Mint egy gyöngy az foga,
Tiszta mézzel foly ő édes szava.

Egy társommal midőn én ballagnék,
Szerencsére reájok találék,
Rájok nézve ottan fel gerjedék,
Jó társom is szerelemben esék.
Ők ottan éleszték,
Kedveket jelenték,
Velek azért mi meg esmerkedénk.

Kezet fogván egy mással azontúl,
Házban lépénk mindnyájan utcárúl,
S mint az méhek szekfű szép virágrúl,
Mézet szedénk egy más ajakárúl;
Minden bánatunktúl
Ott mi esénk távul,
Hogy szerelmet nyerheténk egy mástúl.

Többet szólnom dolgunkról nem szükség,
Elég hogy meg volt minden édesség,
Ölelgetés, csók, tánc, gyönyörűség,
Ékes beszéd, tréfálás, nevetség,
Ki ugyan nem elég
Bús szívemnek, mert ég,
De versemben itt legyen im már vég.

Kurta oktáván a sovány bőjtben,
Pozsony városából ki mentemben
Szerzém ezeket ilyen versekben
Tánc nótára egy kisded énekben,
Az más fél ezerben
És nyolcvan kilencben,
Hogy bécsi virág juta eszemben.

HATVAN EGYEDIK
egy katona ének
in laudem confiniorum
az Csak bu bánat nótájára

Vitézek, mi lehet ez széles föld felett
szebb dolog az végeknél?
Holott kikeletkor az sok szép madár szól,
kivel ember ugyan él,
Mező jó illatot, az ég szép harmatot
ád, ki kedves mindennél.

Ellenség hírére vitézeknek szüve
gyakorta ott fel buzdul,
Sőt azon kívül is, csak jó kedvéből is
vitéz próbálni indul,
Holott sebesedik, öl, fog, vitézkedik,
homlokán vér lecsordul.

Veres zászlók alatt lobogós kópiát
vitézek ott viselik,
Roppant sereg előtt távol az sík mezőt
széllel nyargalják, nézik,
Az párdúc kápákkal, fényes sisakokkal,
forgókkal szép mindenik.

Jó szerecsen lovak alattok ugrálnak,
hogyha trombita riadt,
Köztök ki strázsát áll, ki lováról leszáll,
nyugszik reggel, hol virradt,
Midőn éjten éjjel csataviseléssel
mindenik lankadt s fáradt.

Az jó hírért névért s az szép tisztességért
ők mindent hátra hadnak,
Emberségről példát, vitézségről formát
mindeneknek ők adnak,
Midőn mint jó sólymok mezőn széllel járnak,
vagdalkoznak, futtatnak.

Ellenséget látván, örömmel kiáltván
ők kópiákat törnek,
S ha súlyosan vagy az dolog harcokon,
szólitatlan meg térnek,
Sok vérben fertezven arcul reá térvén
üzőt sokszor meg vernek.

Az nagy széles mező, az szép liget, erdő
sétáló palotájok,
Az utaknak lese, kemény harcok helye
tanuló oskolájok,
Csatán való éhség, szomjúság, nagy hévség
s fáradság mulatságok.

Az éles szabálákban örvendeznek méltán,
mert ők fejeket szednek,
Viadal helyeken véressen, sebekben
halva sokan feküsznek,
Sok vad s madár gyomra gyakran koporsója
vitézül holt testeknek.

Ó végbelieknek, ifjú vitézeknek
dicséretes serege!
Kiknek ez világon szerte szerént vagyon
mindeneknél jó neve,
Mint sok fát gyümölcssel sok jó szerencsével
áldjon Isten mezőkbe!

[HATVANKETTEDIK]

*Amator[i]um carmen
ad notam Csak bú bánat
de virgine Margareta*

Vitézek karjokkal, kígyók fulákjokkal,
bikák szarvokkal sértnek,
Körmökkel szép sólymok, foggal oroszlánok
szagatnak az mit érnek,
Csak az szép leányok s az baziliskusok
hogy a szemekkel ölnek.

Az mint hogy újobban engemet is mostan
egy nevendéken szép szűz
Két fekete szemmel mint fényes fegyverrel
már szörnyű halálra üz,
Kit hogy ha reám vét, gerjeszti szerelmét
bennem, ki úgy ég mint tűz.

Mely tűz hogy engemet még hamuá nem tett,
senki nem csudálhatja,
Fulgosius amint a nagy csudákról írt,
valaki azt meglátja,
Holott nagy csudául ír szarvas bogárrúl
s bizonságát is adja.

Hogy vadnak bogarak, kik lang között járnak,
szárnyon szépen repülnek
S nem csak meg nem égnek, de ottan elvesznek,
mihent langból ki kelnek;
Így tűz engemet is éltet, ha emészt is
s nem hagy veszni éltemnek.

Mely szerelmes tűzem, hogy ha eddig engem
nem szárazgatott volna,
Könnyhullásom miatt mint egy folyó patak
mind elcsorgottam volna,
De viszont könyvemnek köszönöm, hogy élek,
mert tüzeimet az oltja,

Hogy mind el ne fogynék, de csendeszen égnék
kevesebb gyötrellemmel,
Csak képes örömmel, jó gyönyörűséggel,
szeretőm szerelmével,
Ki nekem elég kincs, mert világon jobb sincs
mint édes keserűvel.

Igyenessen fel nőtt szép nyers ciprus vesszőt
jegyez mert ő termete,
S kalárist kis szája, rózsát szép orcája,
mézet ereszt beszéde.
Kivel mit gondolok hát? Ha szegény vagyok
is, hadd éllek kedvemre.

Sok kincs, nagy gazdagság, pénz, marha, uraság
bár mind azoké legyen,
Akiket fősvénység, nagy telhetetlenség
gyötör szüntelen képpen,
Én az kis értékkel ha tűrök jó kedvvel,
hiszem nincs senki ellen.

Hónál fejrő lábát, zöld pázsiton harmat
ha néha nedvesíti,
Hogy mezít láb járván csak mulatságában
szép virágit csipkedi,
Akkor bokrok megül nézven szerelmétől
égek örölvén neki;

Mert hogy bölcs versekre gyengén énekelve
ereszti ki szózatját
S hol gömbölgő nyakán s hol jól termett vállán
terengeti szél haját,
Midőn gondolkodván, kertében ballagván
köti szép koszoróját,

Már ez után azért ez egészségéért
 sok jó kópia romol,
 Vitézek homlokán szabla miatt gyakran
 szerelméért vér omol,
 Mert ez az a virág, ki miatt barátság
 társok között fel bormol.

Szent Lőrinc nap után az ezer öt százban
 és az nyolcvan kilencben,
 Remete módjára havasok aljába
 élvén szerzék versekben
 Arról, ki oly mint hölgy s kinek neve szép gyöngy
 a bölcs deáki nyelvben.

[HATVANHARMADIK]

*Colloquium octo viatorum et Deae Echo vocatae
 ugyan azon nótára*

Nyolc ifiú legén minap úton menvén
 egy erdőben jutának,
 Estve felé lévén tréfálván, beszélvén
 ők egymásnak mondanak:
 Vegyünk szót Ekhótul (mond) mi mátkáinkról,
 mondja nevét azoknak!

Credulus az első, lön azért el kezdő
 s monda nagyon kiáltva:
 Ekhó, de kicsoda az ki sok kínomba
 most meg vigasztalhatna?
 Kérlek, mondd meg nevét, kit mint idvösségét
 bús lelkem úgy kív[ANNA?

Mosolyog magában Credulus ezt hallván
 s rajta csak csudálkozik;
 Ő utánna azért tőn az ilyen kérdést,
 ki társaság közt másik:
 Ki fagyott elmémhez (mond) mint víz nagy dérhez,
 télben jég amik[OR SIK?

Harmadik is monda nagy hangosan szólva
 mindenek hallotára:
 Ekhó, jó asszonyom, kinek régi kínom
 vagyon nyilván tudtára,
 Kérlek, hogy nevezd meg, kicsoda lelkemnek
 javával tölt ko[SÁRA?

Szavát el ereszté, negyedik is kezdé
 el Ekhóhoz kérdésit,
 Szép szerelmeséről, kihez gerjed belől
 s kit szüve szerint ohít:
 Szörnyű kára után nevezd meg (mond) nyilván
 szeret lelkem im[MÁR KIT?

Ezután ötödik, ki mentül kisebbik,
 Credulus attyafia,
 Mindjárt elő szóla fel szóval kiáltva
 Ekhót nevezi, híjja:
 Ki az kire engem gyújtott (mond) ily igen
 Vénus futo[SÓ FIA?

Hatodik Aminta, elő álla, monda,
 mert veszett, alég várja,
 Hogy szent nevét hallja annak, ki ő langja
 s kinek javát akarja:
 Hát annak ki neve (mond), aki szerelme
 szívemet kénnal [MARJA?

Szóla hetedik is, kinek neve Tyrsis
 s ki hazáját el hatta,
 Azért hogy egy kegyes akihez szerelmes,
 szerelmét meg tagadta:
 Régoltátúl fogva szerelem kínjába
 engem (mond) ki sí[KATA?

Utolsó a Montán, kinek édes társán
 való nagy bánat árta,
 Nagy fohászkodással így szóla Ekhóval,
 jutván eszébe kára:
 S annak tudd-é nevét (mond) kiért szívem ég
 s ki ez sok kénba [MÁRTA?

Egy szegény szarándok, régi barátotok
 éneklette ezt nektek,
 Kik a magyar nyelven való vers szerzésen
 egymással vetekedtek,
 Kit a nagy hamisság és háládatlanság
 föld szélére kergettek,

Az másfél ezerben és nyolcvankilencben
 Szent Bertalom nap után
 Világ határirra való bujdosásra
 keservesen indulván,
 Édes hazájából jó akaróitúl
 siralmason búcsúzáván.

[HATVANEGYEDIK]

*Animum ingratitude amatae moerentem ipsem et solatur
ad notam Minden állat dicsér*

De mit gyötresz engem most keserves lelkem?
Nincsen annélkül is elég sok veszéllem,
Hogy te is oly búval keserítesz engem,
Kin csak örül, tudod, édes ellenségem?

Ha hozzád hajlana, mégsem volna csuda,
De az lehetetlen, bár maga kívánná,
De magad jól tudod, hogy nem is kívánja,
Azért felejts el, mert nincs több orvossága.

Ily háládatlanság nemcsak rajtad esett,
Sámson is csak szép Dalila miatt veszett,
Ellenség kezében Fulviust mi ejtett,
Ha nem felesége, kivel ő sok jót tett?

Egyéb bűn jutalmát a Fejedelmekre
Bízta Isten, ez földi törvén tevőkre,
De az háládatlanság szörnyű vétkére
Maga visel gondot megbüntetésére.

Azért bízd ő reá bosszúd meg torlását,
Higgyed, meg mutatja rajta is ostorát,
Feledékenséggel viseld szüved kárát,
Mert az nyerhetetlen, másnak adta magát.

Lám mind szüvet, elmét, Isten nem rosszt adott,
Hát miért kesergesz? Ne hadd el magadot!
Szemérem ez túled, ki másnak tanácsot
Szoktál gyakran adni, hogy bú így meghajtott!

Ébredj fel azért már keserves sok búdból,
S ne gondolkodjál ez rút bosszú állásról,
Bizoníts evel is meg, hogy szereted jól,
Mert nem illik hozzád, hogy róla gonoszt szóll.

Háládatlanságán sírván szeretőmnek
Mostan szerzeteték tülem ez kis ének,
Kiben az a tanács legyen mindeneknek,
Hogy senki ne higgyen soha szerelmeknek;

Indulnak oly könnyen mert ők idestova,
Mint szintén aszú ág szél fuallására,
Böcsülük maguk közt s tartják legnagyobbra
Azt, aki közülünk többet ejtett búra.

[HATVANÖTÖDIK]

*Szarándoknak vagy bújdosónak való ének
az Minden állat dicsér, Úr Isten nótájára*

Pusztában zsidókat vezérlő jó Isten,
Ki előttök mentél tüzes oszlop képben,
Igéret földére vezérelvén szépen,
Kalauzok voltál minden szerencséken;

Te adtál csillagot három szent királnak,
Vezérül is angyalat ifjú Tóbiásnak,
Herodes előtt futó szűz Máriának,
Te voltál vezére minden szarándoknak;

Könyörgök, nekem is hogy légy már vezérem,
Mert ím bujdosni úz nagy bú és szemérem;
Én Istenem, ebben ne vesszen el vérem,
Őrizz meg gonosztúl, felségedet kérem.

Építs fel elmémet az jó bölcseséggel,
Szívemet peniglen hittel, merészséggel,
Bujdosó fejemet törödelmességgel,
S te adtad lelkemet buzgó könyörgéssel.

Jártamban költőmben hogy csak reád nézzek,
Búmban, örömemben reád figyelmezzek
S jó, gonosz szerencsét csendeszen viseljek,
Soha semmi helyen el ne felejtselek,

Hogy bujdosásom ideje tölte után
Én édes hazámban térjek esmeg vígan,
Mind azokat jó egészségben találván,
Akik szomorkodnak én tülem búcsúzván.

Felejts el annak is háládatlanságát,
Aki most erre vett engem, régi rabját,
Ámbár élje vígan felőlem világát,
Csak én bennem olts meg nagy szerelmem langját.

Én édes hazámból való ki mentemben,
Szent Mihály nap előtt való harmad hétben,
Az más fél ezerben és nyolcvan kilencben,
A ó szerint, szerzém ezt ilyen énekben.

[HATVANHATODIK]

*Valedicit patriae, amicis iisque omnibus
quae habuit carissima*
ad notam Minden állat dícsér, Űr Isten, tégedet

Ó én édes hazám, te jó Magyar ország,
Ki keresztyénségnek viseled paizsát,
Viselsz pogány vérrel festett éles szablyát,
Vitézlő oskola, immár Isten hozzád!

Egriek, vitézek, végeknek tüköri,
Kiknek vitézségét minden föld beszél,
Régi vitézséghez dolgotokat veti,
Istennek ajánlva legyetek immár ti!

Ti is ráró szárnyon járó hamar lovak,
Az kiknek hátokon az jó vitéz ifjak
Gyakorta kergetnek s hol penig szaladnak,
Adassék egészség már mindnyájatoknak!

Fényes sok szép szerszám, vitézlő nagy szépség,
Katona találmány, új forma ékesség,
Seregben tündöklő és fénlő frissesség,
Én tülem s Istentől legyen már békesség!

Sok jó vitéz legény, kiket fel emeltem,
S kikkel sok jót tettem, tartottam, neveltem,
Maradjon nálatok jó emlékezetem,
Jusson eszetekbe jó tétetről nevem!

Vitéz próba helye, ki terjedt sík mező,
S fákkal, kösziklával bővös hegy, völgy, erdő,
Kit az sok csata jár s jószerencse leső,
Legyen Isten hozzád sok vitézt legellő!

Igaz atyámfia s meg hitt jó barátim,
Kiknél nyilván vadnak keserves bánatim,
Ti jutván eszemben hullnak sok könyveim,
Már Isten hozzátok, jó vitéz rokonim!

Ti is angyalképet mutató szép szüzek,
És szemmel öldöklő örvendetes menyek,
Kik hol vesztettek s hol élesztettek,
Isten s jó szerelem maradjon veletek!

Sőt te is, ó én szerelmes ellenségem,
Hozzám háládatlan, kegyetlen szerelmem,
Ki érdemem
.

Ti pedig szerzettem átkozott sok versek,
Búnál kik egyebet nekem nem nyertetek,
Tűzben mind fejenként égjete, vesszete,
Mert haszontalanok, jót nem érdemletek.

**VALAHÁNY TÖRÖK BEYT,
KIT MAGYAR NYELVRE FORDITOTTAK**

*„Älem čičegi dērer-iseŋ bir g'üle degmez,
sohbette g'özel olmazik'en bir pula degmez.*

Interpretatio quam in .Juliam retorsit

Ez széles világon mennyi virág vagyon,
mindaz sem ér egy rózsát,
Az oly vendégség is, kibén egy kegyes sincs,
mind az sem ér egy bakpát,
Én is minden szüznél, ki ez világon él,
felebb tartom Juliát.

* *

*Bana gedā déenler, dewletli hanom ioq-mi-dur?
ioqse ben adem degil-mi-om ia džānom ioq-mi-dur?*

Inter[pretatio] cum ornatu

Ti kik szegénységet én szememre vettek,
én hiszem azt tudjátok,
Hogy a vidám szemű s vékony szemöldökű
kegyes rabja nem vagyok,
S hogy ember sem vagyok, s lelkem is egy szál sincs,
talám azt alítjátok?

* *

*Iine ebrulerin qurmış k'emānī,
Atar gamzîŋ oqî, džāŋîm nişānî,
Iolune quomîşîm ben džism i dzānî,
Sever dilber beni, ben dahi anî.*

Esmét fel vetette szemöldök ijébe
szép szemének idegét,
Kiből tüzes nyilat szívembe ő bocsát,
lövén mint feltett jegyét;

De bár vesszen fejem, tudom, szeret engem,
szintén mint én személyét.

* *

*Nig'âr-â sende hatm olmiš g'özelliğ, tazeluğ, ıerliğ,
Beni bu gam budzagonda quoiasin bu-mi-dur erliğ?*

Te benned Julia, mind világ csudája,
épen meg tetszik szépség,
Ékesség, édesség, eszesség, szelédség,
udvari gyönyörűség,
De hogy búmban így hadsz, s csak még ingyen sem szánsz,
az-é a jó emberség?

* *

*Beni dzerriile üldürse demem ol iäre qanlı-dur,
Halâl olsun aña qanom g'özel — — qalı-dur.*

Ha nagy haragjában megöl is Julia,
mégsem mondom gyilkosnak,
Azért mert csak ötet, senki nem egyebet
vallok én asszonyomnak,
Mint örökös úr bír lelkemmel, ha rá sir,
hogy véget nem vet búmnak.

* *

*Dédöm ol šâh g'özele: var-m-ola bir mâh bedeli?
G'ül gibi g'üldi, dedi kim: iâ ne sandiğ be deli?*

Egykor szép Juliát látván hogy ő magát
egy szép tükörben nézné,
Kérdém: E világra ily szépséget másra
Isten valljon adott-é?
Mosolyga s felele: Ily szép ki lehetne,
(mond) megbolondultál-é?

* *

*Kimseler g'örmiš degil-dür tenden džanıñ gittigön,
İlla ben g'özümle g'ördöm, ište džānom-dur giden.*

Mikoron ki repül lélek beteg testből
soha senki nem látta,
De az én szerelmem, ki olyan mint lelkem,
hogy fejemet el hadta,
Most szemem jól látta, de vélni sem tudta,
hogy magát másnak adta.

* *

*Dilber dēmiš-ki: māl olanlar belāmüze
Lāik-mi-dür-ki qāil olaler dżefāmüze?*

Egykor szép Julia magában így szóla,
mond: kik engem szeretnek,
Egyaránt való jót méltó-é, hogy azok
mind fejenkint vegyenek?
Nem, mert nem igazság, hanem a boldogság
adatik már csak ennek.

* *

*I benöm g'ül iüzli iāron, dünemi zendām eileme.
'Ašigī tepelejüp qan üstiüne qan eileme.
Vart olur rāqup g'elür, düşersönöz sohbetine,
Saqīn-ki sen ol ol-vartī quallari, divān eileme.*

Rózsa színü lelkem, én édes szerelmem,
ne kösd meg világomot,
Szánj engem rabodot, ki tűröm kínodot,
nézd, kérlek, nyavolámat.
Más ölében ne dől, hanem inkább meg öll,
hogysem úgy többits búmot.

[„CELIA” VERSGYŰJTEMÉNY]

[ELSŐ]

.....

[MÁSODIK]

.....

Kit csak azért mível, hogy esmét nagy tűzzel
veszesse el életem,
Hozzám azért most láss, Mars, Diana, Pallas,
most legyetek mellettem!

Cupido, nyiladnak magam vagyok-é csak
célül támasztott jele?
Csak az én szívem-é, valljon s nem egyéb-é
nagy szenednek tűz helye?
Csak az, ő így szóla s ha bánod, tégy róla,
úgy mond, ha jóm nem kelle.

Megadtam magamot, kösd meg bár karomat
rab szíjaddal Cupido,
Csak fejemet ne vedd, életemet szenvedd,
ne járjak úgy mint Dido,
Ki hogy csalatkozik, törben bocsátkozék:
segéll szerelmet szító!

UGYAN AKKOR, HOGY MEGKEDVELI CELIÁT,
*ekképpen könyörög mindjárt neki, hogy kegyes szemeit reá vetvén,
vegye be szerelmében s vidám jó kedvében*

Két szemem világa, életem csillaga,
szívem, szerelmem, lelkem,
Kinek módján, nevén, szaván szép termetén
jut eszemben énnekem
Régi nagy szerelmem, ki lón nagy keservem,
végy szerelmedben engem!

Reménlett jóm kincsem, mi örömmel hintsem
én ez árva éltemet?
Ki csak te rajtad áll s nálad nélkül halál,
csak tüled vár kegyelmet,
Hogy ha utálod azt, ki téged néz s virraszt
s magánál inkább szeret?

Hajnalban szépülnek fák, virágok, füvek
harmaton hogy nap fel kél,
Cseng szép madár szózat, vígan sétál sok vad
reggel, hogy elmúlt éfél,
Újul zöld bokor is, de nekem akkor is
gondom csak merő veszél.

HARMADIK

*kiben köszöni Cupidónak hozzá való kegyelmét, tudni illik,
hogy Celiát szerelmére felgerjesztette, s keziben adta
azon nótára*

Kegyelmes Szerelem, ki ily jól tél velem,
áldott legyen te neved!
Veszendő voltomban hogy segéllél mostan,
hála legyen teneked!
Kérlek panaszimért, ki téged gyakran ért,
jódot rólam el ne vedd!

Keserves fájdalmim, gyötrő gondolatim
távozzatok el tőlem,
Kik mind éjjel-nappal csak búval bánattal
forgottatok körülöm,
Mert meg kegyelmezett s minden jót végezett
Celia én felülöm.

Ez föld szép virágja, éltető illatja
hogyha szívemre hatott,
Miért szomorkodjam? s vígan mért ne lakjam?
mért visellek bánatot?
Hiszem elég eddig az míg nem voltam víg,
hadd éllek már jó napot!

Az ország csillaga, szerencsés világa
hogy ha fejemre terjedt,
Nekem szolgál, fénlik, más elől el tűnik,
csak egyedül rám gerjedt,
Hát mi bút rettegek? miért nem örvendek?
lám nem érzek kint s terhet!

Ez világ mi nekünk, kiben mi most élünk,
vendég fogadó házunk,
Kiben ha ma lakunk, vagy jót vagy bűt látunk,
de holnap meg ki múlunk,
Azért azon legyünk, az míg tart életünk,
legyen vig telünk nyarunk!

NEGYESDIK

*kiben az Celia feredésének módját írja meg, annak felette pedig
termetéről, maga viseléséről és szépségéről is szól*

Csudálván egy ferdőt, ki felette nagy gőzt
magában eresztene,
Ferdős okát mondja: Ez, úgy mond, nem csuda,
mert Celia ül benne,
Kinek mezítelen testére szerelem
gerjedvén füstí menne.

Mint az kevély páva verőfényen hogy ha
kiterjeszti sátorát,
Mint égen szivárván sok színben horgadván
jelent esőre órát,
Celia oly frissen, új forma sok színben
megyen táncban szaporát.

Mint nap szép homállyal feje felhő által
verőfényét terjeszti,
Oly gyenge világgal vékony fátyol által
haja szénét ereszti
Celia be fedvén s mellyén tündökölvén
drága gyémánt kereszti.

Támadtakor napnak, mint holdnak csillagnak
hogy enyészik világa,
Úgy menyek-szüzeknek, mint az szép füveknek
vesz szépsége virága,
Mihent közikben kél Celia, az kinél
égnek nincs szebb csillaga.

ÖTÖDIK

*kiben az Celia szerelméért való gyötrelmről szól,
hasomlitván az szerelmet hol malomhoz s hol haranghoz*

Mely csuda gyötrelm ez, hogy az szerelem,
búmrá most malommá lett,
Hol mint gabonáját engemet szolgáját
szép Celiával őrlet,
Siralmam patakja az kereket hajtja,
kin liszté létig töret.

Im az nagy szerelem miatt búsult lelkem
 már szintén harangá lett,
 Kit szerelem bennem félen vér ellenem,
 rám támadván amellett,
 Azért kong jajszóval, zúg fohászkodással
 szegény, nyugalma helyett.

Mint egy kristály követ soha el nem törhet,
 noha éget verőfén,
 Úgy az én szívemet, noha vall gyötrelmet,
 el nem rontja tüzes kén,
 Csak gyúl szegény s hevül, mert szertelenül fül,
 mint kristál, kit süt hev szén.

In eandem fere sententiam

Kiáltok, csak bolgok, mint meg szélhűdt ember,
 Mert belől égek mint tűzben száraz kender,
 Gondom, búm, veszélem véghetetlen tenger.

Paradicsombeli szépség ábrázatja,
 Virágzó szép tavasz képe állapotja,
 Szépségnek s nem csak szépnek magát mondhatja.

HATODIK

*kiben az szeretőjétől való el váltán kesereg, féltvén,
 és itt az lelkéhez is hasomlitja*

Az mely keresztyén hű s kiben nincs hamis szű,
 lelkét ördögtől félti,
 Nem csuda én is hát, hogy féltem Celiát,
 midőn gonosz késérti,
 Mert csak ő az lelkem, csak ő jóm énnekem,
 életmet ő segíti.

Ó siralmas szállás, kit keserves vállás
 szegény fejemnek rendelt!
 Immár hova legyek s ölemben kit vegyek,
 ha szántalan bú terhelt?
 Ó szerencsétlen nap, ki elragad és kap
 attúl, ki híven kedvelt!

Szerelmesétől vált nem csuda az halált
 hogyha fejére kéri,
 Mert búában halál orvosságot talál,
 fájdalma végét éri,
 De az szörnyű vállás végtelen kín vallás,
 szívét öröké sérti.

HETEDIK

kiben az kesergő Celiárul ir

Mely keserven kiált fülemile fiát
 hogyha el szedi pásztor,
Röpes idestova, kesereg csattogva
 bánattal szegény akkor,
Oly keservesképpen Celia s oly szépen
 sírt öccse halálakor.

Mint tavasz harmatja reggel ha áztatja
 szépen jól nem nyílt rózsát,
Mert gyenge harmattúl tisztul s ugyan újul,
 kiterjeszti pirosát,
Celia szintén oly, hogy ha szeméből foly
 könyve, mossza orcáját.

Mint szép liliom szál, ha félben metszve áll,
 fejét földhez bocsátja,
Úgy Celia feje vagyom le figesztve,
 mert vagyon nagy bánatja,
Drágalátos könyve hull mint gyöngy görögve
 vagy mint tavasz harmatja.

NYOLCADIK

kiben a maga ok nélkül való gyanúságában bankódik

Ó én bolond eszem, ki ezt cselekszem
 hamis gyanúsággal,
Kiért méltó volnék, hogy halált kóstolnék,
 ezt mívelvén nagy jómmal.
Már mint lellem kedvét? ha éltig csak rám vét
 keserves siralommal.

Átkozott gyanúság, kétséges boszúság,
 gyógyíthatatlan méreg,
Ahova te beférsz, onnan nehezen térsz,
 oda ragadsz mint kéreg,
Dühötöd mérgeddel, kit szerelem legel,
 a pokolbeli féreg!

Nemz téged álnokság, szó, hír és hazugság,
 tart esztelen bolondság
Segít értetlenség, nevel hertelenség,
 nem nyughatol gonoszság,
Te miattad elvész, ki hinni gyorsan kész,
 s kiben nincs jó okosság.

De az ki okossan s elébb bizonyosan
szónak végére megyen,
Vagy maga gondolja, vagy mástúl meg tudja,
minek mi oka legyen?
Ezt bezeg nem bántod, mert magad is látod,
hogy erőd kicsint tegyen.

Szép Procris te régen vesztvén szörnyüképpen
halálra eresztetted,
Szép Dianirával nem akarattjával
Herkulest elvesztetted,
Most is hol szerelem, lesz ott szü gyöttelelem,
hol fészkedet verheted.

Távozzál el tőlem, mert elhidd felőlem,
hogy csak heában furdalsz,
Az igaz szerelem lakik együtt velem,
csak kár hogy így ostromlasz,
Távozzál hát tőlem, vész el már előlem
gonoszság, mert meg romtasz!

In eandem fere sententiam

Vétettem ellened, kételkedvén benned,
lelkem, ó szép Celia,
Könyörgök, vétkemnek miatta kedvednek
rajtam ne legyen híjja,
Meggyek, ha el veszek, ha hamuá leszek
kemény haragod mia?

KILENCEDIK

*kiben Juliához hasonlítja Celiát minden állapotjában, Cupidóval is
jeddik, hogy (holott hazájából is ő kergette ki) ott sincs nyugalma miatta*

Julia szózatját, kerek ábrázatját,
Cupido úgy mutatja
Celia beszédén, örvendetes képén,
hogy mikor szemem látja,
Juliának véli, mikor tekintéli,
mert szívemet áztatja.

Egyenlő két rózsza kinek mind pirosa,
állapotja, színe egy,
Sem egy ágon termett, kit zöld levél fedett,
nem hasonlóbb két ért meggy,
Mint ez Juliához, kinek szép voltához
gerjedek mint Aethna-hegy.

Átkozott Cupido, szerencsémét rontó
régi nagy ellenségem,
Hazámbúl kiűzél, ide is rám jüvél,
érd bátor immár végem,
Csak tüzedet ne szíts, szüvemben se többits
régi szerelmes mérgem!

Dühös, elégedjél amint ki kergettél
engemet szép hazámbúl,
Elégedjél, kérlek, itt is, az mint félek,
ne űzz ki nyugalomból,
Mi jutalmod bennem, ha esem tüzedben?
mi hasznod nyavolámból?

Virága éltemnek, akinek örüllek,
teljességgel el száradt,
Vidám kedvem helyett, kiből vészek mellett
keserűség rám áradt,
Siralmas káromon való nagy panaszzom
miatt nyelvem elfáradt.

Immár zászlód alól ki töltöm, sőt távol
járok nagy seregedtül,
Mert kis haszon mellett túrnöm sokot kellett,
míg vártam te kezedtül,
Immár uram is más, Pallás és vitéz Márs,
kik mentenek tüzedtül.

Gondolkodván rajta csak tétova hajta
fejet Cupido szómon,
Monda: Szegény Mars-é gyámolod s nem más-é?
Hát hol az én hatalmom?
Ketten csak ti vadtok, kik semmit nem adtok
én bosszú állásomon?

Azelőtt is maga Márs meg gondolhatta
mint járt egyszer miattam,
Mikor kedve ellen merő mezítelen
mindennek látni hattam,
De az mint esmerem, nem gondoltok velem,
de meg mutatom magam!

Meggyek? Hová legyek? Jobb-é hogy engedjek?
Mert se Márs Cupidónak
Nem árt vitézséggel, sem Pallás elmével
úgy mint világ bírónak,
No tehát engedek, mert vele sem érek
én is hát ez rontónak.

TIZEDIK

kit egy citerás lengyel leányról szerzett

Szít Zsuzsánna tüzet szüvemből magára,
Cupidóval üzet szerelme dolgára,
Mert kis szája, szép orcája, mint pünkösti új rózsa,
Fényes haja nap csillaga vagy sár arany sárgája,
Vékony derekacskája.

Mutat angyali fént szerelmes szemével,
Piros angyali szént szerelmes szemével.
Ha hozzá int, vígan tekint, szüvemben örömet hint,
De ha megint úgy néz amint kit gyűlöl szüve szerint,
Ottan érzek súlyos kint.

Kegyes ábrázatja én aránzó célom,
Citeraszózatja búm rontó acélom,
Vénus fattya lelkem hatja, ha szózatját hallhatja,
S ha láthatja, nincs bánatja, búmot mind el mulatja,
Hogy jó kedvét mutatja.

Kártyát játszván velem vet szüvet tromfomra,
Kit az bölcs szerelem így magyaráz jómra
Mondván: Ne féll! sőt vígan éll! mert tied az szép személ,
Veres levél tromfodra kél, csak azért hogy jót reménll,
Semmi gonoszt te ne véll!

Mert már neked adta nagy szerelmű szüvét,
Viszont nála hadta szüvedet, ő színét;
Így túled vett szüven szüvet, kit tart mint drága követ,
Örül s nevet s vígan követ téged, mert lát víg kedvet,
Kit régen eszében vett.

Így volt akaratja, hogy meg nyilatkozzék,
Vagy immár barátja, ne féll, hogy változzék.
Meg említsen és segítsen, gyakran örömmel hintsen,
S rád tekintsen s ne felejtse, kinél több jó már nincsen
S kit nem adnál sok kincsen.

Lengyel szép Zsuzsánna vervén citeráját
És mondván utána gyönyörű nótáját
Eszem vesztve, el tévesztve, szerelmében sillyesztve,
Fel gerjesztve és ébresztve, szüvemet el rekesztve,
Belső tűzzel emésztve.

*AZ CORTIGIANÁRÓL,
Hannuska Budowskionkáról szerzett latricanus vers*

Friss szép fehér póka,
Édes szűrő móka,
Porcogós Annóka,
Szerelemnek oka,
Mit haragszol?
Hogy nem játszol
Velem, kivel egy fraj szól?
Ládd-é víg ki ki táncol?

[CÍM NÉLKÜLI VERSGYŰJTEMÉNY]

AZ ERDÉLI ASSZONY KEZÉRŐL

Ha szinte érdemem nincs is arra nekem,
hogy ő engem szeressen,
Csak áldott kezével, mint szép ereklyével
engem mint kórt illessen,
Legyek ferge rabja, bátor ne szolgálja,
csak szinte el ne vessen.

AZ MAGA ELMÉJÉNEK
GYORS VOLTÁRÓL AZ SZERELEM MIATT

For gerjedt elmémre, mint hangya fészekre
sok új vers, mint sok hangya,
Arra mert szívemben gerjede szüntelen
szerelmed tüzes langja,
Szózatod bűm verő vigaság tételnek
gyönyörű édes hangja.

AZ CELIA BÁNATJÁRÓL

Mint szép liliomszál, ha félbe metszve áll,
fejét földhöz bocsátja,
Celia szép feje úgy áll le figesztve,
mert vagyon nagy bánatja,
Drágalátos könyve hull mint gyöngy görögve,
vagy mint tavasz harmatja.

*BÁNJA, HOGY HAJNALBAN KELL
AZ SZERELMESETŐL ELMENNI*

Hajnalban szépülnek fák, virágok, füvek,
harmaton ha nap fel kél,
Cseng szép madár szózat, vígan sétál sok vad,
reggel hogy el mult éfél,
Újul zöld bokor is, de nekem akkor is
dolgom csak gond, bú, veszél.

FULVIÁRÓL

Lettovább Juliát, s letinkább Celiát
ez ideig szerettem,
Attól keservessen, s ettől szerelmessen
vígan már búcsút vettem,
Most Fulvia éget, ki ér bennem véget.
mert tüzén meg gerjedtem.

FÜGGELÉK

A KÖLTŐ „MAGA KEZÉVEL ÍRT KÖNYVE” 54. VERSÉNEK SZERZŐI VARIÁNSA

EGY ÚTON JÁRÓ SZERZETTE ÉNEK

kiben panaszkodik és kérdezkedik magába nyavalyás a Julia kegyetlensége felől, mert Juliának nevezte volt az szeretőjét, noha más volt neve. Mely kérdezkedésinek mindenikére választ és értelmet vesz az erdő hangosságátul mindenik vers végiben, mert erdőn menvén énekelte ezt az úton járó. De nem könnyen értheti meg az éneket, a ki nem tudja, micsoda az Echo. Az pedig semmi nem egyéb, ha nem csak az a hangosság, ki vagy palotátul vagy erdőtül vagy egyéb hangos helytül szót: embernek rikoltására vagy éneklésére, az szózat után, az mondott igének végében felelet képpen esni. Ezt az Echót az régi bölcs vers szörző deákok tündér asszonnak hirdették lenni, s erdők között lakni, s csak akkor szólni, midőn az úton járók az erdőken által mentekben énekelnek. Azért az Echo semmi nem egyéb ugyan valóban igazán, hanem csak az erdő hangossága, s ez az ének értelme.

Ó magas kösziklák, kietlenben nőtt fák,
kik nagy szerelmem tüzén
Igaz bizonságim vattok, mert kínaim
tudjátok szinte mint én,
Ki látta világon, hogy így nyomorogjon
más mint én, veszett szegén?

Echo:
En.

Ki felele nekem? Távul az erdőben
lőn ugyan valami szó.
Talám egyik tündér jár itt valamiért,
vagy valamely nyulászó?
Ha ló nem nyerített, ki itt csörögetett,
lévén lábain békó?

Echo:
Ekhó.

Echo, te szóllasz-é, mondd meg, ha tudod-é,
ott ki vigasztalhatna?
Búm helyett örömet, halálért életet
énnekem ki adhatna?
De mondd meg ki neve, kit jóknak felette
szívem inkább kívánna?

Echo:

Anna.

Az bizon, megvallom, de jó szolgálatom,
mondd meg, ha kell-é vagy nem?
Az én szép Júliám, leszen-é jó hozzám,
vagy mind csak ily kegyetlen?
Hogy régen szolgálom, leszen-é jutalmom,
kell-é jót reménlenem?

Echo:

Nem.

Kegyetlenségéért, türtem sok kínjáért
hát még Istentől sem fél?
Illyen szép személben mint kedves fészekben
kegyetlenség hogy hogy él?
Mert mint nyelved beszél, búmmal én hiszem él,
hogy ily igen nem kímél?

Echo:

El.

Ó hova legyek hát, türvén ennyi kínját,
kivel vett körös köröl?
Nincs út szerelméhez, mert immár elvetett
ez kegyes szemei elől;
Vetett gyötirelemre, kiben megöl végre,
amint látom, hogy gyűlöl.

Echo:

Ol.

No csak mutasd módját, mint olthassam langját
szerelmemnek, ki csak nő,
Vagy hogy így szeretem, s kegyelmét nem érzem,
ne talám oka nem ő,
Hanem más gonosz nő, ördögös bűvölő,
mert kegyes ő, semmint kő!

Echo:

O.

Hát meggyek én veszett, kit szerelem éget,
s kit már hozzá nem fogad?
Szívem régi bűmba, mint szép virág nyárba,
ím látod, hogy úgy hervad,
Azért add tanácsod, szánjad nyavalámat,
ha sebemet gyógyíthadd.

Echo:

Hadd.

Vajha el hagyhatnám, volna mi nyavaláyám?
De a lelkem mint gerjed,
Mikor szép orcáját, mint pünkösöd Rózsáját,
látom, hogy pirul, terjed,
Ha szép voltát látnád, el hadni nem hadnád,
nézd meg csak és esmerjed.

Echo:

Merjed.

Nem merheti szívem, hanem ha két kezem
végez ki életembűl,
No törrel, méreggel nagy bűmot verem el,
mert ki estem kedvébűl,
Látom, hogy csak gyűlöl, énnekem nem örül,
s rajtam nem is könyörül.

Echo:

Örül.

Ó vajha örülne, s szerelmébe venne,
veszne szívem bánatja,
De nem azt jelenti kemén tekinteti,
s az mint magát mutatja,
Hogy ismét szeressen, nem adja azt Isten,
noha lelkem imádja.

Echo:

Adja.

Ha Isten azt adja, lelkem viszont áldja nevét
minden időben;
Hiszem is, meg adja, és szívét fordítja
még végre szerelemben
Vidám Juliának, ki egyike annak,
kiknek hazájok a Men.

Echo:

Amen.

Meg dicsőült színben, hogy gerjedt szivemben
kedves Julia tűnék,
Én úton mentemben, egy sűrő erdőben
föl szóval így éneklék,
Verseim végiben kérdezkedésimre
Echótúl ily választ vék.

[TÖREDÉKES SOROK ÉS CIMEK]

Pokolbeli kísértetek faggatnak

✱

Eger, vitézeknek ékes oskolája,
Jó katonaságnak nevelő dajkája

✱

JEPHTES HISTÓRIÁJA

✱

Ha szól is dolgodhoz,
félben vess az mit mondott

UTÓSZÓ

A VERSEK SORRENDJE

Azért nevezhető kísérletinek ez a kiadás, mert — a korábbi kiadói gyakorlattól eltérően — Balassi Bálint verseit nem a soha pontosan meg nem állapított kronológia alapján, hanem elvszerűen a költő saját versgyűjteményeinek (ciklusainak) sorrendjében közli. Balassi 1589-ben összeállította ún. *Maga kezével írt könyvének* kétszer harminchármas sorozatát. Tanítványának, Rimay Jánosnak adata szerint ez elé szánhatta istenes verseinek és zsoltárparafrázisainak harminchármas gyűjteményét, amelyből azonban ekkor még csak tíz vers állt készen, s amely végül is befejezetlen és megkomponálatlan maradt. A valószínűleg $(10 + x) + 33 + 33 =$ kilencvenkilenc versre tervezett háromrészes könyv nyitó mikrociklusa viszont elkészült: ez a *Hymni tres ad S. S. Trinitatem* (Három hymnus a Legszenőbb Háromsághoz) c. kis sorozat, amelyben a verssorok száma nyilván nem véletlenül épp kilencvenkilenc. Nincs nyoma annak, hogy Balassi 1589-es — kéziratban vagy nyomtatásban való terjesztésre szánt — tervezett kötetét, pontosabban hamar feladott kottatervét később hasonló tervek követték volna. Ám későbbi versei is *valamennyien* filológiaiailag jól rekonstruálható gyűjteményekben maradtak ránk, olyanokban, amelyek gyűjtemény-közi utalásaik, szerkezeti hasonlóságaik rendszerével kétségtelenné teszik, hogy a költő annak az eszményi olvasójának szánta őket, aki korábbi gyűjteményeit is ismeri.

Elsőként Gerézdi Rabánnak és Klaniczay Tibornak *A magyar irodalom története* c. kézikönyvben megjelent Balassi-fejezete (Bp., 1964, I, 471) tartalmazta azt a sejtést, hogy a költő *Maga kezével írt könyvének* ránk maradt rossz másolatából is kikövetkeztethetőnek látszik egy háromszor harminchármas, rendkívüli megfontoltsággal létrehozott kompozíció. A szerzőpár, feltehetően a sejtést ért határozott visszautasítás (*Irodalomtörténeti Közlemények*, LXX [1966], 219), következtében, később nem haladt tovább ebbe az irányba. Sajnos már csak Gerézdi Rabán halála után ismertettem (*Irodalomtörténeti Közlemények*, LXXIV [1970], 672—679) néhány megfigyelést, amelyek nagy mértékben harmonizálták a Gerézdi—Klaniczay-sejtéssel. Később (*Acta Historiae Litterarum Hungaricarum*, XIII [1973], 38—40) poétikailag próbáltam hasznosítani e megfigyeléseket. Ekkor jelent meg Varjas Béla *Balassi házassá-*

gáig szerzett énekeinek ciklusa c. cikke is (Régi magyar századok, Bp., 1973, 7—10), amelyben a Gerézdi—Klaniczay-sejtésre vonatkozó textológiai állásfoglalás nélkül, de azzal összhangban elemezte a költő *Maga kezével írt könyvének* első sorozatát, főleg a költő önéletrajzi vallomása-ként értelmezve azt. Az 1976 májusában, Egerben tartott Balassi-konferencián Varjas Béla immár Balassi egész *Maga kezével írt könyvét* elemezte, magam pedig (mindkét előadás: *Irodalomtörténeti Közlemények*, LXXX [1976], 5—6. sz.) a Gerézdi—Klaniczay-sejtést a többi gyűjteményre is kiterjesztve a jelen kísérleti Balassi-kiadás egészére tettem többé-kevésbé kedvezően fogadott javaslatot, s megpróbálkoztam a gyűjteményt komponáló Balassi poétikájának felderítésével.

Az érdeklődő olvasó az itt felsorolt közlemények inspiráló hatását is felhasználhatja ahhoz, hogy a maga számára értelmezze Balassi versgyűjteményeit. Azonban Balassi költészete olyan folyó — Boccaccio Dante-életrajzának hasonlatával élve, bár Balassi talán nem olvasta Dantét —, amelyen a bárányok is átgázolhatnak, de amelyben az elefánt is kedvére úszhat: nyilvánvaló értelmével a jámbor elméket szórakoztatja, titkos értelmével a bölcseket gyönyörködteti. Így még akkor sem volna helyénvaló, hogy e könyv utószava az elrejtett értelem igaz kulcsát az olvasó kezébe adja, ha az utószó írója rendelkezne ezzel a kulccsal.

A VERSEK SZÖVEGE

E téren ez a kísérleti kiadás nem alakított ki új elveket, és lényegében az Eckhardt Sándor által megállapított, Stoll Béla által javított hagyományos szöveget közli. A legnagyobb eltérés, hogy egy, korábban általánosan Balassi művének tartott verset (*Ime ez szívembe...*), mint ismeretlen szerzőtől származót, nem közöl, a függelékben közli viszont a *Maga kezével írt könyve* 54. darabjának egy szerzői variánsát, noha a költő korábbi kiadói összeolvasztották a két szöveget. (A versnek egy harmadik szerzői variánsa is ismeretes a *Szép magyar comoedia* nyomtatott töredékéből, de ezt — a nagyobb kompozíciók egységének tisztelete miatt — csak a pásztordrárával együtt, annak részeként lehetett volna csak közölni.) Megjegyzendő egyébként, hogy a szerzői variánsok kérdése Balassi néhány más versének esetében is még megoldásra vár.

E kiadás néhány száz új — főként apró — szövegjavítása elsősorban a címekre és a 16. században még feltehetően külön szóként ejtett, sőt, még a 17. századi utókor által sem egybeírt szavak különírásának prozódiailag nyilván nem közömbös eseteire irányult. Balassinak mindössze tizenöt verssora maradt fenn saját keze írásában, többi művét csak romlott másolatokból ismerjük. Aligha helytelen a figyelmeztetés: a *szívem, éll* ('élj') stb.-féle alakokat nem kell egészen bizonyosra venni. Eckhardt Sándor átírási elveinek nem nagyon megalapozott dogmatizmusát ez a kiadás enyhíti ugyan, de koncepciótlanul: a feladat az új kritikai kiadás többéves munkája marad.

Itt mondok köszönetet Stoll Bélának, aki vállalkozott a textológiai lektorálásra, és Varjas Bélának, aki e kiadás számára átengedte három punlikálatlan szövegigazítását.

H. I.

KIADÁSUNKRÓL

A Balassi-kutatások új korszakának a kezdetén állunk, és ha a kínákozó lehetőségeket nézzük, legalább olyan jelentős eredményeket ígérnek kell tartanunk, mint volt az első, az éppen száz esztendővel ezelőtti időszak, amikor megtalálták a Balassi-kódexet, vagy az 1940-es éveké, amikor Eckhardt Sándor egymás után jelentette meg Balassikönyveit, majd Stoll Béla felfedezi a költő sajátkezű versszemelvényeit, illetve az 1960-as éveké, amikor Klaniczay Tibor megírja *A szerelem költője* című tanulmányát és ismertté válik a Szép magyar komoedia szövege. Meggyőződésünk szerint a most kezdődő Balassi-reneszánsz a nagy költő művészetének feltárása és értelmezése jegyében alakul majd, művészi öntörvényeinek leírása kerül előtérbe az eddigi életrajz-központú szemlélet ellenében. Ezt hirdette meg az 1976-os egri Balassi-értekezéslet (szövegei az ItK. 1976. 5—6. számában), s szerény hozzájárulásával az új kutatásokat szeretné serkenteni Balassi-kiadásunk is. A kutatókat mindinkább a költő és műve foglalkoztatja majd, a Balassi-filológián kívül a Balassi-poétika is — egyszerre tömény XVI. századiságával és modernségével, természetesen már az elmúlt négyszáz esztendő költészettörténeti tapasztalatainak a tükrében.

A költő írói szándékáról vannak már ismereteink, Eckhardt Sándor és Klaniczay Tibor feltárta és értelmezte ezeket, jól látjuk tehát, hogy Balassi nem ösztönös s nem „naiv” költő volt, hanem poeta doctus XVI. századi módon, retorikai ismeretekkel gazdagon. A kutatások feltárták irodalmi mintáit, kimutatták a kora világirodalmától kapott ösztönzések forrásait, sejtjük tehát műveltsége jellegét is. Azt is tudjuk, hogy foglalkoztatta mind az ihletnek a kérdése, mint pedig — mintegy abból következően — a „vékony” és a „vastag tudománnyal” készült ének problematikája, hogy ismerte az öncélú költészet örömét, a „sibi canit et Musis” elvének a vonatkozásait. A Szép magyar Comoedia ajánlásából pedig egyértelműen kiolvashatjuk, hogy Balassinak költői programja is volt: „irodalmat” csinálni. S ha elszórt nyilatkozatait, valamint kortársai tanúságtételeit összegyűjtjük, akár azt is feltételezhetjük, hogy az „irodalmi élet” igénye felé közeledett. A maga kezdeményező, úttörő szerepével azonban kétségtelenül tisztában volt. „Nekem ennyi sok kölembkölembféle károkat vallott szegénlegénnek igaz elég csak elkezdni is, azmint egyebnek oztán fogyatozás nélkül véghez vinni és megékesíteni...” — írta komédiája ajánlásában. Mert vannak költők Magyarországon is, Erdélyben is, egymással versengők (költői versenyről pedig maga is hírt ad versében), akik megérdemlik, hogy megismertesse velük a „Comédia-szerzést új forma gyanánt”. Sokszálú, „teljes” program volt az

övé a jelek szerint, magába foglalta mind a nyelv („Ha én is azért az magyar nyelvet ezzel akartam meggazdagítani, hogy megesmerjék mindenek, hogy magyar nyelven is meglehetne ez, mi egyéb nyelven meglehet...”), mind az irodalmi formák kérdését, s mi több a forma-használatban eljutott a manierizmus irodalmi öncélja édességének ízéhez — nem véletlenül éppen a Júlia- és a Célia-versek közötti interregnum idején, minthogy alighanem erre az időszakra kell tennünk nagy költői fordulatának pillanatát is: a „poeta doctus” ekkoriban válik modern értelemben vett tudatos költővé, aki a versírás gyakorlati céljai után megismeri immár a „költői” cél szépségét is, a „haszon” nélküli verselés örömét. Ekkoriban ismer magában a szuverén költőre, s kezd akként is viselkedni. Már nem a versírásról van nála szó, hanem a költészetről, s nem is pusztán a maga magánéletről, mint feltételezni szoktuk, hanem az élet költői értelmezésének a kérdéséről, amely a „maga kezével írott könyvének” kompozíciójában ad hírt magáról, s mit éppen kiadásunk szándékozik egyértelművé és láthatóvá tenni — azzal, hogy a költő intencióit követi.

Hogy pontosan mikor is következett be ez a Balassi Bálint egész költészetének új fényt és értelmet adó fordulat, megállapítani, filológiai szempontból kielégítő módon dokumentálni nehéz feladat. Szép magyar Comoediája ajánlása és prologusa szerint költői terve akkor még nem kristályosodott ki egészen, hiszen az „irodalmi” megoldások és célzatok társaságában még ott találjuk a gyakorlati-hódító célzatot is: „Hogy peng ez dolgot vettem előmben, s mást nem, oka ez, hogy az én véghe-tetlen nagy szerelmemnek valami példáját akartam mégis ez Comediában megmutatni annak, az kinek nevének emlékezetére az igaz szerelemben nagy alázatosan, engedelmesen meghajol mindenkor az én térdem. Vegye azért jó néven tőlem, régi nyomorult rabjátúl ez kis ajándékomat, s ha az Isten azt hatta, hogy áldozzék régen az én lelkemmel, égetvén nyavolást az ő régi szerelminek tűziben, boldogítson immár meg valaha az igaz lelkem áldozatjáért ennyi sok kivallásom után... stb.” De már jó úton van, hogy a maga szerelmi élete kérdéseinek általános és egyetemes jelentéssel bíró háttérét felfedje, s vallhassa, hogy „a” szerelemről van már szó, amelybe a magyar nemzetet merülni látta már egykori tanítója, Bornemisza Péter, s napról-napra tapasztalja költőnk a hatalmát. Amikor tehát a szerelem fogalmi meghatározását adja („Az szerelem azért semmi egyéb, hanem egy igen nagy kívánság, mellyel igyekezzünk nemcsak személlét, hanem minden jókedvét is megnyerni annak, az kinek mindenek felett szolgálni, engedni s kedveskedni igyekezzünk...”), már megkezdte a maga élete költői-bölcséleti átértelmezését. Amit az ember kezdett, azt a költő fejezte be, méghozzá a „Az maga kezével írt könyve” elkészítésével — azaz verseinek nem pusztán összegyűjtésével (ilyenre is gondolhatunk Lengyelországba indulása előkészületeinek sorában!), hanem múltjának költői interpretációjával, amit gyűjteménye megtervezettsége dokumentál.

Nyilvánvalóan szerepet kell tulajdonítanunk a Szép magyar Comoedia elkészültének is: ezzel foglalkozva kellett rádöbbsennie, hogy a maga

szerelmi élete is „drámai”, mint annyi emberé akkoriban Magyarországon, miként Prologusában meg is mutatja. Idézzük: „Mert tudok olyyanokat, kik házastársok előtt sem tagadták szerelmeket, sőt megmondották, hogy ők tekintet nélkül szeretnek, mely tekintet nélkül való szerelmeket midőn házastársok kérdené tőle mi volna: azt felelték, hogy semmi nem egyéb, hanem ők sem az Istent, sem az lelkeket, sem gyermekeket, sem életeket, sem tisztességeket, sem nemzeteket, sem hírt, sem Embert nem tekinthetnek az ő szerelmekben, hanem mindezeket hátrahagyván, az ő szeretőjüket kell szeretniük. Meg is halna pedig, ki kész lett volna szeretőjéért, tudok mind férfiat s mind Asszont, úgy penig, hogy ingyen nem más miatt, hanem maga keze miatt, sem egyébért, hanem csak az szerelemnek szeretőjéhez való megbizonyításáért kellett volna lelkeknek ez világból kárhózzal kimúlniok, ha az Isten meg nem ótta s tartotta volna őket csudaképpen...” Castelleti után ezért tartja továbbra is fogva a dráma műfaja, és fordul mostmár Buchanan: Jephthe című drámájához — a nagyon is konkrétan és az általános emberinek együttvillódzásában gyönyörködve.

Költészeti szempontból el nem hanyagolhatók bejtjei sem Szörényi László tanulmánya után (ItK. 1976. 5—6.), minthogy a szerző megragadta a bejtek logikáját, s mintegy megmagyarázta Balassi kis cikluskompozíciójának „értelmét” is. „Végigmentünk tehát a cikluson vagy sorozaton — írta Szörényi László —, és úgy hiszem, sikerült bizonyítanom, hogy nagyfokú egymásrautaltságban, szoros viszonylatrendszerben helyezkednek el ezek a versek. Kulcsszavak felelgetnek egymásnak, mégpedig igen szigorú rend szerint, a kijelentés és kérdés egymásutánjában megszervezett versekben. A kérdéseket tartalmazó darabok mindig továbbbivén a megelőző kijelentésekben lerögzített kép-értelmezéseket, új jelentéssel gazdagítják ezeket a kulcsszavakat, s így végül az elején jelzett világ- és lélekállapotot, tudniillik a szabad választást és a szerelmi vidámságot ellenkezőjére fordítják, az abszolút meghatározottságba és a szerelmi bűba. Csakhogy ez az ellentétezés nem a szokványos, hiszen mindvégig ugyanarról a sorshelyzetről, a feltétlen odaadást egyoldalúan vállaló és a másik féltől is — elismerve annak abszolút fensőbbiségét — azt követelő szerelemről van szó...” Ős-sejtje lenne Balassi „valahány török bejtje” ciklusainak, csak feltételezhetjük, de ma még nem bizonyíthatjuk. De hogy megkedvelte a ciklus-tervezést és ciklikus építkezést, bizonyos. Nézzük akár Szentháromság-himnuszát, akár „sajátkezü vesszemelvényeit”, a határozott rendezői elv érvényesülését láthatjuk. Hogy közben foglalkoztathatta egy olasz mintájú daloskönyv, Petrarca követő Canzoniere lehetősége is, nem mond ellene feltevésünknek — ez ciklusainak alakját befolyásolta elsősorban, „jelentését” azonban a bejtek tükrözte mondanivaló inkább megszabta már manierista felhangjaival egyetemben. Az is valószínű, hogy a Júlia-ciklust rendezgetve találta meg „magasabb szempontját”, méghozzá azzal a véletlennel, hogy a „gyermekségétől fogva házasságáig szerzett” énekeinek a száma éppen 33 volt. Így állt elő végül is az a sajátos helyzet, hogy a Petrarcát követő Balassi „dantei” tervét készíti el költeményeinek, mégha Dantet talán

nem is ismerte alaposabban. Tudhatott azonban róla, s Comédiájáról is a Szép magyar Comodia elkészítője, aki — íme — a maga élete költői értelmezésének feladatát vállalja magára, mint aki az „élet” után az „irodalom” bátyái mögé húzódik, átképezve egyúttal mindazt, ami az egyes versek konkrét valósága volt, s jelentése is hétköznapiakhoz kötődött. Kézenfekvő volt tehát, hogy a Júlia-énekek száma is 33 legyen. Valószínűleg nem pusztán valamiféle szimmetria kedvéért. Dantet idézte ez a szám, és már a manierizmus ösztönzéseire reagáló költő nyilván felfogta a sugallatokat. S tehetette, mert az „életút” költői értelmezéséről, felfogásáról volt szó, amikor is a költő, ha nem is az életút felénél, de mindenképpen valóban nagy fordulópontján állt. Talán ekkor szegődött mellé Vergilius alakja is: A kesergő Coeliáról című versében nem véletlen tehát a Vergilius-reminiscencia (V. Kovács Sándor), de az sem, hogy halála előtti operációjára készülődve ugyancsak Vergiliust idézi a jezsuita páterrel beszélgetve. „Vergiliusnál a Sibylla akkor mondja ezt a híres sort, amikor Aeneas az alvilág kapuján áteresztí...” — mondja Eckhardt Sándor Balassi idézetének metafizikai jelentőségét méltatva, hiszen a jelzett sor után Vergiliusnál a pokol leírása következik. Nem szolgai követésről, hanem eszmei befolyásról lehetett szó a költő életének költői megtervezése idején, az abban értelmet keresőnek a munkáját figyelhetjük, ahogy felfedezi ifjúkorában írott verseiben a nagy, az életet meghatározó szerelem keresésének, a céltalan csapongásoknak a „vörös fonalát”, mint aki az egyetlen és nagy szerelem befogadására és megélésére készülődik, s ahogy a Júlia-versekben a rátalálástól a drámai befejezésig végigéli verseiben. Talán azon kellene gondolkodnunk, hogy az istenes versek ciklusa miért maradt félben, hiszen ennek kellett volna egy újabb 33 költeményből álló ciklusként teljessé tenni a költői koncepciót. A Célia-verseket írva maradt-e el a költői kiteljesítés — nem tudjuk megmondani. Hacsak nem gondoljuk, hogy közben kialakult a Júlia—Célia—Fulvia hármasság lehetősége is, ami eredeti tervének elvetését eredményezte. A pusztta találgatások helyett azonban el kell fogadnunk Varjas Bélának az állítását, aki Balassi nagyciklusa című tanulmányában (ItK. 1976. 5—6.) leszögezi: „Így egészen világosan kirajzolódik egy 2x33, azaz 66 énekből álló füzér, amely Balassi lengyel földre való »kibujdosásáig« terjedő életszakaszának lírai regénye...” A „dantei” tervet teljessé tevő harmadik ciklusnak a hiánya nem jelenti azonban egyszersmind magának e terv realizálásának a megkérdőjelezettségét is. Balassi költői szándékainak értelmezése gondolati-esztétikai körébe hatoláshoz a filológia különben sem kínál minden esetben támaszt. A kiválasztottságnak azt a tragédiáját, amit Balassi Bálint megélt és megírt, egy „dantei” koncepcióban egyszerűbben és kézenfekvőbben lehetett elhelyezni, mint a „lírai regény” elképzelésben. Amaz egy költői én világgal és az élettel való dialógusáról vall, emez tükröztetést tételez fel, életeselemény és vers egyszerű viszonyát csupán, holott a ciklus megtervezettség kapcsán éppen átértelmezésről, új és teljességgel költői interpretációról van szó, amelyben az egyes versek elveszítik eredeti és hétköznapi vonatkozásait, lényegében a költő magánéletének a fordulataival való

viszonyukat is, mint ahogy új értelmet kaptak sajátkezü versszemelvényei is, elszigetelődve azoknak a verseknek a kontextusától, ahonnan vették. Úgy is mondhatnánk, hogy az egyes verseket Vénusz követője és szolgálja írta, de már Pallász felkentje rendezte ciklusokba ugyanezeket a verseket.

A ciklusok teljességének ígérete azonban felvillan mind kilenc bejtjében, mind Szentháromság-himnusz triptichonjában, és csupán az ilyen irányú kutatások hiányával magyarázhatjuk, hogy a ciklusokba fel nem vett versek csoportjában a rendezői értelmet nem fedeztük fel. Csupán a két ciklusnak bírjuk jó értelmezését — mindenekelőtt Klaniczay Tibor és Varjas Béla munkája nyomán. Klaniczay szerint „az Annával remélt házasság kudarca átszellemül ebben a kompozícióban az elérhetetlen boldogság reménytelen keresésének lelki folyamatává”. Túlságosan is el volt foglalva az irodalomtörténeti kutatás a versek életrajzi vonatkozásainak a vizsgálatával, és a költői „értelmet” éppen ezért nem a versekben, hanem Balassi Bálint életrajzában kereste. Ott, ahol nem találhatta. Hiszen már az első ciklus Morghai Kata nevére készült versében ezt olvashatjuk:

Mondják jüvendülők bizonynal énnekem,
Hogy születésemben Venus megkért engem
Arra, hogy csak magának szolgáltasson velem...

S ugyanebben a ciklusban látjuk a boldogság egében, az Isten-látás elragadtatásában Vénusz szolgálatát teljesítve, s a földön öröm és keserűség váltólázát szenvedve. Az égbe egy hasonlattal repül:

Mint az idvösség, semmi nem egyéb az Isten
színeinek látásánál,
Én boldogságom is csak abban áll,
ha szerelmét látom igazsággal...

(*Otődik az Gianeta padovana nótájára*)

s a „földön” is misztikus értelmet ígérő képben látjuk járni:

Oly nehéz lelkennek attúl elválása,
Ki szerelmét hozzám igazán mutatta,
Mint testnek halálban
Vagyon az léleknek nehéz távozása...

(*Vigesimum quintum Losonczy Anna nevére*)

Ha az első 33 versben a „forgandó szerelem, változó szerencse” (Kilencedik az Palkó nótájára kit az szeretőjével való haragjában szerzett) bizonyosságait látjuk felvonulni, s érzelem-legyezőjén a „szerelem s bosszúság” képei váltakoznak — mintha a török bejtekből kiolvasott „világ—lélek—test” hármasság tükröződne bennük (Szörényi László tanulmánya

alapján), a második, a Júlia-ciklus, ugyanakkor központi helyzeténél fogva is a bejtek hirdette „aggódás—SZERELMES—lélek” fogalom-hármaszt énekli ki, hogy az el nem készült harmadik ciklus — mostmár a bejtek jelzéseit követve — a „test—szenvedés—világ” ugyancsak hármas együtt-létét bizonyítsa. A Szentháromság-himnusz darabjaiban megfordul a sorrend, ám itt is fontos költői „szituációkat” látunk megjelenni. Az elsőben az én és világát a „kormányeltörésben” élményével, a másodikban az én és isten reláció jelenik meg, míg a harmadik az én és a szerelem vonatkozásait fogalmazza meg. Hogy valóban így van-e, kutatások hivatottak eldönteni. Vitathatatlanabb azonban a tény, hogy ciklus-tervével mindenekelőtt a művészet egébe emeli földi dolgait, vétkeit, szerelmeit, vitézkedéseit, ez pedig együttjár mind a retorikának, mind pedig az élet-filozófiának az „egébe” való emeléssel is. Nem lehet véletlen tehát, hogy akkor, amikor már Fulviát szereti, a maga keze írásában fennmaradt szemelvény-ciklusa is rendbe szedetten mutatja költői világát: ez a kis, öt darabból álló ciklus amikor összefoglalása megtett útjának, vallomás költészetéről is.

Spontánabb és tudatosabb költő tehát Balassi Bálint, mint amilyenek interpretációi alapján gondolni lehet. Megközelíteni költői művének egészét éppenúgy egy ilyen feltételezéssel lehet, mint értelmezni az egyes verseket — mindenekelőtt művészi megvalósulásokként. Ezekből nyílik kilátás ugyanis mind az „élet”, mind pedig az „irodalom” tájaira, de a XVI. századra és a költői „örökkévalóságra” is. Ne keressük tehát a versekben a költő életrajzát sem. Azokban költői vallomásaira figyeljünk, tartalmukra és formájukra. Nagy költő szól hozzánk a versekből.

BORI IMRE

TARTALOM

HYMNI TRES AD S. S. TRINITATEM	7
[GYŰJTEMÉNYEKEN KÍVÜL FENNMARADT VERSEK]	13
AZ MAGA KEZÉVEL ÍRT KÖNYVÉBÜL	31
VALAHÁNY TÖRÖK BEYT, KIT MAGYAR NYELVRE FORDITOTTAK	115
[„CELIA” VERSGYŰJTEMÉNY]	121
[CÍM NÉLKÜLI VERSGYŰJTEMÉNY]	133
Függelék	137
Utószó	143
Bori Imre: Kiadásunkról	145

